

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-ושמונים של הכנסת השלוש-עשרה

יום שני, ב' בטבת התשנ"ה (5 בדצמבר 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

תוכן העניינים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת למשלחת הסיים הפולני	
שאלות ותשובות	
פגיעה במטעי כוכב-השחר עקב תקלה בקידוח המים	
זיהום מי נחלים ומי הכינרת על-ידי הזרמת שפכים	
מפגעי אבק ורעש בטייבה	
ביקור השר שריד בבחריין	
הרעלה עקב פריקת עודפי גז באזור מגורים	
הקמת מפעל מלט באזור משגב	
הפיכת אתר דודאים לאתר פסולת ארצי	
זיהום מי הכינרת	
תקנות למניעת זיהום מקורות המים	
סכנה לבריאות בדלק נטול עופרת	
סכנה לתושבים מדליפת חומרים מסוכנים	
מאגר של חומרים מסוכנים בפתח-תקווה	
ניצול מי קירור לשטיפת הבוצות בנחל קישון	
זיהום אוויר על-ידי המפעל "עץ לבד"	
פעולות אכיפה נגד נהגי טרקטורונים ואופנועי ים	
הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – מוצרי בשר מעובדים לא כשרים), התשנ"ד–1994	
(הצעת חבר הכנסת י' לוי)	
הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – ייבוא בשר שאינו קפוא), התשנ"ה–1994	
(הצעת חבר הכנסת מ' גפני)	
הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – איסור ייבוא בשר טרף), התשנ"ה–1994	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – איסור ייבוא בשר טרף), התשנ"ה–1994	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק ההסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (תיקון סעיף 16), התשנ"ד–1994	
(הצעת חבר הכנסת ש' אביטל)	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
שאלות ותשובות	
הנשק שממנו נורתה שרית פריגל	
שמירה על הרב לוינגר בחברון	
סיוע צה"ל לראש השב"כ הפלשתיני	
סיוע צה"ל לשב"כ הפלשתיני	
עיכוב ישראלים בכניסה לרצועת-עזה	
תיקון האמנה הפלשתינית	

לינת חיילים על הרצפה
מעורבות סוריה ואירן בפיגוע בארגנטינה
מסרים פוליטיים בסדרות חינוך של המדרשה התורנית
עיכוב בהעברת אשקוביות ליישוב ברוכים
שחרור מחבל לרצועת-עזה
הערך "אהבת הארץ" בהכשרת קציני צה"ל
הערך "אהבת הארץ" בהכשרת קציני צה"ל
גנבת רובה מבית-הספר לקצינים
ליקויי אבטחה במחסום ארז
מעורבות חיילים בהברחת סמים מלבנון
מדיניות משרד הביטחון לגבי שחרור חייל בשל פציעה
ליקויי אבטחה במחסום ארז
מדיניות צה"ל לגבי קליטת מתנדבים נכים
רישום התושבים היהודים בחברון במדריך הטלפון
שימוש צה"ל בג'יפ בעל פגמים טכניים
ויכוח בין סיירת מטכ"ל לבין הימ"מ
עבודות בשבת בגשר שיח' חוסיין
חילול שבת בעבודות להכנת טקס השלום בערבה
ציון פרופיל 21 בתעודת השחרור מצה"ל
אבטחת עובדי קרן-הקיימת לישראל בגבול הצפון
מש"קיות אימוץ בצה"ל
העברת מידע רפואי על-ידי משרד הביטחון
תעמולה פוליטית בקבר רחל
פעילות חב"ד במחנות צה"ל
הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 8), התשנ"ה-1994
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק הרשויות המקומיות (פרסום הסכמי בחירות), התשנ"ה-1994
(קריאה ראשונה)
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות) (מס' 2), התשנ"ה-1994
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק הביקורת הפנימית (תיקון) (הודעה על הגשת דין-וחשבון), התשנ"ה-1994
(קריאה ראשונה)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת – יום שני, ב' בטבת התשנ"ה, 5 בדצמבר 1994.

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

מכתב תודה של נשיא ארצות-הברית ויליאם ג'פרסון קלינטון ליושב-ראש הכנסת.

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 8), התשנ"ה–1994. ועדת הכנסת קבעה שהדיון ביום ההנחה, בישיבה זו. הצעת חוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה–1994.

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת: הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 42) (מעונות למטופלים), התשנ"ה–1994, של חבר הכנסת יצחק לוי; הצעת חוק איסור פרסומים של גופים ציבוריים, התשנ"ה–1994, של חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק הספקת חשמל (הוראת שעה), התשנ"ה–1994, של חבר הכנסת סאלח טריף.

לדיון מוקדם: הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (כשירות ומינוי דירקטורים מקרב הציבור), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת סילבן שלום; הצעת חוק פרישה לגמלאות, התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (סייג לווייתור על שטחים), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת צחי הנגבי; הצעת חוק המשכנתאות (הצמדה), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק לחיסול נגע הכינים, התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – מסירת מידע ממשרדי המשטרה, הבריאות והפנים), התשנ"ה–1994, מאת חברי הכנסת א' הירשזון, ד' מגן, ש' עמור וי' שפי; הצעת חוק לתיקון פקודת המועצות המקומיות (סייג לסמכויות שר הפנים), התשנ"ה–1994, מאת חברי הכנסת ה' מחאמיד, ת' גוז'נסקי וס' סלים; הצעת חוק המפלגות (תיקון – הבטחת ייצוג לשני המינים), התשנ"ה–1994, מאת חברי הכנסת ע' מאור, ד' איציק ונ' בלומנטל; הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון – הודעה בדבר ביטול צו עיקול וצו איסור יציאה מהארץ), התשנ"ה–1994, מאת חברי הכנסת ד' מגן, ש' עמור, א' הירשזון וי' שפי; הצעת חוק ההוצאה לפועל (פירוט עילת צו מאסר או הבאה), התשנ"ה–1994, מאת חברי הכנסת א' הירשזון וד' מגן; הצעת חוק המשכון (תיקון – ביטול יתרון הבנקים), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון – פטור ממס רכישה בגין דירת מגורים), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת חיים דיין; הצעת חוק המכר (תיקון – צורת הקיזוז), התשנ"ה–1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – פסילת בחינת בגרות), התשנ"ה–1994, מאת חברי הכנסת א' הירשזון וד' מגן; הצעת חוק לתיקון פקודת מס

הכנסה (פטור ממס בגין שעות עבודה נוספות), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת חיים דיין; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ביטוח אבטלה לעובד עצמאי), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת חיים דיין; הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד) (תיקון – דין המדינה), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת יוסי כץ; הצעת חוק תיקונים בכבישים בשעות הלילה, התשנ"ה-1994, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון – הרתעת מוציאי לשון הרע), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה) (תיקון – צורת הקיזוז), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 100) (הארכת מועד להפעלת המס על רווחי הון ממכירת ניירות ערך), התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת אריאל ויינשטיין; הצעת חוק הסכמה מדעת לקבלת טיפול רפואי, התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק קליטת מדענים בכירים מבין עולי חבר המדינות, התשנ"ה-1994, מאת חבר הכנסת רפאל איתן; הצעת חוק משק הדלק, התשנ"ה-1994, מאת חברי הכנסת מ' פלד, ר' איתן, פ' בדש, ח' דיין וא' זנדברג.

עוד אודיעכם, כי חבר הכנסת יהושע מצא ביקש להסיר את שמו מהצעת חוק רשות כבאות והצלה, שמספרה הוא בר"סג, שהונחה על שולחן הכנסת ביום 17 באוקטובר 1994. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה למזכיר הכנסת.

חברי הכנסת, אני מפנה את תשומת לבכם למכתבו של נשיא ארצות-הברית, ביל קלינטון, שנשלח אלי, עבורנו ועבורכם. במכתב זה הנשיא מביע תודה על האירוח שאירחנו אותו במדינת ישראל ובכנסת ישראל ועל ההזדמנות שניתנה לו למסור מסר לנבחרי מדינת ישראל, כאן, בבית הזה.

בתוכן המפורט של המכתב תוכלו לעיין. הנחתי אותו על שולחנכם.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הוא דווקא דיבר יפה, עם פסוקים מהתנ"ך.

היו"ר ש' וייס:

כן, בהחלט, עם פסוקים ועם הכול.

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת למשלחת הסיים הפולני

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו מארחים היום משלחת חשובה מפולין, משלחת בראשות נשיא בית-הנבחרים של פולין, הנשיא של הסיים הפולני, האורח שלנו Jozef Olesky; את רעייתו – Maria Olesky; את סגנו – Jozef Zych; חברים נוספים ומנהיגים נוספים של הסיים הפולני – Jakub Borkawski, Jerzy Gierak – Riszard, ואורחים נוספים. הצטרפו למשלחת כלכלנים רבים, אנשי יוזמה כלכלית, אנשי כלכלה, אנשי תרבות, משלחת גדולה וחשובה.

אנחנו אירחנו כאן בכנסת לפני שנים אחדות את הנשיא הנבחר של פולין הדמוקרטית, את הנשיא לך ולנסה. זה היה ביקור שהוגדר, בצדק, כביקור היסטורי. נאומו הוגדר אז, בצדק, כנאום היסטורי רב-חשיבות.

זו המשלחת השנייה בחשיבותה, על-פי סדר הדברים, אשר מסמלת את פיתוח היחסים בין שני הפרלמנטים שלנו.

חברי הכנסת, נפגשנו למשך כשעה עם חברי המשלחת המכובדת, שהיא אורחת שלנו כאן, מספר גדול יחסית של חברי כנסת. עד לפני חמש דקות ישבנו אתם ושוחחנו. תהיה לנו עוד הזדמנות.

אני חושב שבמפגש הזה, שהיה גלוי, פתוח, ביטאנו את מורכבות הרגשות שלנו מול העם הפולני אחרי 1,000 שנות היסטוריה מרתקת של העם היהודי בפולין, אשר שיאה, ערב מלחמת העולם השנייה, התבטא בין היתר בכך ש-3.5 מיליונים מבני עמנו חיו בפולין, 10% מאוכלוסיית פולין, כשתי-חמישיות מאוכלוסיית ורשה, כ-400,000 יהודים, יהדות תוססת, פעילה בכל התחומים, בתחום היצירה התרבותית, הכלכלית, הדתית, המדעית, האמנותית. חלק מן התרבות היה משולב. היתה מעין סימביוזה בין שתי התרבויות שלנו. אחר כך באה הטרגדיה הנוראה בתקופת מלחמת העולם השנייה, כאשר רוב ההשמדה הנאצית היה על אדמת פולין. באותו תהליך נורא ומפלצתי הושמדו גם כ-3 מיליונים מיהודי פולין.

אנחנו ביטאנו גם את מורכבות הרגשות. אמרנו לאורחים שלנו, שאנחנו מודעים לכך שחלק מן העם הפולני שיתף פעולה עם הנאצים, כמו חלקים של עמי אירופה האחרים, וחלק אחר היה בצד של חסידי אומות העולם. גם נשיא הסיים הפולני, הנשיא אולקסי, ביטא רגש זה, כאשר הוא הדגיש את העובדה שפולין, במובן מסוים, היתה גם היא קורבן לנאציזם ולפאשיזם, בכך שהם כבשו אותה ועל אדמתה הקימו את מחנות הריכוז.

אנחנו דיברנו על העבר המפואר. דיברנו על העבר הטרגי והאפל ודיברנו על חשיבות פיתוח היחסים בעתיד.

אני מקווה שהביקור החשוב הזה, שיימשך כיומיים, יחזק ויפתח את היחסים בעתיד. אנחנו גם נדון ביחסים הקונקרטיים בין שתי המדינות, בעניינים הקשורים לקשרים המדיניים בין שתי המדינות שלנו, בעניינים הקשורים לחקיקה בסיים הפולני, לרכוש היהודי בפולין ובעניינים רבים נוספים, והכול בסימן שיפור היחסים בין שתי המדינות ובין שתי האומות.

אני מקבל בברכה, בשם הכנסת, את אורחינו החשובים.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסדר-היום. נשמע תשובות על שאלות מפי סגן שר החקלאות.

פגיעה במטעי כוכב-השחר עקב תקלה בקידוח המים

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר החקלאות ביום כ"ו בתמוז התשנ"ד (5 ביולי 1994):

כוכב-השחר הינו יישוב חקלאי, בעל כ-400 דונם מטעים. בתחילת החודש נפגע קידוח המים העיקרי של המושב.

ברצוני לשאול:

1. מה עושה חברת "מקורות" כדי להציל את מטעי כוכב-השחר, אשר עומדים בפני כליה?

2. מה הוא הפתרון של משרדך לפיצוי החקלאים על אובדן המטעים?

3. האם קיימים פתרונות מגירה למצבי חירום כגון זה?

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

1. א. בכל תקופת התקלה סיפקה "מקורות" כמויות מים מעבר להקצאות. בסך הכול סופקו עד היום, בשנת 1994, מים ב-25% מעבר להקצאה; ב. כיום פועל הקידוח כראוי לאחר שהתקלה תוקנה.

2. הפתרונות לפיצוי החקלאים על אובדן המטעים נמצאים במסגרות השונות של הביטוח החקלאי.

3. פתרון המגירה לתקלה כזאת בכוכב-השחר הוא הגיבוי של מפעל המים ברמאללה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רפאל איתן.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, סגן השר, השאילתא הזאת הוגשה לפני חמישה חודשים בדיוק, בעיצומו של קיץ. עכשיו התחילו גשמי חורף, גשמי ברכה, ואולי התשובה כבר לא רלבנטית. מדוע תשובה כזאת צריכה להתעכב כל כך הרבה זמן?

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

אני מסכים אתך, חבר הכנסת רפאל איתן, שהשאילתא אומנם הוגשה בסוף יוני, אבל מסיבות טכניות לא הגיעה לתשובה. השאילתא הזאת נכתבה והוגשה בתקופת השיא של הקיץ. אנחנו מצטערים על העיכוב, ונשתדל לתקן את התקלה הטכנית הזאת.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לסגן שר החקלאות.

אני רוצה להוסיף לשאלה של חבר הכנסת רפאל איתן. השאלה שלך במקום. זאת לא רק שאלה, זאת קביעת עובדה, עובדה מצערת. אני מצטער להודיע שהיה לנו פיגור במתן תשובות. מדי שבוע בשבוע אני משגר מכתבים לשרים, לשר המתאם ולראש הממשלה. אני שמח שבימים אלה ממש אנחנו סוגרים את הפער, ואני מקווה שבעתיד הוא לא ייפתח מחדש. השרים חייבים להשיב על שאילתות על-פי התקנון. נקפיד על כך בעתיד בחומרה רבה. אין שום סיבה בעולם שלא לענות בזמן. ממש בימים אלה אנחנו סוגרים את הפער ומקווים לפתוח פרק חדש ביחסים שבין הכנסת והממשלה בהקשר זה.

חברי הכנסת, אני מזמין את השר לאיכות הסביבה להשיב על שאילתות רגילות. בבקשה, אדוני השר שריד.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הפולנים לא ישמעו את שריד.

היו"ר ש' וייס:

זה חבל.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

זה עוול משווע, דווקא הלנדסמנשפט שלי.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר וחבר הכנסת רביץ, סיפרתי ליושב-ראש הסיים אולקסי, שבכנסת הראשונה היו 61 דוברי פולנית. אני חושב שזה הרוב היחיד שהיה לאיזו קבוצה בתולדות הכנסת. היום יש שלושה דוברי פולנית, חמישה ילידי פולין.

אדוני השר שריד, בבקשה.

זיהום מי נחלים ומי הכינרת על-ידי הזרמת שפכים

חבר הכנסת ח' דיין שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

בעיתון "ידיעות הגליל" מתאריך 24 ביוני 1994 פורסם, כי מי הביוב של העיר צפת מזהמים את מי נחל עכברה ואת מי הכינרת בזרימתם לאותם מקומות, נוסף על 13% מהשפכים של בארות הכפרים באזור.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד לאיכות הסביבה על כך?

2. מה תעשה כדי למנוע זוהמה זו?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

1. לאנשי משרד איכות הסביבה ידוע, כי מי הביוב של צפת מזהמים את נחל עמוד, את נחל עכברה ואת מי הכינרת.

2. עד היום לא מולאו כל הסיכומים שהגעתי אליהם עם ראש עיריית צפת על-ידו, ועל כן חקרו אנשי הסיירת לאיכות הסביבה את ראש העירייה. תיק החקירה הושלם ונמצא כעת בהכנה לקראת הגשתו לבית-המשפט.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת חיים דיין.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, לפני חצי שנה, בנאום שלי על נושא זיהום מי הכינרת, נתתי הגדרה, שהכינרת הפכה להיות ה"ניאגרה" של המדינה. אני לא חושב שהבעיה היא רק של צפת; הבעיה היא גם של מגדל, של כפר מע"ר, כל האזור שעדיין יש בו בורות ספיגה, במקום שהממשלה הזאת תקים מערכת ביוב מסודרת.

ברצוני לשאול, האם באמת הממשלה הזאת, באותם כפרים ובאותם יישובים חקלאיים שמגדלים גם בעלי חיים, מתכוונת סוף סוף לפתור את הבעיה של קווי הביוב, על מנת שמי השפכים לא יגיעו לכינרת, שמימיה מגיעים הישר לביתנו? תודה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

יש שאילתא נוספת כאן בעניין הכינרת, ובתשובה יש פירוט נוסף, לכן אני מבקש מחבר הכנסת חיים דיין להתאזר מעט בסבלנות.

אבל, מכיוון שהוא שאל אם הממשלה הזאת מתכוונת, אני רוצה לומר באופן כללי, שב-1992, התקציב של הממשלה הקודמת – שימו לב, רבותי חברי הכנסת – תקציב הביוב הכללי של מדינת ישראל היה 5 מיליוני שקלים. זאת אומרת, שאפשר היה להניח אולי צינור, וגם זה בקושי. ב-1993 תקציב הממשלה הזאת לביוב היה 250 מיליון שקלים. 250 מיליון לעומת 5 מיליונים. בתקציב 1995, שאושר על-ידי הממשלה וצפוי שיאושר על-ידי הכנסת, בשינויים כאלה או אחרים, יש לא 250 מיליון אלא 450 מיליון שקלים. העלייה בתקציב בנושא הביוב היא אולי הדרמטית ביותר בהשוואה לכל תקציב אחר, ובוודאי בהשוואה לכל ממשלה אחרת במדינת ישראל, והדברים האלה באים לידי ביטוי גם בכינרת ובסביבתה.

מפגעי אבק ורעש בטייבה

חבר הכנסת י' לס שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

מגרסה שהוספה ל"ע.מ. מפעלי מלט בע"מ", גורמת למפגעי אבק ורעש בטייבה, הפוגעים בתושבי האזור.

ברצוני לשאול:

מה יעשה המשרד בענין המפגע הפוגע בתושבי האזור?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

מדובר במפעל בטון ולא במפעל מלט. מנהל המחוז במשרד לאיכות הסביבה ביקר במקום, למד את הבעיה, ובקרב יסכם לוח זמנים לנקיטת האמצעים הנדרשים לצמצום פליטות האבק והרעש מהמפעל. אינני יכול לנקוב כעת בלוח זמנים מדויק, אבל אני יכול לומר שמדובר בחודשים ספורים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת לס.

יורם לס (העבודה):

אדוני השר לאיכות הסביבה, לפני שבועות מספר נהרגו במצרים מאות אנשים בגלל התפוצצות מאגר דלק שהיה קרוב מדי לאזורי מגורים. אצלנו, בפי-גלילות בצפון תל-אביב ובעיר אחרת שלא מדברים עליה ובאשקלון, האירוע החמור שהיה אתמול – מה בדעת המשרד לעשות בטרם יקרה אסון?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני לא יכול עכשיו להיכנס לפרטי העניין, אם צפוי שיקרה שם אסון או לא צפוי. המקרה במצרים לא דומה למקרים שחלילה וחס עלולים לקרות במדינת ישראל, כי האמצעים, התשתיות וה-facilities שמדובר בהם שונים תכלית שינוי, כך שכל גזירה שווה בין מה שקרה במצרים למה שחלילה עלול לקרות כאן אין לה הצדקה, אין לה בסיס במציאות. אמצעי המיגון אצלנו שונים לאין שיעור ועדיפים פי כמה מהאמצעים במצרים, ככל שידוע לנו.

אני שמח לבשר לחבר הכנסת יורם לס, שבקרוב מאוד, אני מניח שמדובר בשבועות ספורים, אנחנו נגיש, בין השאר גם לכנסת, תוכנית להעברת מפעלי הגז והדלק מפי-גלילות. התוכנית מושלמת בעצם הימים האלה, ואני בטוח שכאשר נביא אותה לכאן בקרוב אתה תהיה שבע רצון.

ביקור השר שריד בבחריין

חבר הכנסת ר' איתן שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ז' בכסליו התשנ"ה (10 בנובמבר 1994):

פורסם שביקורך בבחריין לווה ב"משלחת גדולה".

ברצוני לשאול:

1. כמה חברי משלחת התלוו אליך לבחריין?
2. מה היה תפקידו של כל מלווה ומה היתה תרומתו לנושאים שנדונו?
3. מה היא עלות כל מלווה לאוצר המדינה, במטבע-חוץ ובשקלים, ושל המשלחת כולה?
4. באילו נושאים, שאינם בסמכות משרדך, דנת בביקור?
5. אילו סיכומים והחלטות התקבלו ואילו נדחו?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

כאן אני צריך את הדרכתו של היושב-ראש. אגב, היושב-ראש חייב לי מחמאה, ואתה יודע שאני לא מוותר על מחמאה אם אני יכול לקבלה.

היו"ר ש' וייס:

רציתי להעניק לך מחמאה, אבל אני רואה את אורך התשובה הבאה, ומה אעשה במחמאה?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

רציתי שהיושב-ראש ייתן לי מחמאה בעניין התאריכים. כל השאלות, חוץ מאחת, הן משלושת השבועות האחרונים. אבל זה בסוף.

אני צריך את הדרכת היושב-ראש מכיוון שיש שאילתא ויש שאילתא. מאחורי השאילתא הזאת ראיתי דאגה אמיתית של חבר הכנסת רפאל איתן. ראיתי שלבו ממש יוצא מדאגה, ולכן החלטתי לתת תשובה מאוד מאוד מפורטת.

היו"ר ש' וייס:

יש לי הצעת פתרון בשבילך. תן את תמציתה בעל-פה, ואת התשובה המלאה ניתן לפרוטוקול.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

תמציתה בעל-פה – זה יהיה מאוד מסובך, כי פה מדובר במספרים ובאנשים.

היו"ר ש' וייס:

אין לנו אפשרות – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

2-1. המשלחת לבחריין כללה 25 איש, ועוד 13 עיתונאים כמפורט להלן. כשניכרים דברי דאגה, מן הראוי להשיב בפירוט. זו לא שאילתא מן הפה ולחוץ, או מן העט ולחוץ:

א. השר לאיכות הסביבה וכן דוברת המשרד ומנהלת לשכת השר.

ב. המשלחת לשיחות הרב-צדדיות, שכללה 15 איש, בהם מומחים בנושאים השונים שעלו על סדר-היום. המשלחת הקבועה לשיחות השלום הרב-צדדיות היתה זהה בהרכבה ובגודלה למשלחת שהשתתפה במפגשים קודמים של קבוצת העבודה. בסבב זה, בשל קיומו בבחריין ומטעמים מובנים, צורפו למשלחת אנשי משרד החוץ העוסקים בתהליך המדיני וביחסי ישראל-ערב.

משום שלישראל עדיין אין שגרירות בבחריין, היה צריך לשלוח צוות מינהלה שייתן שירותים למשלחת. צוות זה כלל שבעה אנשים, בהם אנשי מינהלה, מזכירות, קשר, אבטחה ותקשורת, וזאת כפי שנעשה בעבר כאשר נסעו משלחות לשיחות השלום שהתקיימו במדינות ערביות שונות, בעיקר כאלה שאין להן קשרים דיפלומטיים אתנו.

להלן רשימת חברי המשלחת ותפקידיהם: השר יוסי שריד, ראש המשלחת; ד"ר ישראל פלד, מנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה ו-co-chairman של משלחת ישראל לשיחות השלום הרב-צדדיות בנושא איכות הסביבה; מר יוסי גל, סמנכ"ל משרד החוץ ו-co-chairman של משלחת ישראל לשיחות השלום הרב-צדדיות בנושא איכות הסביבה; מר דרור אמיר, ראש אגף יחסים בין-לאומיים במשרד לאיכות

הסביבה והמרכז המקצועי של המשלחת; מר זאב לוריא, רכז קבוצת העבודה לאיכות הסביבה במשרד החוץ; גברת ולרי ברכיה, ראש אגף תכנון במשרד לאיכות הסביבה, אשר הגיעה לדיון בנושא שיתוף פעולה אזורי בנושא תסקירי השפעה על הסביבה; מר רענן בורל, עוזר מקצועי לשר לאיכות הסביבה והממונה מטעם המשרד על הדיונים בנושא: The Bahrain Environmental Code of Conduct for the Middle-East; מר אליק אדלר, ראש אגף ים וחופים במשרד לאיכות הסביבה, הממונה מטעם ישראל על פרויקט שת"פ ללחימה בזהומי ים במפרץ אילת; גברת שרי צימרמן, דוברת המשרד לאיכות הסביבה; גברת חדוה וידהורן, מנהלת לשכת השר לאיכות הסביבה ומזכירה במשלחת; פרופסור אוריאל ספריאל, המכון לחקר המדבר בשדה-בוקר, מומחה לנושא שת"פ האזורי ללחימה במדבור; אל"מ דוד חכם, עוזר מתאם הפעולות לתהליך המדיני וחבר משלחת ישראל לשיחות הרב-צדדיות; סא"ל משה סיני, נציג אגף תכנון בצה"ל וחבר משלחת ישראל לשיחות הרב-צדדיות; ד"ר צבי אל-פלג, נציג שר החוץ וחבר משלחת ישראל לשיחות הרב-צדדיות; מר מיקי ארבל, מנהל המחלקה לקשרי מחקר ופיתוח באגף כלכלה במשרד החוץ; מר אילן ברוך, מנהל מחלקת תיאום המשא-ומתן הרב-צדדי במשרד החוץ; מר יעקב אמיתי, המחלקה למחקר מדיני, משרד החוץ; מר גדיאל בלטיאנסקי, עוזר סגן שר החוץ ומרכז התקשורת; מר רוני כהן, נציג אמ"ן; מר יעקב לביא, איש קשר, משרד החוץ; מר יגאל צרפתי, קצין מינהלה, משרד החוץ; גברת איריס שושני, מזכירת המשלחת, משרד החוץ; מר אמיר בן-חיים, איש אבטחה; מר אייל חרמוני, איש אבטחה; מר יצחק אלהרר, צלם, משרד החוץ.

3. להלן פירוט הוצאות המשלחת: הוצאות מלון וכלכלה – 22,000 שקל; הוצאות מלון כלליות, לרבות משרדי המשלחת וחדר ישיבות – 4,500 שקל; קו תקשורת, שכירת קוויים טלפוניים ופקסים – 9,000 שקל; מטוס מיוחד הלך ושוב – 92,000 שקל. סך הכול – 129,000 שקל.

על-פי המידע שנמסר לי במשרד החוץ, שארגן את סידורי הנסיעה – לנו לא היתה בכך שום נגיעה – שכירת המטוס המיוחד של חברת סא"ס התבררה כזולה יותר מרכישת כרטיסים בטיסות מסחריות בחברת התעופה המצרית או של מדינות המפרץ. העיתונאים שהצטרפו למשלחת, שילמו את מחיר טיסתם וכמובן גם את עלויות השהות שלהם.

4-5. כל השיחות שניהלתי בבחריין, הן במישור הדו-צדדי והן במישור הרב-צדדי, התנהלו בסמכות, בשליחות, בידיעה ובברכה של ראש הממשלה ושל שר החוץ.

במישור הדו-צדדי, זו היתה הפעם הראשונה שבה מבקר שר ישראלי באחת ממדינות המפרץ, בבחריין לצורך העניין. ביקורי בבחריין נוצל בראש ובראשונה לשם פתיחת ערוץ הידברות דו-צדדי בין ישראל לבחריין, במטרה להגיע להבנה ולשיתוף פעולה, ובסופו של דבר למיסוד היחסים בין שתי המדינות.

במהלך ביקורי נפגשתי עם שר החוץ הבחרייני ועם שר הבריאות הבחרייני, הממונה על נושא איכות הסביבה בארצו. שר החוץ הבחרייני ביקש להעביר מסר של שלום לעם בישראל ואת נחישותה ורצונה של בחריין בהצלחת תהליך השלום וביצירת קשרי שיתוף פעולה כלכליים עם ישראל. הוא הגדיר את מפגש קבוצת העבודה לאיכות הסביבה ואת ביקורי שם כשלב ראשון בהתקרבות בין שתי המדינות, אשר לאחריו יבואו שלבים נוספים.

במישור הרב-צדדי, מפגש קבוצת העבודה לאיכות הסביבה הסתיים בהצלחה גדולה, בקידום פרויקטים מעשיים בשטח והבנות ביחס לשיתוף פעולה אזורי. כאן אני אדלג ואביא רק את הדברים

העיקריים: קבוצת העבודה אימצה קוד התנהגות מזרח-תיכוני לאיכות הסביבה, אשר מגדיר את שיתוף הפעולה האזורי בתחומי איכות הסביבה, וכן את הדרכים ליצירת שיתוף פעולה כזה.

זאת היתה הפעם הראשונה שפורום מזרח-תיכוני נרחב שכזה מאמץ בקונסנסוס מעין אמנה אזורית משותפת. קבוצת העבודה החליטה לקיים את פרויקט שיתוף הפעולה ללחימה בזיהומי ים באזור מפרץ אילת, הכולל הקמת מערך של מרכזי פעולה לחירום באילת, בעקבה ובנואיבה. הפרויקט ממומן על-ידי הקהיליה האירופית ויפן, והוא צפוי להתחיל לפעול כבר במחצית השנייה של 1995.

קבוצת העבודה החליטה לקדם את התוכנית האזורית למלחמה בתופעת המדבור המשותפת לישראל, לתוניס, למצרים, לירדן ולפלשתינים. הבנק העולמי הודיע על מימון השלב הראשון בתוכנית, בסך של כ-2 מיליוני דולר, והיא כוללת הקמת חמישה מרכזי פעולה בכל אחד מהצדדים השותפים לפרויקט. כל מרכז יתמחה בטיפול בתחום מסוים במאבק במדבור, והמרכזים ישתפו פעולה ביניהם בהקמת פרויקטים משותפים למלחמה במדבור.

כמו כן, הושגה הסכמה בנוגע לטיפול בפסולת רדיואקטיבית ברמה נמוכה, בעיקר פסולת רדיואקטיבית בבתי-חולים. אני בטוח שחבר הכנסת רפאל איתן רשם לעצמו את כל ההישגים האלה בשביעות רצון.

אנשי המשלחת הם אנשי מקצוע מעולים, בחלקם עובדים ותיקים במשרד לאיכות הסביבה. אין בידי כל מידע בדבר זהותם הפוליטית.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר יוסי שריד.

חברי הכנסת, אנחנו העברנו החלטה בוועדת הכנסת, שתחייב בעתיד, שהתשובות על שאלות הן בנות דקה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מתנצל.

היו"ר ש' וייס:

אבל מכיוון שהשר שריד נשאל לפני ההחלטה, וארבע התשובות הראשונות שלו ניתנו כל אחת בעשר שניות, הוא צבר זמן. קבענו ששאלה נוספת היא שאלה של שני משפטים. בואו נתחיל בזה כבר היום.

שאלה נוספת לחבר הכנסת רפאל איתן.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מודה שהתשובה הזאת הגיעה מהר, בתוך פחות מחודש. אני מודה על כך. רציתי לשאול שאלה נוספת: מה הוא מעמדה של בחריין במדינות המפרץ בכלל ובעולם הערבי בפרט? מה גודל אוכלוסייתה ושטחה, והאם יש המשכיות לביקור הזה?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

ראשית, יש המשכיות. כידוע, לאחר ביקורי שם התקיימה עוד פגישה של שר החוץ הבחרייני עם שר החוץ שלנו במהלך הוועידה בקזבלנקה, ונדמה לי שנתקבלו סיכומים חשובים, בוודאי חשובים מאלה שנתקבלו בפגישה שלנו, והם ייתנו את ביטויים בזמן הקרוב.

הייתי מוסר ברצון סקירה על מעמדה של בחריין. אני חושב שזה מאוד מעניין, אבל אני לא חושב שאוכל לעשות את זה בהזדמנות זאת. אני רק אומר לחבר הכנסת רפאל איתן משפט אחד – חשיבותה של בחריין במדינות המפרץ היא גדולה. כל כך למה? משום שבחריין היא המדינה הקרובה ביותר מבחינה גיאוגרפית, ועל כן גם מבחינה פוליטית, לערב הסעודית. גשר מפריד בין בחריין לבין ערב הסעודית, גשר באורך של 21 קילומטר. אגב, גשר מעניין, כדאי לבקר שם בהזדמנות הקרובה.

אשר על כן, משום שהקרבה הגיאוגרפית והפוליטית של בחריין לערב הסעודית היא כה גדולה, יש להניח – ואני אומר זאת בזהירות – שבחריין לא היתה מוצאת לנכון, ראשית, לקיים את המפגש של השיחות הרב-צדדיות בנושא איכות הסביבה בתחומה; שנית, לא היתה מסכימה שהשיחות הרב-צדדיות בתחומה ייערכו בדרג מיניסטריאלי, אגב, בפעם הראשונה; שלישית, לא היתה צריכה לצאת מגדרה ולהפגיש שר זוטא כמו השר לאיכות הסביבה עם שר החוץ של בחריין.

משום שהיא עשתה את כל אלה, אני מניח, ואני אומר זאת בזהירות, שאילו ידעה בחריין שהדברים האלה נעשים למורת רוחה של ערב הסעודית, היא לא היתה עושה זאת. אני בטוח שיש בדברים האלה כדי להסביר את חשיבותה המיוחדת של בחריין בין נסיכויות המפרץ. אני חושב שמבחינה זו היא אולי הנסיכות החשובה ביותר.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר לאיכות הסביבה. השר ישיב על שאילתא מס' 3861. כפי שאני כבר רואה, הוא יחזור לשיטת התמצות המוחלט, וככה יפצה אותנו על הזמן שנתן לנושא החשוב הקודם.

הרעלה עקב פריקת עודפי גז באזור מגורים

חבר הכנסת ב' טמקין שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ז' בכסליו התשנ"ה (10 בנובמבר 1994):

לפני ימים מספר דווח ב"מעריב", כי שלושה בני משפחה נזקקו לטיפול רפואי לאחר ששאפו גז אמוניה, שעל-פי החשד רוקן נהג משאית לתוך תעלה.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים בכתבה נכונים?

2. האם קיים נהל ואתר מוסדר לפריקת עודפי גז שאינם באזור מגורים?

3. אם כן – אילו אמצעים ננקטים לוודא אכיפת הנהלים?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

1. הידיעות בכתבה נכונות.

2. שחרור גז האמוניה במקרה זה, ושחרור חומר מסוכן בכל אירוע, תלוי בנסיבות באותו אירוע. כאשר מדובר באזור מיושב, המטרה היא לחסום את נקודת הדליפה ולסלק את המכל מן המקום. באזור לא מיושב מרוקנים את המכל הפגום למכל חלופי.

3. אכיפת הנהלים על שינוע חומרים מסוכנים בדרכים מופקדת בידי שר התחבורה מתוקף תקנות התעבורה. אנשי המשרד לאיכות הסביבה פועלים בשיתוף פעולה מלא עם אנשי משרד התחבורה, אם כי אני חייב לומר בהזדמנות זו, שאכיפת התקנות איננה מניחה את דעתנו. פניתי בעניין זה אל שר התחבורה במטרה לחזק חוליה זו של שיתוף הפעולה בין שני המשרדים.

במקרה זה שאתה, חבר הכנסת בני טמקין, מזכיר – הוגשה נגד נהג המשאית תלונה במשטרה, והמשטרה פתחה בחקירה.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בני טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

תודה, אדוני השר. אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת כדי לאפשר לך לתאר מה נעשה בנושא צינור הנפט חיפה, איך מתקדם הטיפול בעניין הזה – – –

היו"ר ש' וייס:

הנושא נדון בשבוע שעבר, ולא נחזור עליו בהזדמנות של שאילתא.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אומר משפט אחד. אנחנו בודקים עכשיו בדיקה בלתי תלויה, כלומר בדיקה שממומנת על-ידי המשרד לאיכות הסביבה, כי לא חשבנו שנכון שבעלי הצינורות יבדקו את הצינורות שלהם. אם נגיע למסקנה שהצינור איננו ראוי לשימוש, לא נאשר את הזרמת הדלק מחדש בצינור הדלק הלבן, שעובר מתחת לשכונת נווה-שאנן.

הקמת מפעל מלט באזור משגב

חבר הכנסת ר' איתן שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ז' בכסליו התשנ"ה (10 בנובמבר 1994):

מינהל מקרקעי ישראל הקצה לחברת "נשר" שטח הגובל במועצה האזורית משגב, כדי להקים מפעל מלט. להערכתי, מפעל המלט יהווה מטרד מהותי, והוא עלול לפגוע בבריאות התושבים ובפיתוח האזור.

ברצוני לשאול:

1. האם אושר המפעל מבחינת השפעתו על איכות הסביבה?

2. אם לא – כיצד זה פועל מינהל מקרקעי ישראל ללא השלמת ההליכים המינהליים הנוגעים למשרד?

3. אם כן – כיצד מאשר משרד הקמת מפעל זה, בהתייחס לעובדה כי יפגע בנופי הגליל, בבריאות התושבים ובאיכות החיים בסביבה?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

3-1. המפעל לא אושר על-ידי גורם כלשהו מבחינת איכות הסביבה או על-ידי כל גורם אחר.

במידה ויוחלט על הקמת מפעל מלט חדש – יש פה לפעמים שגיאות עברית נוראות.

היו"ר ש' וייס:

צריך להיות "במידה ש" או "אם".

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

שגיאות עברית שכשאני קורא אותן אני ממש מתחלחל, אבל אני לא יכול לכתוב בעצמי את התשובות על כל השאלות. לו אמר לי משהו שאני אחתום אי-פעם על שגיאות כאלה, הייתי משתאה.

אם יוחלט על הקמת מפעל מלט חדש, הוא ייבחן במסגרת תסקיר השפעה על הסביבה, ורק על-פי תסקיר שלם יקבע המשרד לאיכות הסביבה את עמדתו.

נמסר לי ממינהל מקרקעי ישראל, כי הנושא מצוי אצלם בבדיקה.

בכל מקרה, אני רוצה לומר לחבר הכנסת איתן, כי המינהל נותן הרשאה לתכנון ותו-לא. על-פי ההרשאה לתכנון יכולה חברת "נשר" לתכנן מפעל במקום, אבל המקום והמפעל אינם יכולים להתאשר בלי הסכמת המשרד לאיכות הסביבה.

מכיוון שהיום אני, משום-מה, אין לי שום סיבה מיוחדת, במצב רוח טוב, אני אפילו אתן רמז לחבר הכנסת רפאל איתן ואומר לו, רמז דק שהוא בוודאי יתקשה מאוד להבין אותו: אני אתפלא מאוד אם מפעל מלט חדש יקום בגליל. אני מאוד אתפלא אם זה יקרה.

הפיכת אתר דודאים לאתר פסולת ארצי

חבר הכנסת א' אסעד שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ז' בכסליו התשנ"ה (10 בנובמבר 1994):

לפני חודשים מספר הוחלט להפוך את אתר דודאים שבנגב לאתר פסולת ארצי, דבר העלול לגרום לצחנה ולהיווצרות גזים רעילים ומסרטנים, שיפגעו בתושבי הנגב.

ברצוני לשאול:

1. האם מודע המשרד לאיכות הסביבה לנזק העלול להיגרם לעיר באר-שבע ולסביבתה, אם אכן יוקם אתר זה?

2. האם אפשר לשנות תוכנית זו ולהקים את האתר במקום מרוחק מיישוב?

תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במטמנה שתוקם באתר דודאים יינקטו האמצעים הדרושים למניעת זיהום אוויר וזיהום מי תהום, כך שהמטמנה תעמוד בכל התקנים הסביבתיים הנדרשים ממדינה מודרנית במערב. על כן לא צפוי שהפעלת האתר בקרבת קיבוץ משמר-הנגב תגרום לנזק לבאר-שבע ולסביבתה.

2. אין כל אפשרות לשנות תוכנית זו, שכן המזבלות בארץ עולות על גדותיהן ואין בידינו אתר מתאים וזמין כאתר דודאים.

זיהום מי הכינרת

חבר הכנסת ש' עמור שאל את השר לאיכות הסביבה ביום י"ג בכסליו התשנ"ה (16 בנובמבר 1994):

אצה מסוג חדש, שנצפתה לאחרונה בכינרת, גורמת זיהום למקורות המים ופוגעת באיכותם. הנזקים הסביבתיים סביב האגם, הנגרמים עקב תיעוש האזור, גורמים לזיהום המים ומהווים סכנה לציבור.

ברצוני לשאול:

מה עושה משרדך כדי למנוע את זיהום מי הכינרת ופגיעה במוביל הארצי?

תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

גורמי הזיהום העיקריים של הכינרת הם השפכים הביתיים, שעדיין מגיעים לאגם, הן באופן קבוע, הן כתוצאה מתקלות – שפכי רפתות מאגן ההיקוות של האגם, שימוש בחומרי הדברה מסוכנים וכן דליפות שמנים ודלקים ממעגנים ומכלי שיט.

המשרד לאיכות הסביבה פעל בשנים האחרונות להפסקת הזרמת שפכים לנחלים המגיעים לכינרת משורה של יישובים, ובכללם טבריה, צפת, אלמגור ועוד.

בחלק מהמקרים תוקנו קווי צנרת דולפים בעקבות דרישות המשרד. במקרים אחרים סוכם על קידום מערכות להולכה, לטיהור ולסילוק של שפכים בצורה שלא תפגע באגם.

עריית צפת עדיין לא נקטה את הפעולות הנדרשות להפסקת גלישה של שפכים לנחל עמוד ולכינרת, והמשרד מכין תיקי תביעה משפטית נגד ראש העירייה בגין עבירה על חוק המים.

המשרד לאיכות הסביבה גם דרש מבעלי רפתות בחוף המזרחי של האגם וברמת-הגולן להקים מתקנים למניעת זרימה של זבלים ושפכי רפת לכיוון הכינרת. בחלק ניכר מהרפתות כבר יושמו דרישות אלו.

המשרד לאיכות הסביבה אף פעל להסדרת התדלוק במעגנות באמצעות הוצאת תנאים מיוחדים לרשיונות העסק. כמו כן, גובשו תקנות האוסרות השלכת פסולת ושפכים מסירות שיט אל מימי האגם.

תקנות למניעת זיהום מקורות המים

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

בעיתון "תעשיות" מ-9 באוקטובר 1994 פורסם, כי חוק המים מ-1972 אוסר על זיהום מקורות המים, אך לא הותקנו תקנות שימנעו את זיהום המקורות, כך שבפועל משמש החוק מקור להוצאת כסף מציבור התעשיינים.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם הותקנו תקנות, מה הן?

3. למה אין תיאום עם התעשיינים בנושא זה?

4. האם ישמשו הכספים הנגבים מחוק זה רק למניעת הזיהום במשק סגור?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

1. הדברים אינם נכונים.

2. המשרד לאיכות הסביבה פרסם שורה של תקנות לחוק המים לשם מניעת זיהום מים. התקנות כוללות איסור על סילוק שפכי תעשייה לבורות ספיגה, הסדרת השימוש במלח במרכי מים תעשייתיים וכיוצא באלה תקנות.

3. התקנות תוקנו בתיאום עם התאחדות התעשיינים, ולשם המשך התיאום בין המשרד לאיכות הסביבה והתעשיינים פועלת ועדה משותפת לעדכון דרישות שעניין מניעת זיהום מים.

4. אין בתקנות כל התייחסות לגביית כספים. עבירה על התקנות עלולה לגרום קנס כספי שיוטל על-ידי בית-המשפט, אולם לצערי אין החוק מאפשר שימוש בקנסות במשק סגור למניעת זיהום מים.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת הירשזון.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני השר, אחד הדברים הידועים הוא, ששפכי מפעלים הם אחד הגורמים לזיהום מי תהום.

בשנת 1991 הובא ארצה ד"ר דייב אדוארד, שהוא ראש החוג לחומרים מסוכנים באוניברסיטת מרילנד בארצות-הברית. הוא בא לכאן כדי להכשיר ממוני בטיחות בכירים בנושא של חומרים מסוכנים.

כפי שידוע לי, הוכשרו בקורס 23 איש. הכשרתו של כל אחד מהם עלתה למדינת ישראל בערך 40,000 דולר. האם ידוע לאדוני השר כמה מהם משמשים היום בתפקידם זה במסגרת המפעלים?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אין לי שמץ של מושג. אני ממש לא מכיר את העניין. אני לא מכיר את הפרופסור.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני מוכן לבדוק את זה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בוודאי. זה היה הרבה לפני שאני הייתי בסביבה, שלא לדבר על איכות הסביבה. אני ממש לא יודע. אני רושם, לבדוק. אם לא קשה לך, תעביר לי את הנתונים, ואני אבדוק את זה ברצון.

סכנה לבריאות בדלק נטול עופרת

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מ-27 אוקטובר 1994 פורסם, כי דלק נטול עופרת מהווה סכנה לבריאות הציבור, בהיותו פולט חומרים מסרטנים.

ברצוני לשאול:

1. אם המסקנה העולה מהדוח הבריטי נכונה, מה ייעשה בדבר?

2. עד לבירור כל הטעון בירור, האם נשקל להפסיק את שיווק הדלק נטול העופרת תוך כדי מסע הסברה מתאים לציבור הנהגים?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

1. לבנדין נטול עופרת מוסיפים תוספים שונים, המקנים לבנדין את האוקטן הרצוי. דרך זולה להעלות האוקטן הינה הגדלת תכולתם של חומרים מסוימים המכונים פחמימנים ארומטיים, שיש בהם גם גורמים מסרטנים. שיעורם הגבוה של חומרים אלה בבנדין נטול עופרת המשווק בבריטניה הוא שעורר בשעתו את זעמו של הציבור הבריטי.

2. לדעתי, אין להפסיק את שיווק הבנזין נטול העופרת בארץ, שכן הוא חיוני לאותן מכוניות הנושאות מסננים המכונים "ממיר קטליטי", המפחיתים את שיעור פליטת הגזים הרעילים בשיעור שבין 60% – אתה יודע את זה – ל-90%. בארצות-הברית דלק נטול עופרת מצוי בשימוש יותר מ-20 שנה, ולא נתגלו ליקויים חמורים כתוצאה מהשימוש בו.

התקינה הישראלית מגבילה את תכולת הבנזין – זה בעיקר החומר הפרובלמטי – בבנזין נטול עופרת ל-5%, שעל-פי מיטב הידיעות המצויות בידינו ובידי אחרים מצמצם את הסכנה לחלות בסרטן.

התקן הישראלי – זה אני חייב לומר בעקבות השאילתא של חבר הכנסת הירשזון, דבר שבא ללמד שבשאילות יש תועלת מרובה לא אחת – התקן הישראלי לבנזין נטול עופרת אינו רשמי. על כן פניתי אל שר התעשייה והמסחר, היושב כאן, שיפעל אצל הממונה על התקינה במשרדו, להקנות לתקן הישראלי מעמד של תקן רשמי ומחייב.

עם זאת, לפי מיטב ידיעתי, בתוספים הישראליים אין יותר מאשר 5%, אבל כדי לוודא את זה וכדי לקבוע את זה במסמרות פניתי, ואני בטוח ששר התעשייה והמסחר יענה לי. בעקבות השאילתא שלך פניתי, כי חשבתי שיש פה איזו פרצה שצריך לסתום אותה.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת לחבר הכנסת הירשזון.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני השר, אני מבקש לנצל את ההזדמנות הזאת ולומר: אנחנו מייבאים אוטובוסים מגרמניה למדינת ישראל, כאשר בארץ מוצאם האוטובוסים האלה כבר בנויים לכך שהדלק שמשתמשים בו יהיה דלק שאינו פולט רעלים לסביבה. אנחנו מביאים אותם למדינת ישראל ופה עושים להם הסבה, כדי שינועו על דיזל במקום על אותו דלק, וזה גורם לזיהום הסביבה. מה ההיגיון שעומד מאחורי ההמרה הזאת למנוע דיזל, שמזהם את הסביבה, ולא להשתמש במנועים שמותקנים עליהם בארץ מוצאם?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני לא יודע מה ההיגיון. יכול להיות שיש בזה היגיון.

אני מבקש ממך שתגיש לי גם את הפרטים בעניין זה. אני רק יכול לומר לך שיש שיפור הדרגתי אבל מתמיד באיכויות הדלק שהתחבורה הציבורית צורכת.

אשר לנקודה הספציפית הזאת, אם תעביר לי את הפרטים – אבדוק גם אותה.

סכנה לתושבים מדליפת חומרים מסוכנים

חבר הכנסת א' גולדפרב שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מיום 15 בנובמבר 1994 פורסם, כי הערים אשקלון, חיפה ופתח-תקווה עומדות בראש רשימת אזורי הסיכון מדליפת חומרים מסוכנים.

ברצוני לשאול:

1. אילו אמצעים ינקוט משרדך כדי להגן על תושבי האזורים הנ"ל מפני אסונות הקשורים בחומרים מסוכנים?

2. בעבר אירעה תקלה במפעל "פזכים" באשקלון, שבה נפלט ענן גז רעיל אשר עלול לסכן את בריאות תושבי האזור. האם נשקלה העתקת המפעל לאזור התעשייה של מחסום ארז?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

1. קביעת אזורי הסיכון נעשתה במסגרת עבודה משולבת, שעובדה וסוכמה במשרד לאיכות הסביבה בשילוב עם משטרת ישראל, כיבוי אש ומגן-דוד-אדום, במגמה להגדיר את אזור הסכנה ולתת תשובה ארגונית הולמת במקרה של אירועים עם חומרים מסוכנים.

ההגנה על תושבי האזורים המסוכנים מתבצעת במישור המניעה, על-ידי ביקורות קבועות של צוותי המשרד לאיכות הסביבה במפעלים השונים באזורים, מתוקף חוק החומרים המסוכנים (מתן היתרי רעלים). בבדיקות האלה בוחנים את התאמת כמויות החומרים וסוגי החומרים המסוכנים המוחסנים ואת דרך מיגונם.

במישור התגובה על אירועי חומרים מסוכנים, מדובר בהיערכות אזורית של צוותי תגובה של אנשי המשרד לאיכות הסביבה, בשילוב עם אנשי היחידות הסביבתיות לפעולה לצד כוחות ההצלה והביטחון, לשם ייעוץ בכל הקשור לגילוי ולזיהוי חומרים מסוכנים וכן לביצוע הערכת סיכונים, מה שאנחנו קוראים הערכת סיכונים דינמית, אשר תאפשר חסימת צירים או פינוי אזורים במידת הצורך.

אמצעי המערך הארגוני לתגובה בעת אירועים – האמצעים האלה נמצאים בימים אלו ברכישה, בהכשרה ובהתארגנות.

2. בעקבות אירוע התפרצות הגזים, ביוני 1991, במפעל "פזכים" באשקלון, קיימו אנשי המשרד לאיכות הסביבה ביקורות וקבעו למינימום את הכמויות של חומרים מסוכנים שיימצאו במפעל והגבילו תהליכי ייצור מסוימים.

לאחר שנבדקה כמות ההחסנה וצורת ההחסנה של החומרים המסוכנים, הנפיק המשרד לאיכות הסביבה היתר רעלים, ואף הוצאו תנאים נוספים לרשיון עסק לטיפול נכון בחומרים המסוכנים באותו מפעל.

נוסף על הביקורים השוטפים של נציגי המשרד במפעל, באפריל 1993 ביקרה במפעל תת-ועדה בין-משרדית לענייני חומרים מסוכנים, שבחנה מקרוב את מצב הבטיחות ועמדה על סידורי הבטיחות והתארגנות המפעל, ולא מצאה ליקויים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת גולדפבר.

אלכס גולדפבר (יעוד):

אדוני השר, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ברכות על מהירות התשובה על השאלתא. השאלתא הוגשה לפני כמה ימים, ואני כבר מקבל תשובה, תודה.

אני מתכבד לשאול: לפי חוק חומרים מסוכנים וחוק רישוי חומרים מסוכנים, בקונצרנים גדולים שעוסקים בכימיקלים, מחויב איש מקצוע מומחה בנושא בטיחות. מדוע לא אוכפים חוקים אלה בכל המפעלים? תודה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אוכפים גם אוכפים, רק הבעיה היא, שמשום שהם לא נאכפו במשך כל-כך הרבה עשרות שנים, עכשיו, כאשר אנחנו באים לאכוף אותם – נדמה לי שכבר הצלחנו לאכוף אותם על מרבית המפעלים הגדולים לפחות – עדיין אפשר למצוא פה ושם מפעל שהחוק וכל מה שהוא מחייב עדיין לא נאכף, אבל לפי דעתי מדובר על מפעלים לא רבים, ועוד ידנו נטויה. אנחנו עוסקים בדבר שלמרבה הצער הוזנח במשך הרבה מאוד שנים, וכאשר צריך, עכשיו, לעסוק בתחום כה פרוץ וכה מוזנח, זה לא נעשה מהיום למחר, אבל זה, בהחלט, נעשה, אם לא מהיום למחר אז מהיום למחרתיים.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

מאגר של חומרים מסוכנים בפתח-תקווה

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

מכתבות בעיתוני פתח-תקווה שהתפרסמו ב-11 בנובמבר 1994 מתברר, שבאזור התעשייה בפתח-תקווה יש המאגר הגדול ביותר במדינה של חומרים מסוכנים.

ראוי לציין, שאזור התעשייה גובל בשכונות מגורים.

ברצוני לשאול:

1. האם יעזור משרדך בפינוי החומרים המסוכנים לאתר רמת-חובב?

2. אם לא – מה היא מדיניות משרדך לגבי סילוק המטרד המסוכן הנ"ל?

3. דוח מבקרת המדינה דורש לתת הדרכה לציבור המצוי בקרבת מפעלים העוסקים בחומרים מסוכנים. מה יעשה משרדך בנדון?

תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בפתח-תקווה קיימים מפעלים העושים שימוש בחומרים מסוכנים כחומרי גלם בתעשייה. חומרים מוגדרים פסולת מסוכנת לאחר שעברו תהליכי עיבוד ושימוש בקווי הייצור במפעל. קיימות תקנות המפרטות את חובת המפעלים לפנות פסולת לרמת-חובב. אנשי המשרד לאיכות הסביבה אוכפים דרישה זו באמצעות ביקורת במפעלים ושימוש בסמכויותיהם לפי חוק החומרים המסוכנים, הנפקת היתרי רעלים, וחוק רישוי עסקים.

במקרים מיוחדים, שבהם קיימת פסולת מסוכנת החייבת בהעברה לרמת-חובב, מתערב המשרד לאיכות הסביבה לטובת העניין, לרבות הקצאת כספים. כך היה במקרה של פינוי הבוצה הרעילה שהיתה מונחת בגבעת-ברנר.

3. המשרד לאיכות הסביבה יזם הכנת תוכנית להקמת מערך לטיפול משולב באירועי חומרים מסוכנים, שייתן מענה ארגוני הולם על אירועים שבהם מעורבים חומרים מסוכנים.

מעריך זה, הכולל בתוכו מבנה וארגון, תורת הפעלה ומשאבים להצטיידות, נמצא בימים אלה בדיונים בממשלה ולקראת אישור.

במסגרת תרגילים לאימון המעריך, ישותף ויתודרך הציבור הנוגע בדבר.

ניצול מי קירור לשטיפת הבוצות בנחל קישון

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

מי ים המשמשים לקירור בתחנת הכוח בחיפה מוזרמים ישירות לים. חברת החשמל הציעה להזרימם לשפך נחל קישון, דבר שיביא ל"שטיפת" מי הנחל (המלוחים בקטע זה) לים, ימנע ריחות רעים וישפר את איכות הסביבה.

ברצוני לשאול:

1. מה היא עמדת משרדך בקשר להצעה?

2. מה היא עלותו המשוערת של הפרויקט?

תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המשרד לאיכות הסביבה אינו תומך בתוכנית לשטיפת הבוצות בנחל קישון באמצעות מי הקירור של תחנת הכוח חיפה מהטעמים האלה: א. כיום מתבצע מחקר לגבי צורת הטיפול בבוצות שהצטברו בקרקעית הנחל. אין היגיון ואין טעם לשטוף את הבוצה המזיקה מהנחל לתוך הים, עד שידועים לנו הצעדים המתאימים לטיפול בבעיה; ב. צפוי כי התחנות המזוטיות תופעלנה בעתיד בעומסים נמוכים בהרבה, ועל כן יפחתו כמויות מי הקירור שיהיו בשימוש בתחנה. אין טעם לתכנן את שיקום נחל קישון על בסיס מרכיב שיצטמצם בעתיד.

2. אינני יודע את עלותו המשוערת של הפרויקט. ייתכן שיש מקום לשקול את הרעיון כמקור מים, שיזרמו בנחל לאחר שיקומו. בעניין זה תחליט רשות נחל קישון, שאותה הקמתי לפני כחצי שנה, וייעודה לשקם ולהחיות את נחל קישון.

זיהום אוויר על-ידי המפעל "עץ לבוד"

חבר הכנסת י' שפי שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

פורסם ב"מה בפתח" (18 בנובמבר 1994), כי בתהליכי הייצור במפעל "עץ לבוד" נפלטים לאוויר אדי פורמאלדהיד בכמות הגדולה פי חמישה מהמותר בתקן.

זיהום האוויר והריחות שמפיץ המפעל גורמים לסבל בקרב תושבי האזור. אדי הפורמאלדהיד עלולים לגרום לתגובות אלרגיות חריפות, והם חשודים כמסרטנים.

ברצוני לשאול:

1. האם ננקטו צעדים נגד המפעל?
2. האם הגיש המפעל תוכניות אופרטיביות שיאפשרו לו לעמוד בתקן הסביבה?
3. אילו אמצעים משפטיים עומדים בפני המשרד לאיכות הסביבה ביחס למפעלים מזהמים?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

השאלתא הזאת בעצם היתה צריכה להיות מופנית לאחרים, אבל בכל זאת – – –

סליחה, אני מצטער, התבלבלתי, זאת, בהחלט, שאלה שמופנית אלי. התבלבלתי.

2-1. בשבוע שעבר סוכם עם מנהלי המפעל, מדובר על המפעל "עץ לבוד", שיבצעו שתי משימות עיקריות בלוח זמנים מוגדר. האמת היא, אני אומר משפט מוסגר, שהיה לי יצר, את זה אני אומר לחבר הכנסת שפי, בקצה האצבעות – ברגע האחרון נמנעתי מלעשות את זה, ואני מקווה שנהגתי כהלכה – לסגור את המפעל הזה השבוע.

היו"ר ש' וייס:

איזה מפעל?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

מפעל "עץ לבוד" בפתח-תקווה. זה היה, ממש, כבר בקצה האצבעות, אבל אתה יודע, סגירת מפעל היא לא עניין של מה בכך, ואז, בהתייעצות עם מנהל המחוז, מנהל המחוז אמר לי שמול האיום הזה של סגירת המפעל מתחייב, בכתב – ביקשתי את ההתחייבות הזאת בכתב – ללוח זמנים, כאשר ברור לו שאם הוא איננו עומד בלוח הזמנים לא רק כעבור הזמן אלא גם בפרקי-הביניים, ידי המהססת אומנם תחתום על צו לסגירת המפעל. בסוף, אתה מכיר את לבי הרחום והחנן, התרציתי. אמרתי: יש גם פועלים, מה יקרה אם נסגור? בלאו הכי יצטרכו לעשות את השיפורים, אלא אם כן סוגרים את המפעל הזה לצמיתות, ולא זאת הכוונה.

אנחנו באנו בהסדרים עם המפעל, האומרים שבאותם מכלי חומרים מסוכנים, שבהם אין כיום מאצרות, יותקנו מאצרות בתוך חודשיים.

בתוך שלושה חודשים תוגש תוכנית לטיפול בכל מקורות הריח וזיהום האוויר שמקורם בתהליכי הייצור, ואני מעריך – אבל כל הדברים האלה ניתנו לנו בכתב, כהתחייבות של המפעל – שכל המפגעים שהמפעל הזה יוצר יסולקו בהדרגה במשך השנה, ולא יאוחר משנה מעכשיו.

כיום אין בידי המפעל היתרי רעלים כחוק. היתר רעלים יינתן למפעל עם קבלת ההתחייבות לבצע את מה שסוכם אך ורק, עמדתי על כך, אך ורק כאשר אני אקבל את ההתחייבות בכתב, חתומה על-ידי מנהל המפעל. רק אז אתן למפעל היתר רעלים, משום שלא רק שלא נתנו למפעל היתר רעלים – מפעל גם יכול לעבוד בלי היתר רעלים – אבל לספקי החומרים הודענו שהם לא רשאים לספק למפעל הזה חומר. לכן המפעל, בעצם, נעצר, והיה נעצר כליל בעוד ימים ספורים.

אנחנו ניתן היתר רעלים רק על-פי התחייבות בכתב ללוח הזמנים כפי שצינתי. רק עמידה בלוח הזמנים שנקבע, בצורה שתניח את דעתם של אנשי המשרד לאיכות הסביבה, תבטיח שלא יוצא נגד המפעל צו סגירה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שפי.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

יכול להיות שטעיתי, אגב, יכול להיות שהייתי צריך לסגור. אני לגמרי לא בטוח בהחלטתי זאת.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני השר, תודה על התשובה המהירה, כי זה מקרה שבאמת היה צריך לפעול מהר.

ברצוני לשאול, האם זה נכון שבגלל התחקירים של העיתונים, הן העיתונים היומיים והן המקומיים, אתם מגלים את המחדלים האלה, והאם לא הגיע הזמן שאתם תגלו את המחדלים לפני התחקירים של העיתונים?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

קודם כול אין בזה שום דבר רע. אנחנו מגלים, אני מניח, את רוב הפגמים בעצמנו – – –

היו"ר ש' וייס:

רוב ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת הן לפי תחקירים של העיתונים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אנשי המשרד לאיכות הסביבה עוברים ממפעל למפעל. כמובן, הם לא יכולים להיות בכל המפעלים בכל רגע נתון; יש גם שינויים בתוך המפעלים, ואת מרבית הפגמים אנחנו בודקים בעצמנו, אבל אנחנו מברכים על כך שהעיתונות מסייעת לנו. העיתונות, ויש עכשיו הרבה עיתונות מקומית, עיתונות היא במקום, היא יודעת, היא חוקרת והיא בודקת, והיא מתעניינת בנושאים המקומיים. אנחנו מברכים מאוד על כך. הרבה פעמים אנחנו מגיעים למפגע כלשהו כתוצאה מגילוי של אזרח או של עיתונאי. זאת בהחלט תופעה רצויה. אנחנו, בהחלט, מעריכים זאת, ואנחנו פונים אפילו בהזדמנות הזאת, כמו בהזדמנויות אחרות, לציבור הרחב: כל אזרח במקומו, אם הוא חושב או חושש שיש לפתחו מפגע – אדרבה, יודיע לנו ואנחנו נבדוק זאת.

למשרד לאיכות הסביבה אין משטרה; יש לנו סיירת לאיכות סביבה, יש בה 11 איש. אתה יודע שהמפגעים הפוטנציאליים בארץ פזורים מסוף הארץ ועד סופה, ו-11 איש לא יכולים, וגם האנשים הנוספים אינם יכולים לגלות כל מפגע. לכן אין לנו שליחים יותר טובים ויותר נאמנים מאשר הציבור הרחב, איש איש במקומו.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

פעולות אכיפה נגד נהגי טרקטורונים ואופנועי ים

חבר הכנסת י' לס שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

חופים רבים בארץ נפגעים על-ידי נסיעות לא מרוסנות של טרקטורונים, שהורסים את תוואי השטח ומפריעים למתרחצים. במקביל מתבצע שיט של אופנועי ים, המסכן את המתרחצים ומזהם את הים.

ברצוני לשאול:

1. מה יעשה המשרד כדי לשמור על חופי הארץ?

2. האם תוגבר אכיפת החוקים הקיימים בנושא?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

לשאלה הזאת התכוונתי שהיא לא בדיוק אלי.

1. פקחי רשות שמורות הטבע מבצעים פעולות אכיפה שוטפות נגד בעלי הטרקטורונים. הוגשו עשרות תלונות למשטרה, הוחרמו כלים ומבוצעת פעילות הסברתית, אולם אין בכל אלה כדי לשנות את המצב בשטח.

2. הסמכויות להגביל את השימוש באופנועי ים ובטרקטורונים מצויות בידי שר התחבורה. אנחנו לא שייכים, בכלל, לעניין. פניתי אל שר התחבורה שיעשה להגבלת השימוש בכלים אלה ולהשבת התקנה הקובעת, כי טרקטורונים ישמשו אך ורק לשימושים חקלאיים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת.

יורם לס (העבודה):

אדוני השר, תודה על התשובה. בהמשך לבעיית החופים והנחלים של מדינת ישראל, הביוב של העיר תל-אביב וגוש-דן, כידוע, עולה על גדותיו. נחל הירקון הוא לא בדיוק פלג זך. קיימת תוכנית מרחיקת-לכת של עוקף גוש-דן.

היכן הנושא הזה עומד? מתי תיפתר, באופן מוחלט, בעיית הביוב של גוש-דן?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

קודם כול, גוש-דן במצב הרבה יותר טוב מאשר כל מקום אחר בארץ. מפעל ה"שפדן" הוא מפעל ראוי לשבח, הוא מטפל בשופכי גוש-דן בצורה מתקדמת מאוד, ואני ממליץ לכל אחד לנסוע לשם ולראות.

יש גלישות משום שיש עומס גדול על המערכות הקיימות. הבעיה תיפתר כאשר יהיה הקו המזרחי, הקו שצריך לעבור, פחות או יותר, בתוואי של כביש גהה. אתה מכיר את העניין.

אני שמח לבשר לך, שבתקציב 1995 הוקצו 50 מיליון שקל, זה סכום עתק, להקמת הקו המזרחי. אני רק מתפלל שהתוכניות במקרה הזה תדבקנה את הכסף, משום שהכסף נמצא. 50 מיליון שקל, הרבה כסף, מסומנים לצורך המסיום הזה. לא זאת בלבד, אלא שהגדרנו את הפרויקט הזה כפרויקט לאומי לא כדי לצאת ידי חובת מליצה, אלא משום שאנחנו חושבים שזה פרויקט חשוב ממדרגה ראשונה. הקצבנו לו את הכסף, התוכניות בהכנה, ואני מקווה שהן תוכנה בקצב כזה שעדיין ב-1995 יוכלו לנצל אותם 50 מיליון שקל שהוקצו להם.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר לאיכות הסביבה על תשובותיו.

הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – מוצרי בשר מעובדים לא כשרים), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת י' לוי)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להמשך סדר-היום. הקטע הבא בסדר-היום שלנו – הצעות חוק. יבוא ויעלה חבר הכנסת יצחק לוי, ויעלה בפנינו הצעת חוק א'תחסה, הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – מוצרי בשר מעובדים לא כשרים), התשנ"ד-1994, ושה התעשייה והמסחר יתייחס לאחר מכן להצעה. בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד להביא בפניכם בקריאה טרומית, בקריאה מוקדמת, הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – מוצרי בשר מעובדים לא כשרים), התשנ"ד-1994.

בהקדמת דברי אני רוצה לציין לפרוטוקול, שלפחות אחד היועצים המשפטיים של הכנסת העלה בפני שאלה בדבר הצורך ב-61 קולות כבר בקריאה הטרומית בחוק זה. לעניות דעתי, ואינני משפטן, אני

חושב שהצעת חוק בקריאה טרומית דינה כהצעה לסדר-היום, והיא איננה שלב משלבי החקיקה, ולכן אין צורך ב-61 קולות כדי להעביר את ההצעה הטרומית.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יצחק לוי, כאמור יש בעניין זה חוות דעת מאוד מעניינת, לפי דעתי, מלפני שנים אחדות, של היועץ המשפטי לשעבר חריש. היתה שאלה דומה בקשר לחוק-יסוד: הכנסת. היתה הצעה של חבר הכנסת לשעבר וירשובסקי, והתעוררה אותה בעיה. לפי חוות דעת של היועץ המשפטי לשעבר חריש – הוא היה בדעה שקריאה טרומית היא אכן הצעה לסדר-היום, וזה מחוץ למניין 61 הקולות. אני, על כל פנים, כמורה למדעי המדינה, הזדהיתי עם עמדתו. אני לא יודע אם בינתיים היו שינויים בעניין הזה.

יצחק לוי (מפד"ל):

למיטב ידיעתי לא היו שינויים. גם אני מזדהה עם העמדה הזאת. אני רואה לנכון להעיר זאת לפרוטוקול, מכיוון שמדובר באחד מאנשי הייעוץ המשפטי של הכנסת שהעלה את השאלה הזאת. לכן אני חושב, כדי שבכל אופן לא נתחמק מהעניין, חשוב שיושב-ראש הכנסת, שהוא גם יושב-ראש הישיבה בהזדמנות זאת, ברגע זה בא והביע את עמדתו הברורה בעניין זה. על כן ההצעה הזאת תוכל לעבור גם אם כרגע לא יהיו 61 חברי כנסת תומכים. אני אומר זאת לגבי קריאה טרומית ולא לגבי יתר הקריאות, שלדעתי אז באמת תישאל השאלה, ואז דעתי שכן יש צורך ב-61 קולות. כיוון שמדובר פה בפגיעה בחוק-יסוד: חופש העיסוק.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא בפגיעה, בתיקון.

יצחק לוי (מפד"ל):

בתיקון, סליחה. אני לא אציע חוק שהוא פגיעה. תודה רבה על התיקון, חבר הכנסת אברהם רביץ.

היו"ר ש' וייס:

חוות דעתי כעת מבוססת על אותה חוות דעת ועל הסכמה אינטלקטואלית אתה, אלא אם כן היה בינתיים שינוי של פרשנות שאני לא יודע עליו. אני רוצה להשיב פה בסוגריים, בסייג.

יצחק לוי (מפד"ל):

תודה רבה.

הערה שנייה בענייני נוהל ההצבעות והחקיקה. לפני שאני ניגש לעצם החוק, אנחנו קיבלנו תיקון לחוק-יסוד: חופש העיסוק. בחוק-יסוד: חופש העיסוק נאמר, שאפשר יהיה לתקן את חוק-יסוד: חופש העיסוק, אבל צריך שייאמר בחוק: על אף האמור בחוק-יסוד: חופש העיסוק, הרי שבא חוק זה – – – כך וכך.

גם הערה זו קיבלתי מהייעוץ המשפטי של הכנסת. אני ער לזה. מכיוון שהגישה והתפיסה היא, שהצעות חוק בקריאה טרומית הן אכן הצעות לסדר-היום, אין לראות בנוסח הזה את הנוסח הסופי של ההצעה, ואם נצטרך לבוא ולהוסיף בנוסח ההצעות האלה – אני מתאר לעצמי שמכל ארבע או חמש ההצעות שתעלינה תתגבש הצעה אחת – אם נצטרך להוסיף: על אף האמור בחוק-יסוד – – – ולקבל את הצעות החוק ב-61 קולות מקריאה ראשונה ואילך, הרי שמבחינתי כמציע – אני מתאר לעצמי ששאר המציעים יצטרפו אלי – הרי ודאי שאנחנו ניענה לכל הדרישות החוקיות כדי שהחוק הזה יעבור.

לאחר הערות אלה אני רוצה לדבר לעצם החוק. אדוני היושב-ראש, אדוני שר התעשייה והמסחר, אנחנו באים לתקן תיקון שהיינו ערים לו כאשר תיקנו את חוק הבשר לפני כמה חודשים, לפני שנה, אינני זוכר מתי זה היה. היינו ערים לעניין הזה, מכיוון שאם התפיסה של רוב הציבור במדינת ישראל היא, שנכון שהמטבח יהיה כשר, והבשר שיימכר כאן יהיה כשר ברובו לפחות – לצערנו הרב אין לנו אפשרות לשלוט על הכול, ומי שרוצה לאכול בשר לא כשר יכול למצוא את הבשר הלא-כשר. אבל אם הגישה והחקיקה היא בכיוון שלא להציף את השוק בבשר טרף, הרי שאין הבדל בין חלקי הבשר. אין הבדל אם מדובר בבשר לסטייקים, או אם מדובר בכבדים, או אם מדובר בלבבות, או אם מדובר בבשר שימורים, או אם מדובר בבשר מעובד אחר.

ברור הדבר שאין הבדל. מי הכסיל שחשב שיהיה הבדל בין הדברים? האם גם כאשר חוקקנו את חוק הבשר חשבנו שאנחנו באים ונלחמים רק לגבי סוג אחד של בשר, ואילו הסוג השני של הבשר לא משנה לנו, או אנחנו אדישים כלפיו? הרי הדבר היה ברור ומובן מאליו מלכתחילה.

אני רוצה להזכיר לאדוני השר, שבאותו ליל הצבעה על החוק הזה לא רצתה סיעת המפד"ל להצטרף ולהצביע בעד חוק הבשר בגלל אותו סעיף – בגלל הסעיף שאמר, שהחוק לא כולל חלקי בשר. ואז סיעת המפד"ל התכנסה ואפילו עיכבה פה את ההצבעה בלילה והתלבטנו מאוד. בסופו של דבר החלטנו ללכת צעד אחר צעד.

ואז פנינו גם לסיעת ש"ס ואמרנו להם: אתם מחוקקים את חוק הבשר כדי שתוכלו להיכנס לקואליציה. דעו לכם שיש פה סעיף שמפריע, שיש פה סעיף שבעצם דרכו אתם לא מתקנים שום דבר, ולא עשיתם כלום. והנה לאחר כמה חודשים אנחנו שוב חוזרים על אותו עניין. בדיוק אותו דבר, בדיוק כמו שאמרנו אז. ואז חבר הכנסת אריה דרעי יצא אלי החוצה ואמר: בוא נעשה את זה ככה, גדולי הפוסקים אמרו, בואו נתקדם וכדומה. אבל במה התקדמנו? אמרו אתם במה התקדמנו בחוק הקודם אם עכשיו אנחנו באים שוב לתקן את החוק הזה? עוד הפעם קריאה טרומית, ועוד הפעם קריאה ראשונה, ועוד הפעם 61 קולות, ועוד הפעם כל העניין הזה. הרי בפעם הבאה לו חכמו ישכילו זאת, יבינו לאחריתם, חבר הכנסת הרב גמליאל.

אריה גמליאל (ש"ס):

אנחנו תיקנו בפעם הראשונה – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

ומה השתנה עכשיו? שהם כן מביאים.

אריה גמליאל (ש"ס):

מצאו פטנט – מביאים חלקים מיוחדים.

יצחק לוי (מפד"ל):

כלומר, הממשלה רימתה אותנו, זה מה שאתה אומר בעצם. אני אומר: הממשלה לא רימתה אותנו. באותו לילה ידענו שזה מה שיקרה. הממשלה לא רימתה אותנו, אנחנו ידענו שזה יהיה, ואמרנו לכם את זה, ואמרנו לכם: רבותי, אל תלכו על אותה חקיקה בלי תיקון סעיף חלקי הבשר וסוגי הבשר ושימורי הבשר. אם אתם לא תלכו עכשיו עם הצעתי, שכוללת שימורי בשר ונקניקים, הרי בעוד חצי שנה נגיש עוד הצעת חוק. כי הרי איך תצטרף ש"ס לממשלה אם מותר להביא שימורי בשר ונקניקים טרף? יש הבדל בין שימורי בשר לבשר טרי? יש הבדל בין נקניק ללא-נקניק?

שלמה בניזרי (ש"ס):

זו אשמת ממשלת הליכוד, שנתנה היתר להביא חלקי פנים טרפים?

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני חבר הכנסת בניזרי, אני יודע שלכל שאלה יש לך שאלה נגדית.

היו"ר ש' וייס:

זו היתה תשובה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני יודע זאת כבר שנתיים. זו לא תשובה. זו שאלה. אבל כרגע הרי המפד"ל לא משחקת במשחק הזה. הרי אמרנו לכם את זה. שוב אני חוזר, לו חכמו ישכילו זאת, יבינו לאחריתם.

אריה גמליאל (ש"ס):

שלמה בניזרי (ש"ס):

--- למה לתקן עוד פעם, אז מה קרה?

יצחק לוי (מפד"ל):

שום דבר לא קרה. רק חבל שלא שמעת מן ההתחלה. הרי על הממשלה הזאת אי-אפשר לסמוך.

משה מאיה (ש"ס):

תפסת מרובה לא תפסת.

יצחק לוי (מפד"ל):

יפה, אז הרב מאיה אומר לפחות תירוך למדני: תפסת מרובה לא תפסת. אבל, לדעתי אפשר היה לתפוס. אז יכול להיות שנצטרך לתפוס עוד הפעם – פעם לתפוס נקניק ופעם לתפוס נקניקייה ופעם לתפוס קופסת שימורים.

משה מאיה (ש"ס):

איך היית נואם היום אם היו מתקנים אז הכול?

יצחק לוי (מפד"ל):

הייתי מוצא נאום אחר, תאמין לי. בנר שמיני של חנוכה אפשר למצוא נאומים יותר טובים.

אני רוצה לומר לכם, מורי ורבותי, שעל הממשלה הזאת בעניינים אלה אי-אפשר לסמוך. הרי בוודאי הם אינם עושים זאת מתוך יראת שמים. בוודאי הם אינם עושים זאת מתוך שכנוע. הם עושים זאת מכיוון שהם רוצים את ש"ס בממשלה. בסדר. אני אומר, יש לכם שיקול. כרגע הדיון הוא לא אם אתם צריכים להיות בממשלה או לא. כרגע הדיון הוא אם אפשר לסמוך על מה שהם אומרים.

חבר הכנסת הרב גמליאל, מכיוון שהם רוצים לראות שר הפנים, לא מעניין אותם אם יהיו כבדים טרפים או לבבות טרפים. הם רוצים לראות אותך שר הפנים, מכיוון שהם רוצים להמשיך להתקדם בעניינים אחרים. זו המטרה שלהם וזו הכוונה שלהם.

אני מציע שוב לידידי מש"ס, ללכת על הסעיף המרחיב ביותר, ולא, אנחנו נתקן את חוק הבשר עד הבחירות הבאות. כל פעם נתקן עוד שלב כלשהו בחוק הבשר.

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש מהכנסת, כמובן, לאשר את הצעת החוק הזאת ולהעביר אותה להכנה לקריאה ראשונה, בתקווה שאנחנו נוכל על-ידי חוקים אלה למנוע כניסת בשר טרף מכל הסוגים, צנון ולא צנון, טרי ומשומר, מיובש או רטוב, לא חשוב באיזו צורה ייעשה הבשר הזה. אם הבשר הוא טרף, אין מקומו פה במדינת ישראל, בארץ-ישראל.

תודה רבה, גברתי, וכמובן, הצעתי היא להעביר את הצעת החוק לוועדת הכלכלה להמשך הטיפול.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק לוי.

הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – ייבוא בשר שאינו קפוא), התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת מ' גפני)

היו"ר א' סלמוביץ:

אני רוצה רק לציין, שכבוד שר התעשייה והמסחר ישיב בתום הצגת ארבע הצעות החוק, כך שאני מזמינה כעת את חבר הכנסת משה גפני להציג את הצעת חוק ב'רסט, הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – ייבוא בשר שאינו קפוא), התשנ"ה–1994. בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

מתי אפשר יהיה להציע להסיר את ההצעה?

היו"ר א' סלמוביץ:

בתום הצגת כל ההצעות יעלה השר וישיב, ורק לאחר מכן.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר התעשייה והמסחר, רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק שאני מציע אותה היום לכנסת, על דעת חברי בסיעת יהדות התורה, הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – ייבוא בשר שאינו קפוא), התשנ"ה-1994, באה לתקן דבר שאולי נעשה בלא משים, אולי נעשה שלא מתוך רצון רע, אבל נעשה. באותה תקופה לא הייתי חבר כנסת, ואז התקבל חוק הבשר, שתיכף אביא אותו, שגרם לבעיה של ייבוא בשר טרף, בניגוד למה שהיה קיים מאז קום המדינה.

אני רוצה להתחיל בהיסטוריה. הממשלה הקודמת קיבלה הצעה של הפרטה בכל מיני נושאים, ובין יתר הנושאים היתה ההחלטה של הפרטת הבשר, כאשר המגמה היתה להמשיך לייבא בשר שלא באמצעות הממשלה, אלא באמצעות יבואנים פרטיים, שייבאו בשר כשר. זה לא נכון לומר שהממשלה הקודמת, שאנחנו היינו שותפים לה – גם סיעת ש"ס, גם סיעת המפד"ל ואז גם יהדות התורה, אגודת ישראל ודגל התורה – קיבלה איזו החלטה של פגיעה בסטטוס-קוו, של ייבוא בשר שאינו כשר.

אבל קרה משהו אחר: השר אמנון רובינשטיין, שהיה אז חבר הכנסת, העביר הצעת חוק פרטית – חוק-יסוד: חופש העיסוק, ואני זוכר כמו היום, שהוא פנה לידידי חבר הכנסת הרב רביץ ואלי ואמר: למה אתם הדתיים מתנגדים תמיד לחוקי יסוד? הרי חוק-יסוד: חופש העיסוק מעוגן גם ביהדות, זה דבר שמשווה את כולם, אין בו שום פגיעה בנושא הדתי, למה שלא תתמכו בזה? וחבר הכנסת אמנון רובינשטיין, שהיום הוא שר, עומד היום ואומר שהנושא של ייבוא בשר טרף הוא מחויב המציאות, מכיוון שאחרת זאת פגיעה בחוק-יסוד: חופש העיסוק. זו צביעות ממדרגה ראשונה. הרי חוק-יסוד: חופש העיסוק – תראו ב"דברי הכנסת" – נעשה דבר אחר לגמרי. ועכשיו מנצל השר רובינשטיין הנכבד ממרצ, בצביעות, ורוצה לפגוע בסטטוס-קוו, לייבא לארץ בשר טרף, דבר שלא היה מאז קום המדינה – שום ממשלה בישראל לא עשתה זאת – בהצדקה של חוק-יסוד: חופש העיסוק. זו צביעות.

כאן התחילה בעיה, ואת הבעיה הזאת אנחנו צריכים לתקן.

אני עברתי על הפרוטוקולים של ועדת הכלכלה ועל החוק כפי שהוא התקבל, ואני רוצה לומר לידידי חבר הכנסת יצחק לוי: לא הצעת החוק שלך, לא הצעת החוק שלי, לא הצעת החוק של חברי ש"ס ולא הצעת החוק של חברי הכנסת אלי דיין ומשה קצב באות לתקן את החוק הקיים. בחוק הקיים מופיע בסעיף 5, ש"תוקפו של חוק זה הוא על אף האמור בחוק-יסוד: חופש העיסוק". אנחנו לא נוגעים בזה עכשיו, אנחנו לא באים ומשנים את החוק ואומרים שהחוק כולו בטל ואנחנו עושים חוק חדש. אנחנו לא אומרים את זה. אנחנו אומרים שהחוק כמות שהוא יישאר.

נעשתה פה פעולת רמייה: היות שאי-אפשר לייבא אלא אך ורק בשר קפוא – וכך מופיע בפרוטוקולים של ועדת הכלכלה, שדנה זמן רב בחוק הזה, שעות ארוכות – הסכימו. אינני יודע למה הסכימו, כנראה סמכו על אמינותם של פקידי ממשלה, שמה שהם אומרים זו אמת, ולפתע אנחנו מגלים שיוצא מכרז לקבל הצעות מיבואנים לייבא בשר צנון, בשר עם שם חדש. לפתע אנחנו שומעים שמשרד התעשייה והמסחר נאלץ לתת רשיונות לייבא נקניק או שימורים, דבר שלא היה מאז קום המדינה. מלבד הפגיעה ביהודי מאמין, שזאת פגיעה בתורת ישראל וזה דבר חמור מאין כמותו, זו גם פגיעה בסטטוס-קוו, פגיעה במה שהמדינה הסכימה לו, כל הממשלות במשך כל השנים.

המציאו המצאה חדשה, שעד כך וכך מעלות זה נקרא בשר קפוא, ומכך וכך מעלות זה בשר צנון, תוך פגיעה בתוצרת המקומית, ומשרד החקלאות משום-מה הסכים לזה.

אנחנו באים היום ואומרים: מה שהיה בכוונת המחוקק בעת קבלת החוק הזה, על דעת הממשלה, מה שהיה על דעת הוועדה שדנה בחוק הזה, שהחוק הזה ישמר את הסטטוס-קוו מבחינת ייבוא בשר, זה צריך להיות. ואנחנו מבקשים שהעניין יתוקן, שלא יבואו כל מיני רמאים קטנים, או אינטרסנטים, יבואנים כאלה שרוצים לעשות כסף זול על חשבון פגיעה בכל הקדוש והיקר לנו. אנחנו מבקשים שזה פשוט יתוקן בחוק. החוק הזה היה צריך להיות אז, והוא פשוט לא נעשה, ואנחנו מבקשים לתקן את זה.

אני רוצה לומר גם לזכותו של שר התעשייה והמסחר וגם לזכותו של ראש הממשלה: אנחנו, סיעת יהדות התורה, פנינו לראש הממשלה, נפגשנו אתו. לא הוזכרה, חבר הכנסת יצחק לוי, לא קואליציה ולא אופוזיציה, לא הוזכרה ש"ס ולא הוזכרה שום מפלגה. אנחנו באנו מבחינה ציבורית, ואמרנו את זה גם על דעתכם, אמרנו באופן חד-משמעי: הרי ראש הממשלה הצהיר חזר והצהר, שהוא איננו רוצה לפגוע בסטטוס-קוו בשום נושא ובשום מקרה. לא משנה מה עושים שרים בממשלה בחיי היום-יום, שזה דבר חמור לאין ערוך מפגיעה בסטטוס-קוו בחוק זה או אחר. אבל ראש הממשלה אמר שהוא איננו רוצה לפגוע בסטטוס-קוו בשום מקרה. והוא אמר לנו, לסיעת יהדות התורה, שהוא מצהיר שהנושא הזה יתוקן. שוחחנו עם שר התעשייה והמסחר, בעצם ביוזמתו, והוא אמר לנו כדברים הללו: אין שום ניסיון לא של מחטף, לא של רמייה, לא של שום דבר אחר שיפגע בסטטוס-קוו.

עכשיו אני נגד הממשלה. אני חושב שהממשלה הזאת היא ממשלה רעה מאוד בכל נושא, ובעיקר בנושא הדתי, בנושא היהודי. הפגיעה בנושא היהדות – זה מה שנעשה, ובעיקר מה שעושים שרי מרצ במשרדים שלהם. לנו וראו מה נעשה במשרד החינוך למשל בחיי היום-יום. ומי שנותן לזה יד הוא פושע.

אבל לכל זה אין קשר למה שנעשה בנושא שעומד אצלנו על סדר-היום. מה שעומד אצלנו על סדר-היום הוא שנעשה חוק אשר מגמתו היתה ברורה – שמירת הסטטוס-קוו, שלא יבוא לארץ בשר שאיננו כשר. מכיוון שזה נעשה באופן לא מקצועי, לא טוב, אנשים מנצלים את זה. מכיוון שהוא נוסח לא נכון, אנחנו פשוט מבקשים לנסח אותו נכון.

לכן אני מציע בהצעת החוק שלי, מכיוון שבהצעת החוק המקורית כפי שהובאה לכנסת, או כפי שאושרה על-ידי הכנסת ביום ג' בניסן התשנ"ד, 15 במרס 1994, היה כתוב, ייבוא בשר קפוא, ובכל הסעיפים המדברים על בשר הוצמדה המלה "קפוא" מתוך מגמה, כפי שאמרתי, לאסור ייבוא בשר אחר, ולהתיר אך ורק בשר קפוא; ומכיוון שנתברר שאפשר לייבא בשר שאיננו קפוא, אם שימורים, אם בצורת נקניק, אם בשר צנון, אני מבקש בהצעת החוק לעשות דבר אחד פשוט: למחוק את המלה "קפוא". תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת משה גפני.

הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – איסור ייבוא בשר טרף), התשנ"ה–1994

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעת חוק ב'שצא, הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – איסור ייבוא בשר טרף), התשנ"ה–1994, של קבוצת חברי כנסת. ינמק חבר הכנסת שלמה בניזרי.

שלמה בניזרי (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, יכולתי גם אני להתחיל במסע התקפות נגד הממשלה ונגד כולם, כולם נגד כולם, על הממשלה הזדונית, ממשלת הרשע, אשר נתנה לייבא בשר. וזו לא דרכנו. אנחנו מחפשים פתרון כדי לצאת מהסבך שנקלענו אליו.

אם לחפש התקפות, למה להתחיל מעכשיו? נלך לממשלות הקודמות. בשנת 1991 נתן שר התעשייה והמסחר דאז, משה נסים – כך בדקתי ומצאתי בכל אופן – היתר להביא שרימפס. בהתחלה אפילו לא ידעתי איך קוראים לזה, קראתי לזה שרימס, אחר כך אמרו שרימפס.

יורם לס (העבודה):

חסילונים.

שלמה בניזרי (ש"ס):

חסילונים. כך בדקתי במשרד התעשייה והמסחר. זה היה ב-1991. לא הקימו אז קול זעקה והממשלה אז לא נקראה זדונית ולא ממשלת רשע. מעניין למה. אחר כך, ב-1992 ניתן היתר להביא חלקי פנים טרפים של בהמות. גם אז הממשלה לא היתה זדונית ולא היתה ממשלת רשע. אני לא בא להצדיק. כמובן, זה דבר נורא ואיום שמדינה שחרתה על דגלה שהיא מדינה יהודית ולא רק דמוקרטית, אלא גם מדינה יהודית בעלת צביון יהודי, הולכת מיום מיום מדחי אל דחי, עם הפסק האחרון של הבג"ץ בנושא ההומוסקסואלים ובכל התחומים שאנחנו שומעים בזמן האחרון פסיקות של בג"ץ בנוגע אליהם, התבטאויות ומתן לגיטימציה לדברים המכוערים ביותר שיכולים להיות, שבמדינות

אחרות בעולם זה נקרא נאורות והתקדמות. עם ישראל לא מחפש פה את הנאורות. אנחנו מחפשים פה את הייחודיות של מדינה יהודית. יכול להיות שבעיני מדינות מסוימות אנחנו נחשבים פרימיטיביים.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

גם במדינות נאורות זה לא קיים.

שלמה בניזרי (ש"ס):

נכון, אני מסכים אתך, חבר הכנסת ורדיגר. גם במדינות נאורות. אבל כל הזמן הם אומרים: אנחנו נחשבים מדינה נחשלת ואנחנו רוצים להיחשב מדינה נאורה. מי אמר שאנחנו צריכים להידמות לכל מדינות העולם ולהיות נאורים כמותן? מי אמר? האם כיוון שרוב העולם הם גויים גם אני צריך להידמות לגויים ולהיות גוי כמו כולם? אין לי הייחודיות היהודית שלי, שאני רוצה לשמר אותה?

לכן, רבותי, ההתקפות על הממשלה – אני חושב שלא היתה ממשלה שהיתה מוכנה לבוא לקראת הדתיים. אני לא אומר שהם עשו את זה לשם שמים. בסדר, כי אנחנו יודעים מי המרכיבים של הקואליציה; לא לשם שמים. אבל, מבחינת מציאות, תארו לכם ממשלות קודמות. האם ראש ממשלה או מישוהו אחר היה מוכן לתקן חוק-יסוד, לתקן את חוק הבשר? נכון שיש פה אינטרס קואליציוני, אבל היתה מצדם נכונות? – רבותי, היתה נכונות.

דב שילנסקי (הליכוד):

חבר הכנסת בניזרי, אתה יודע את עמדתי. אני בעד בשר כשר.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני לא בטוח. תסלח לי, ידידי חבר הכנסת, בהצבעה הקודמת לא נכנסת לאולם. תסלח לי, ידידי, אתה לא בעד חוק הבשר.

דב שילנסקי (הליכוד):

אבל למה אתה צריך להזכיר ממשלות קודמות, לרבות מנחם בגין? מנחם בגין היה יהודי שומר מצוות, חרד, הוא העלה את כבוד הדת וקידם את נושא הדת. למה לך להתקיף את הממשלות הקודמות?

שלמה בניזרי (ש"ס):

קודם כול הוא לא חרד.

דב שילנסקי (הליכוד):

אנחנו באותה חזית.

שלמה בניזרי (ש"ס):

הוא לא חרד. אני לא התקפתי ממשלות. שמת לב שלא הזכרתי שום שם של ממשלה. הנה יושב פה ידידי חבר הכנסת משה קצב ומקשיב. אני הזכרתי רק את מעשהו של השר דאז משה נסים, בלי להתקיף ובלי להשמיץ. אמרתי, בואו לא ניכנס פה לפולמוס של התקפה. אלה הדברים שאמרתי. אני לא מחפש פה אשמים, אני מחפש פה לתקן דברים. לכן, כל פנייה שעשינו – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

גם אנחנו רוצים לתקן, יחד.

שלמה בניזרי (ש"ס):

סלח לי, ידידי, הרי אנחנו ממש בידידות. כשעלה חוק הבשר בפעם הקודמת, אצלכם ארץ-ישראל קדמה להאכלת טרפות את עם ישראל. כולכם ברחתם, או שחלק מכם עמד בחוץ, חבר הכנסת בגין, נדמה לי חברי הכנסת מגן ומרידור, הם הצביעו – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

אני הייתי והצבעתי. גם חבר הכנסת עובדיה עלי היה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

תסלח לי, הם הצביעו נגד התיקון של חוק הבשר ושל חוק-היסוד.

דב שילנסקי (הליכוד):

לא, הצבענו בעד.

שלמה בניזרי (ש"ס):

בוודאי. בחוק הבשר?

דב שילנסקי (הליכוד):

פה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

תסלח לי, אני מוכן להביא את הפרוטוקולים. אני אולי טועה לגבי ההצבעה. אולי בתיקון חוק-יסוד יושבו פה חברי הכנסת מרידור ובגין והתנגדתם לתיקון של חוק-היסוד: חופש העיסוק, חבר הכנסת מגן. אני זוכר היטב שאתה ישבת. אבל בוא לא נתפלמס. אולי אחר כך – – –

דוד מגן (הליכוד):

אנחנו בהחלט תמכנו בחוק-יסוד – –

שלמה בניזרי (ש"ס):

של חופש העיסוק לתיקון. יפה. זה מה שאני אומר.

דוד מגן (הליכוד):

– – – התנגדנו לשינוי בחוק-היסוד, ואנחנו בעד כשרות בכל מה שקשור – – –

שלמה בניזרי (ש"ס):

למה לא באתם להצביע? למה ברחתם? מה אמרתם, שש"ס איימה: אם לא יעבור חוק הבשר, היא לא תיכנס לממשלה או שהיא תפרוש מהממשלה. אמרתם: אוהו, הרי ארץ-ישראל קודמת לחוק הבשר.

אבל, למה אנחנו מתפלמסים? אנחנו באנו היום להביא תיקון נפלא, שיוכל להציל את עם ישראל מפני כניסת טרפות לתוך המדינה בצורה סיטונית, שתהרוס את כל מערכת הכשרות. בוא לא ניתמם ונחשוב שהמדינה כולה מוצפת רק בבשר כשר. הרי רק באשקלון יש 22 חנויות של ממכר חזיר, לצערנו הרב.

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת בניזרי, בוא נעשה את שני הדברים יחד, גם ארץ-ישראל וגם כשרות. בוא נפיל את הממשלה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני אומר: הרי אנחנו לא תמימים. אנחנו יודעים שהמדינה מוצפת, אולי לא באותן כמויות שמדברים עליהן. אם יבאו בשר טרף, באמת תהיה הצפה וכל מערכת הכשרות תיהרס. יש דברים שבוודאי צריכים עוד תיקון רב.

שאלת, חבר הכנסת יצחק לוי, מה הרווחתם בתיקון הפזיז? קודם כול הרווחנו ששנה שלמה לא הוכנס שום דבר טרף לארץ. כששמענו על המכתב שהוציא השר חריש, מייד פנינו לממשלה. אמרו: בבקשה, בואו נשקול, תביאו את ההצעות. מייד אמרו: אנחנו מוכנים לתקן. תראה איזה "לארג'ים" הם היו אתנו. וכל זה נבע ממה? מהלחץ של הבג"ץ. הבג"צים הם אלה שפשוט הכריעו את הכף. לשר לא היתה ברירה, ולכן הוא הוציא את ההחלטה הזאת. אני לא רוצה להישמע פה סניגור של הממשלה בדבר שהוא נורא ואיום, של – – –

משה קצב (הליכוד):

לא סניגור. זה סניגור של השטן. זאת הבעיה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני חושב שאתה פגעת פה באנשים. להגיד להם שטן, אני חושב שצריך להיזהר בזה.

לכן, כל מה שאנחנו מבקשים מהממשלה הוא בסך הכול תיקון קטן. בוועדת הכלכלה אמרו אז, שלא צריך לכתוב את המלה "קפוא", ממילא השוק המקומי צריך לבוא ולדאוג להם.

דרך אגב, אני זוכר שלפני שנה בערך פגשתי את חבר הכנסת דן תיכון בכניסה לכנסת, והוא אמר לי: חבר הכנסת בניזרי, שמע הצעה טובה. אם אתה תישא את הדגל של העניין הדתי, כולם יתקיפו אתכם ויגידו שזו כפייה דתית. תנגן על העיקרון של הלובי החקלאי של מדינת ישראל, על הייצור המקומי של המדינה, כי פה אנשים עלולים להינזק בכ-200 מיליון שקל או דולר. לכן אני חושב שחברי הכנסת הדתיים צריכים להשכיל ולדעת לא להעלות תמיד רק את הנימוק הדתי במדינת ישראל. לפעמים, לצערנו הרב, צריך להביא גם את הנימוק הנוסף ולהראות לעם שיש עוד נימוקים אחרים, ואז באמת כולם יתעוררו, הלובי החקלאי באמת צריך להתעורר.

לכן אני פונה אליך, אדוני השר, שגם הממשלה תפעל לתיקון החוק המוצע כפי שהציעה ש"ס, כפי שהציעו חברי הכנסת האחרים. ככל שיהיה מרחיב יותר, נשמח יותר. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בניזרי.

הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – איסור ייבוא בשר טרף), התשנ"ה-1994

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעת חוק ב'תצו, הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – איסור ייבוא בשר טרף), התשנ"ה-1994, של חברי הכנסת אלי דיין ומשה קצב. לכל מנמק יינתנו חמש דקות להנמקה. אני מזמינה את חבר הכנסת אלי דיין – איננו. חבר הכנסת משה קצב, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אני יכול להחליף את אלי דיין? אני יודע מה הוא רוצה להגיד.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא. אתה לא המציע.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, האם מדובר בנוהל חדש, שכאשר יש כמה מציעים להצעה, כל אחד יכול לנמק חמש דקות?

היו"ר א' סלמוביץ:

אני שומעת ממזכיר הכנסת, שזה לא מנהג חדש. כשיש שני מציעים, זה ניתן לחלוקה. אך ורק כשיש שניים.

יצחק לוי (מפד"ל):

איפה זה כתוב בתקנון?

היו"ר א' סלמוביץ:

תיכף נבדוק, ואני אפנה אותך.

יצחק לוי (מפד"ל):

האם מותר בקריאה טרומית שיותר מאחד ינמק הצעה?

היו"ר א' סלמוביץ:

אני שומעת שזה על-פי הנוהל. יש הרבה דברים שאינם כתובים בתקנון. אני מסתמכת על ניסיונו הרב והעשיר של מזכיר הכנסת מר שמואל יעקבסון. אני סומכת על דבריו. אני שומעת שאך ורק במקרים שיש שני מציעים ניתן לחלק את הזמן בין שניהם. כשמדובר ביותר – לא.

יצחק לוי (מפד"ל):

זה נוהל משונה, שאין בו היגיון.

משה קצב (הליכוד):

יש בזה היגיון, חבר הכנסת לוי. יושב-ראש סיעת העבודה ויושב-ראש סיעת הליכוד הגישו הצעת חוק.

היו"ר א' סלמוביץ:

כרגע, חבר הכנסת לוי, כיוון שאני לא יכולה להפנות אותך לסעיף בתקנון, כי זה לא מעוגן בתקנון, נצטרך לקבל את דבריו של מזכיר הכנסת. אני מוכנה לבדוק זאת אחרי הישיבה יותר לעומק. תודה.

משה קצב (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, החברה הישראלית קבעה למעשה את יסודותיה, המעצבים את אופיה, בתחילת שנות ה-50; מאז תחילת שנות ה-50 לא שינינו את הדפוסים המעצבים את התנהגותנו.

אנו למעשה יוצרים מדי יום שתי חברות, זו בצד זו. מרגע שתינוק נולד, גברתי היושבת-ראש, ועד לאחר השירות הצבאי, במשך קרוב ל-20 שנה, אין שום מגע בין שתי החברות – החברה הדתית לחברה החילונית. תינוק נולד, הולך למעון-יום דתי או למעון-יום חילוני; כך בגן-הילדים, כך בבית-הספר היסודי וכך בבית-הספר התיכון. בשירות הצבאי העולמות כבר מעוצבים. אין מקום לאינטראקציה. תפיסות העולם מגובשות. רק לאחר השירות הצבאי מתקיים המפגש האמיתי בין החילונים לבין הדתיים.

אני חושב, גברתי היושבת-ראש, שהמשותף בחברה הישראלית רחב הרבה יותר מן המפריד. אנחנו צריכים מדי פעם לעצור ולומר: רבותי, כמה אנחנו רוצים להוביל לקיצוניות זו או אחרת את החברה הישראלית? הרי יש לנו אפשרות לעשות ויתורים הדדיים.

עניין הבשר הכשר הוא אחת הדוגמאות המובהקות לכך שהציבור החילוני, דווקא הוא שיכול לעשות את הווייתו לטובת הציבור הדתי. וכי זה פוגע בציבור החילוני אם מקפידים על אכילת בשר כשר? האם זה פוגע בבריאות שלהם, חלילה? בתפיסת העולם שלהם? איזו קדושה יש באכילת בשר טרף? איזו תפיסת עולם? איזו השקפת חיים יש באכילת מזון לא כשר?

המרקם החברתי בישראל בנוי על סטטוס-קוו. היום, אם נאפשר, רבותי חברי הכנסת, פריצת מסגרת הסטטוס-קוו, והציבור הדתי ייפגע, מי יערוב לנו שכאשר תהיה הזדמנות בידי נציגי הציבור הדתי הם לא ינצלו את התנאים שיהיו באותה עת כדי לפרוץ את מסגרת הסטטוס-קוו לטובת הציבור הדתי? יש משום השלמה עם הסטטוס-קוו גם אם איננו רואים נחת ממנו, אבל הוא הפך להיות בבחינת דרך שכולנו צועדים בה. בואו נקפיד שלא לסטות מאותו סטטוס-קוו, כדי שלא לתת אפשרות או נימוק בידי החילונים או הדתיים לעשות שימוש תכוף בפריצת מסגרת הסטטוס-קוו.

מה גם, גברתי היושבת-ראש, שהקהילות היהודיות בעולם נמצאות באחת השעות הקשות ביותר מבחינה רוחנית. נדמה לי, שבתולדות העם היהודי לא היה משבר רוחני כה חריף כזה שפוקד את הקהילות היהודיות. בתוך 20 שנה ייעלמו 2 מיליוני יהודים בגלל נישואי תערובת והתבוללות. אנו כאן, במדינת ישראל, אנו הזרקור למאות ולא לפי קהילות יהודיות ברחבי העולם. הם מסתכלים כדי לראות את דפוס ההתנהגות שלנו. הם רוצים לראות את סולם הערכים בתוך החברה הישראלית. אם נפרוץ את הגדר ונקדש את החילוניות, עלינו להיות מודעים לכך שהקהילות היהודיות יראו בהתנהגותנו סמל לפריצת גדר נוספת, להגברת תהליך ההתבוללות ונישואי התערובת, תופעה שכולנו, כל הנציגים

היהודים בבית הזה, מתקוממים נגדה. יש קהילות יהודיות מסוימות שהתבוללות בתוכן מגיעה ל-70%-80%. קהילות יהודיות שלמות כבר נעלמו בגלל אותה פריצת גדר מוחלטת.

על כן, אנו צריכים לשמור על צביונה הערכי, הלאומי, היהודי, המיוחד של מדינת ישראל. דווקא בשעה זו, בעשור החמישי לחידוש העצמאות של העם היהודי בארץ-ישראל, אנחנו צריכים להיות בבחינת זרקור, אור וסמל לקהילות היהודיות ברחבי העולם. היהודים בכל הדורות היו מוכנים למעשי הקרבה כדי לשמור על אורח חיים דתי, על צביון דתי. היו מוכנים להקריב את חייהם כדי למנוע תופעות כל כך חמורות של חילוניות. היום אנו חוגגים את חג החנוכה, שהוא אחד הסמלים בחיי העם היהודי.

מה גם שיש לכך השפעות, השלכות ונזקים כלכליים למגזר החקלאי במשק הישראלי.

על כן, גברתי היושבת-ראש, מוטב שהבית כולו יתאחד ויתמוך בהצעת החוק. אין זה פוגע בציבור החילוני, זה רק מוסיף לנו נופך של טוהר, של קדושה, של אחדות וזו החלטה בעלת ערך סמלי לקהילות היהודיות בעולם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת קצב. אני מזמינה את חבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, עיניכם הרואות שחברי קצב ואנוכי הצטרפנו להצעת חוק אחת, שבצעם מקיפה ופותרת את הבעיה אחת ולתמיד.

לאחר שהתייעצנו עם משפטים נראה לנו, שהנושא המוצע על-ידינו, של מניעת ייבוא בשר טרף בכלל, יכול לפתור את הבעיה, הן של הקפוא, הן של המצון – עכשיו אומרים "צונן" כדי שלא יחשבו שהבשר מצון – והן של מוצרי הבשר, ואמרנו: למאכל אדם. כי יש לעתים שמביאים קופסאות עבור חתולים, כלבים וכו'. זה לא אכפת לנו, זה ייבוא שמבוצע. אני חושב שגם החברים מהמפלגות הדתיות אינם מתנגדים לעניין הזה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

כתוב: "לכלב תשליכון".

אלי דיין (העבודה):

"לכלב תשליכון".

ההצעה אינה מוגשת מטעמים קואליציוניים, ואני שמח שגם יושב-ראש סיעת הליכוד חתום על ההצעה. כך שבעניין הזה אנחנו רוצים לחזור לאותו מצב שהיה קיים במשך 45 שנים, שפשוט השתבש בכל מיני כללים של חשיפה והפרטה שהחליטו עליהם ממשלות ישראל; לא רק הממשלה הזו, גם הממשלות הקודמות. בגלל זה נוצרו הבעיות האלה.

הפניתי היום את תשומת לבם של שרים שצריכים להחליט, שצריכים פעם אחת ולתמיד למצוא ניסוח כולל, שעוד הפעם לא יקרה מצב שנתחיל לחוקק חוק – ופה צריכים לגייס 61 חברי כנסת, כי זה חוק שמהווה סתירה לחוק-יסוד: חופש העיסוק – ואחר כך יתגלו פרצות כפי שקרה בחוק שתיקנו בעניין הבשר הקפוא. לכן בעניין הזה שמחתי ששר התעשייה והמסחר, שממונה על התחום הזה, וגם שר החקלאות וגם שר המשפטים, בשם ועדת השרים, עושים מאמץ לגבש נוסחה חוקית שתפתור את הנושא הזה פעם אחת ולתמיד.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

בקריאה הטרומית אין צורך ב-61.

אלי דיין (העבודה):

בקריאה הטרומית לא. אבל בקריאות הבאות צריך 61 חברי כנסת, כי זה מה שכתוב בחוק-יסוד: חופש העיסוק.

לכן, רבותי חברי הכנסת, זו באמת הזדמנות להחזיר עטרה ליושנה. לא יעלה על הדעת, שבמדינת ישראל, במדינת היהודים, יינתן לייבא בשר טרף באופן רשמי על-ידי הממשלה. זה מה שבא החוק הזה בעצם למנוע. הוא לא בא לפגוע בשום זכות של הפרט, הוא לא בא להתערב במה שאוכל הפרט ובצלחת של הפרט. אנחנו יודעים, לצערנו, שקיים הרבה בשר טרף במדינה, וקיים אפילו בשר אחר, שאנחנו קוראים לו "בשר אחר", כדי שלא לכנות אותו בשמו. אנו מקווים שהבשר הזה ישמש רק את המיעוטים שנוהגים לאכול אותו, ולא יהודים שפסלו אותו.

אולי קרה נס חנוכה שהחוק הזה עולה דווקא ביום השמיני של חנוכה, שמסמל את המאבק בבשר אחר. על זה פרץ המרד של מתתיהו, בגלל בשר אחר שרצו המתיוונים לכפות על עם ישראל.

אני שמח שהממשלה הזאת עומדת בהתחייבותה לשמור על אותן נורמות ולא לסטות מהן. זו גם מחויבותו של ראש הממשלה; הוא חזר עליה פעמים רבות הן בקווי היסוד של הממשלה והן כלפי הסייעות הדתיות וחברי כנסת אחרים שנפגשו אתו.

אני שמח לציין, שהעניין הזה הוא לא רק עניין של הסייעות הדתיות. הייתי אומר שכל סיעות הבית מאוחדות בסוגיה הזאת, ואני בטוח שהחוק הזה יעבור בתמיכה מלאה של חברים מכל סיעות הבית, שלא רואים בו איזו כפייה אלא להיפך, דבר ערכי, מעבר לעניין ההגנה על תוצרת הארץ.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מציעה שתדבר רק בשמך.

אלי דיין (העבודה):

אני מדבר רק בשמי. אמרתי שאני מקווה. אני בטוח שגם חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שהיא מאוד ליברלית, היא יודעת שיש בשר טרף למיעוטים, למי שצריך, גם היא חושבת שצריך למנוע ייבוא. אגב, גם חבר הכנסת אורון תומך בחוק הזה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לחבר הכנסת אורון יש שיקולים מאוד ענייניים...

אלי דיין (העבודה):

אני חושב שגם חברי כנסת ערבים תומכים. נכון, חבר הכנסת גמליאל? חברי כנסת ערבים אמרו לי שהם מסכימים שייבאו בשר כשר בלבד.

אני מבקש לאשר את הצעת החוק ולהעביר אותה לוועדת הכלכלה של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי דיין. כבוד שר התעשייה והמסחר, תגובתך, התייחסותך לארבע הצעות החוק.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, משרד התעשייה והמסחר אחראי מאז קיומו בצורות שונות להבטחת הספקת הבשר לצרכנים הישראלים. אני רואה את אחריותי העיקרית כלפי הציבור בשיפור איכות הבשר, בגיוון סוגי הבשר ומקורות אספקתו, כדי שהצרכן יוכל ליהנות ממיטב מוצרי הבשר תוך כדי הבטחת תנאי הבריאות ומחיר סביר המתאים לכל רמת הכנסה.

ברמה המקצועית זהו התפקיד של משרד התעשייה והמסחר; בכך הוא נבחן. אני עושה בעניין זה מאמצים גדולים, ואני מרשה לעצמי לומר גם מוצלחים, באמצעות צוות מקצועי מסור של עובדי משרד התעשייה והמסחר.

עם זאת, נושא הבשר טעון בהיסטוריה הישראלית, וליתר דיוק בהיסטוריה היהודית מטען ערכי, הרבה מעבר להיותו מוצר צריכה שבני אדם, ילדים, צעירים ומבוגרים צורכים בחדווה כה רבה עד לרגע שמשקלם, כרסיהם, צורכי אסתטיקה וחשש לבריאות מביאים לצמצום הכמויות שכל אחד מאתנו צורך.

במסורת היהודית קיבל הבשר מעמד סמלי של שמירה על ערכים של עם, וסמליות זאת קיימת מחוץ לציווי הדת היהודית. ערכים אלה משפיעים גם על התנהגותם של רבים מהתושבים היהודים במדינה שאינם שומרי מצוות. משום כך, זה שנים מדיניות הממשלה בנושא הבשר היתה מושפעת משיקולים שאינם כלכליים גרידא. במישור הציבורי והפרלמנטרי נקבע לפי שנים רבות על-ידי ממשלות ישראל לצורותיהן הכלל של קיום הסטטוס-קוו בענייני דת כבסיס למדיניותן, מתוך הסכמה עם המפלגות הדתיות והחרדיות בכנסת.

ובפועל, המדינה לא ייבאה בשר קפוא לא כשר כאשר המונופול היה בידה, וסוגים אחרים של בשר לא כשר לא נכנסו למדינה עד פסיקת בג"ץ, שציווה על מתן רשיונות ייבוא לסוגים מסוימים של בשר לא כשר בתקופת הממשלה הקודמת.

חברי הכנסת, הממשלה הנוכחית החליטה להפסיק להיות סוחרת הבשר של המדינה. כיבואן בשר, לא הצליחו הממשלות במשך השנים ביותר בהספקת בשר באיכות טובה ובמגוון שהצרכן זכאי לו. היו חשדות די מבוססים, שהשיטה של מתן רשיונות גרמה לפרוטקציוניזם למקורבים לשלטון, לשלטונות השונים, ואף חשדות לשחיתות פרחו באוויר. החלטנו להעביר את מסחר הבשר לידיים פרטיות, לטובת ציבור הצרכנים, כיאה למדינה שמפתחת כלכלה מודרנית וחופשית.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת שקט.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

הדבר סתר את התחייבות הממשלה לשמור על הסטטוס-קוו, ובעקבות זאת עשתה הכנסת מהלך של חקיקה וחוקקה את חוק ייבוא בשר קפוא, התשנ"ד–1994, שהחזיר את הסטטוס-קוו לקדמותו, לאחר שהופר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת שקט. חבר הכנסת פנחסי, חבר הכנסת בורג, זה מפריע.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

לאחרונה התעוררה בעיה חדשה, דומה במהותה לבעיה הקודמת, כאשר הממשלה עושה צעד נוסף בליברליזציה של המדיניות הכלכלית, והיא עומדת, בראשית 1995, להתיר ייבוא מוצרי בשר, דבר שהוא המשך הגיוני של הפרטת ייבוא הבשר הקפוא. על-פי המצב החוקי הקיים, אין בידי הממשלה אפשרות להבחין בין ייבוא מוצרי בשר כשרים ללא-כשרים. ואומנם הודעתי, שהמהלך יביא לשינוי הסטטוס-קוו בניגוד להתחייבות הממשלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, זה בלתי אפשרי. אני מבקשת שקט. ביקשתי לא להפריע לשר. חבר הכנסת פנחסי. חבר הכנסת גפני.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

הממשלה קיימה דיון בנושא זה ביום ראשון שעבר, וראש הממשלה אף הודיע על מחויבות הממשלה לקיים את הסטטוס-קוו, והטיל על ועדה, בהרכב שר המשפטים, שר התעשייה והמסחר, שר המשטרה והאנרגיה ושר החקלאות, לפעול להבטחת ההתחייבות לסטטוס-קוו בתנאים החדשים שנוצרו. בעקבות פגישת הוועדה היום, הונחיתי להציע לכנסת להעביר לוועדה את הצעות החוק שהגישו היום חברי הכנסת לקריאה טרומית.

הוועדה שהזכרתי תבקש שהממשלה תקיים באחת משתי הישיבות הקרובות שלה, או בישיבה המיוחדת ביום רביעי השבוע או בישיבה הרגילה ביום ראשון בשבוע הבא, דיון שבו תיקבע העמדה הסופית של הממשלה לגבי הפרטים של הצעת החוק תוך מחויבות לשמירת הסטטוס-קוו.

כבוד היושבת-ראש, ברצוני להעיר שתי הערות נוספות בעקבות הדיון הזה. האחת, לחבר הכנסת יצחק לוי. אני לא יודע אם הוא נמצא באולם.

רון נחמן (הליכוד):

הוא יצא לרגע.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אני אשאיר את ההערה הזו כדבר שני. אתחיל בהערה השנייה שלי. יש עובדה שחשוב לציינה. הרוב המכריע של הציבור הישראלי, לרבות רוב הציבור החילוני, מעדיף לצרוך בשר כשר, בגלל כל אותה

מסורת שהזכרתי. מעניין לציין, ש"מקדונלד'ס" עשו מחקר באזור גוש-דן על העדפות של צריכת בשר באזור שהוא בעצם האזור החילוני ביותר של מדינת ישראל. המחקר העלה, ש-80% מהציבור, לרבות החילונים, מעדיפים לצרוך בשר כשר, גם אם הם לא שומרים את כל המצוות האחרות ובענייני כשרות לא מקפידים על המצוות כפי שהן על-פי ההלכה.

באופן טבעי, כתוצאה מכך גם רוב המסחר בסופרמרקטים, ב"שופר-סל", ב"קו-אופ" ובאחרים, במלונות הגדולים בארץ, סוחרים בבשר כשר בלבד ומוכרים בשר כשר בלבד ללקוחותיהם. לכן, יש העדפה של הבשר הכשר בתוך הצריכה הישראלית גם מעבר לשאלה של חקיקה בכנסת או העדר חקיקה בכנסת.

לכן, אני מודה שעל-פי השקפתי הייתי מעדיף – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, אפשר לבקש פה שקט? אני מבקשת להפסיק את הדיבורים. מה קורה פה?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

משכנעים.

לכן, אני מודה שעל-פי השקפתי הייתי שמח אילו סמכו נציגי המפלגות הדתיות והחרדיות על ההעדפה הטבעית הזו של הציבור הישראלי את הבשר הכשר, כמו שסומכים על הציבור היהודי לגבי בר-מצווה ולגבי ברית-מילה שעושים אותם ללא חקיקה של הכנסת. הייתי מעדיף זאת, להשקפתי. אבל, כפי שאמרתי, הממשלה מחויבת לסטטוס-קוו, ולכן היא תקיים את מחויבותה בעניין הזה.

אם חבר הכנסת יצחק לוי איננו פה, אני מבקש מחבריו מהמפד"ל למסור את הערתי לגבי – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

יש פה חברים שלא מן המפד"ל.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

גם מהחברים שלא מן המפד"ל. אבקש למסור לו את הערתי בנקודה אחת. הוא ניסה לומר לחברי ש"ס שהם לא עומדים על המשמר, תוך התקפת הממשלה הנוכחית לגבי החקיקה הזאת. שמחתי לשמוע את הדברים של חבר הכנסת גפני בעניין הזה. העובדה היא שייבוא בשר לא כשר – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, אני מבקשת. אני לא יודעת מה קורה כאן.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

העובדה היא, שייבוא בשר לא כשר החל במדינה כתוצאה מפסיקת בג"ץ בתקופת כהונתה של הממשלה הקודמת, כאשר המפד"ל היתה חברה בממשלה הזאת, ולא נוצר שום משבר. גם לא נוצרה שום חקיקה חדשה. גם לא תוקן הסטטוס-קוו שהופר. לכן, הייתי אומר שההתקפה הזאת היתה מאוד לא כשרה וניחוח טרף עלה ממנה בדברי חבר הכנסת יצחק לוי.

אני מציע להשאיר את הנושא הזה באותו קונסנסוס לאומי, שמציין במשך כל תקופת קיומה של המדינה את המאמצים שעושים הזרמים המרכזיים בכנסת ובציבור לשמור כמה נושאים סמליים מוסכמים בין הציבור הדתי שומר המצוות לבין הציבור החילוני. וזאת החל מכך שדוד בן-גוריון, זכרו לברכה, הכניס את נושא הכשרות לצבא-הגנה לישראל כדבר שצריך היה למנוע את הפילוג בין חיילים חילונים לבין חיילים דתיים.

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, אני מבקשת שקט. באמת, מה קורה פה?

משה קצב (הליכוד):

בן-גוריון לא היה מצליח להעביר – – – בממשלה. גם את מגילת העצמאות הוא לא היה מצליח להעביר והיה נכשל.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אני מאמין שכן. עובדה שגם הסטטוס-קוו יעבור.

רון נחמן (הליכוד):

מה עמדת הממשלה בעניין זה?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

הודעתי עליה. אני מציע להעביר את ההצעות לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

ועדת הכלכלה?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

ועדת הכלכלה. לגבי הפרטים של שמירת הסטטוס-קוו, הממשלה תקיים דיון ביום רביעי או ביום ראשון ותגבש את עמדתה לקראת הדיון בהצעות החוק הפרטיות בוועדת הכלכלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לשר התעשייה והמסחר. אני מבקשת שוב שקט. אני מבקשת שקט במיוחד באגפים. אני מזמינה את חבר הכנסת רון נחמן, שמציע להסיר את הצעת חבר הכנסת יצחק לוי מסדר-היום.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר התעשייה והמסחר, באופן מיוחד שאלתי על עמדתה של הממשלה לגבי החוק. לא הבנתי מדבריו של השר, האם הממשלה היא בעד החוק או נגדו.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת שקט.

רענן כהן (העבודה):

לא הקשבת לשר?

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת להפסיק את קריאות הביניים. זה בלתי אפשרי.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת רענן כהן, מה שלא נוגע לחיילים משוחררים, אצלך הכול כשר.

רענן כהן (העבודה):

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, באופן מיוחד ביקשתי לשמוע את עמדתה של הממשלה. זה שאמרת שהחוק יועבר בקריאה הטרומית, לדיון בוועדה המתאימה ולהכנה לקריאה ראשונה, מתוך כך עוד לא הבנתי, האם ועדת השרים לחקיקה נתנה או.קיי. – אמרה כן או לא. אני יכול לקבל תשובה לפני שאני ממשיך בדברים?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

הממשלה מחויבת לסטטוס-קוו, ולכן היא תומכת בהעברת הצעות החוק לוועדת הכלכלה – – –

אריה דרעי (ש"ס):

אני מבין ששתי דקות בטלוויזיה שוות כדי להתנגד לחוק.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דרעי, אתה מדבר ללא רשות. אני מבקשת ממך.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת דרעי, אני מבקש, בלי איומים, בטובך, בכנסת. יפגע בנו או לא יפגע בנו, בינתיים אני לא נבחרתי על הקולות של ש"ס. אני לא חבר הכנסת הרב עזרן.

יגאל ביבי (מפד"ל):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

אל תצעק, חבר הכנסת ביבי. אל תצעק לי, חבר הכנסת ביבי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת ביבי, אני מבקשת לשבת ולהפסיק את זה.

רון נחמן (הליכוד):

אני אמרתי לכם, כאשר הלכתם לשנות את חוק-היסוד — — —

קריאות:

— — —

רון נחמן (הליכוד):

הלכתם לשנות את חוק-היסוד, חבר הכנסת ביבי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, אני מבקשת להפסיק.

רון נחמן (הליכוד):

הלכת והצבעת על שינוי חוק-יסוד. אתה אלוף המתחסדים, שכאשר מדובר בחוק כזה אתה משנה חוק-יסוד, וכאשר יש דברים אחרים, אתה מתנגד. אני מבקש ממך, בפעם הקודמת אמרתי לך, שאולי החוק כשר, אבל הוא מסריח.

יגאל ביבי (מפד"ל):

הוא לא מסריח.

רון נחמן (הליכוד):

הוא מסריח, ואין לזה שום עניין עם כשרות. אני תומך בנושאים האלה לא פחות ממך ולא פחות מחבר הכנסת דרעי. אבל תסתכל, לאיש בקואליציה אין אומץ לעמוד כאן ולהגיד שההצעות האלה הן לא בסדר. מדוע? הרי ש"ס תיכנס לממשלה, כך או אחרת היא תיכנס.

קריאה:

מה הקשר?

רון נחמן (הליכוד):

כך או אחרת תיכנסו לממשלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלי דיין, אני מבקשת לא להפריע.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אולי זה לא מוצא חן בעיני מישהו שאני אומר את הדברים כפי שהם. על שולחן הכנסת יש הצעת חוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

קריאות:

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני יכול לדבר?

היו"ר א' סלמוביץ:

אפשר לבקש פה שקט? מה קורה פה?

אלי דיין (העבודה):

אתה מכניס עניינים – – –

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת דיין, אתה מסמל בעיני את השחיתות הפוליטית. אתה עם כיפה מסמל בעיני את השחיתות הפוליטית כאן בכנסת הזאת.

אברהם בורג (העבודה):

אני מבקש להגיב על דבריו של חבר הכנסת רון נחמן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אי-אפשר באמצע דבריו. בסוף דבריו אולי אתן לך לומר משפט.

רון נחמן (הליכוד):

שלושה אנשים נמנעו בהצבעה על הסכם אוסלו, בניגוד לראש הסיעה. אני רוצה לומר – – –

קריאות:

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת שקט.

רון נחמן (הליכוד):

לא ידעתי שאי-אפשר לדבר בבית הזה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אתה לא יודע איזה נזק אתה גורם לליכוד עכשיו.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת ביבי, זו כבר פעם שנייה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת ביבי, אני מבקשת.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת ביבי, אל תאיים בנזק לליכוד. תדאג למפד"ל.

גברתי היושבת-ראש, אני יכול להמשיך?

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה יכול להמשיך.

רון נחמן (הליכוד):

ובכן – – –

רן כהן (מרצ):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רן כהן. אתה מדבר ללא רשותי, חבר הכנסת כהן.

רן כהן (מרצ):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת כהן.

רון נחמן (הליכוד):

אני מדבר בשמי.

רן כהן (מרצ):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת כהן, חבר הכנסת כהן. חבר הכנסת כהן, לא נתתי לך רשות דיבור.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת רן כהן, אני מדבר בשם חבר הכנסת רון נחמן. זה ברור לך? תודה רבה.

אני רוצה לומר, גברתי היושבת-ראש, לכנסת.

רענן כהן (העבודה):

כבר אמרת.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, אתה לא מנהל את הישיבה.

רענן כהן (העבודה):

הוא אמר הכול.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה לא מנהל פה את הישיבה, עם כל הכבוד.

רון נחמן (הליכוד):

היושב-ראש אמר שיש טרוריסטים פה בכנסת. אני לא יודע אם הוא התכוון אלינו. אני עומד כאן חמש דקות ואינני יכול להוציא מלה מפי, חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אתה מדבר עשר דקות.

רון נחמן (הליכוד):

אתה מל"ו הצדיקים.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, אני מבקשת.

רון נחמן (הליכוד):

כולם צדיקים.

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, השאלה שאני שואל כאן היא זו: האם אותם אזרחי ישראל שאינם יהודים, שאינם נזקקים לבשר מהסוג הזה שהוא הבשר הקפוא, או הבשר הטרי או הבשר המצונן, כיצד הם יוכלו לקבל ולספק את התצרוכת של הבשר שהם נזקקים לה?

קריאה:

שילכו לעזה לקנות.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רון נחמן, אני מבקשת שתסיים.

משה גפני (יהדות התורה):

יש סעיף בחוק.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני, חבר הכנסת גפני.

רון נחמן (הליכוד):

אני שמעתי מחבר הכנסת גפני שיש סעיף בחוק. אני אומר וחוזר על הדברים: כל הנושא הזה שעלה היום בכנסת הוא נושא שיסלול את הדרך לכניסת סיעה דתית-חרדית זו או אחרת לממשלה. הדבר הזה מעמיד את הממשלה במצב שהיא חייבת לתמוך בהצעת החוק הזאת.

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני, חבר הכנסת גפני.

רון נחמן (הליכוד):

הממשלה חייבת לתמוך בהצעת החוק, כי אחרת, תסתכל מה קורה בבית, יש חזית שלמה שאומרת לממשלה היום — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רון נחמן, אני מבקשת לסיים.

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת גפני, כשהיה לפנינו החוק בנוגע לקופת-חולים, בנוגע לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, ראיתי את הממלכתיות של המפד"ל, איך הם הצביעו עם הממשלה כשעמד על הפרק נושא כלכלי. אתה זוכר את זה? אתה זוכר את הדברים האלה?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת נחמן, אני מבקשת שתסיים. חבר הכנסת נחמן, אתה מסיים עכשיו.

רון נחמן (הליכוד):

לכן, גברתי היושבת-ראש, החוקים האלה, לפי מה שאני רואה כאן, יעברו לוועדה.

אני חושב שהיה טוב אילו היו הדברים האלה מובאים לכנסת בלי כל האספקטים הפוליטיים שמכסים, מסובבים ומטייחים את העניין הזה. מוטב שיגידו את הדברים כפי שהם, לרבות חבר הכנסת דיין. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת נחמן. חבר הכנסת יורם לס מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שלמה בניזרי מסדר-היום. בבקשה.

לפני כן משפט לחבר הכנסת אברהם בורג. רצית לומר משפט, חבר הכנסת בורג. משפט. בבקשה.

אברהם בורג (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כל אימת שעולה חקיקה מן הסוג הזה לבמה, אני משתדל להימנע בהצבעה בשל היותי אדם דתי ובשל העמדות הליברליות שלי.

שמעתי את דבריו של חבר הכנסת נחמן נגד חבר הכנסת אלי דיין, שהוא מצביע בעד החוק הזה מנקודת מבט של שחיתות ולא בשל השקפתו הדתית האמיתית, האותנטית.

אני אשנה ממנהגי ואצביע בעד החוק, ובלבד שתוסר לזות שפתיים מאדם חובש כיפה שמצביע על-פי אמונתו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם בורג.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת בורג אמר דברים שלא אמרתי.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

אפשר לבקש פה שקט? אני מבקשת מכל חברי הכנסת לשבת ולהפסיק לדבר. אני מתכוונת לכולם, לרבות חבר הכנסת רענן כהן, לרבות חבר הכנסת שפי, לרבות חבר הכנסת טמקין, לרבות חבר הכנסת גפני. אני מבקשת גם מהשרים לשבת. חבר הכנסת דיין, אני מבקשת להפסיק את זה.

רון נחמן (הליכוד):

לא אמרתי את הדברים עליו.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת נחמן, אתה דיברת די והותר. הסברת את עמדתך. אין לי שום כוונה לאפשר לך לדבר שוב.

רון נחמן (הליכוד):

אני פניתי אליו ולא לחבר הכנסת בורג.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת נחמן, שמענו אותך, דיברת מספיק. זהו.

רון נחמן (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

אני גם לא התכוונתי שחבר הכנסת בורג ייגש למיקרופון, גם לזה לא התכוונתי.

רון נחמן (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

טוב, בסדר. חבר הכנסת לס, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני שולל לחלוטין את הדברים שנאמרו על-ידי קודמי. בכל זאת ביקשתי להסיר את הצעת החוק של חבר הכנסת בניזרי כדי לשאול אותו שאלה שמנקרת אצלי כבר הרבה זמן. ואת השאלה אני רוצה לשאול באמצעות תמונה שגזרתי מהעיתון, תמונה של בשר חם, לא צונן, לא קפוא, תמונה של גורי חזירים משובחים בייבוא מקפריסין לקיבוץ להב.

שאלתי אליך, ואולי גם חבר הכנסת אורון יוכל לעזור לי בשאלה הזאת; אתה ש"ס, נבחרת על אותו פתק – לא חלילה באיזו קואליציה, כי אני מבין שבקואליציה מעגלים פינות – נבחרת באותו פתק על אותו מצע אידיאולוגי עם מגדלי חזירים, עם מגדלי חזירים שהביאו לכאן להשבחה, להרבעה.

רון נחמן (הליכוד):

באיזה קיבוץ?

יורם לס (העבודה):

בקיבוץ להב, של חבר הכנסת אורון. אני רוצה לשאול אותך, חבר הכנסת בניזרי, איפה היושר האידיאולוגי שלך? איך אתה יכול להרשות לעצמך?

אני אצביע בעד החוק. אני מעריך מאוד את ש"ס כמיעוט לגיטימי. אני בעד האופי היהודי של מדינת ישראל. אבל אני במקומך – – –

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין. חבר הכנסת טמקין, אני לא נותנת לך רשות דיבור עכשיו.

יורם לס (העבודה):

אני במקומך לא הייתי יושב עם מפלגה כזו, שבה אנשים מגדלים חזירים. תודה רבה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת לס.

אני מזמינה את חברת הכנסת גוז'נסקי, שמציעה להסיר את הצעתו של חבר הכנסת גפני מסדר-היום. אני מבקשת שקט.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בניגוד לכמה וכמה דוברים בנושא של הצעות החוק שהונחו בפנינו אני רוצה לומר, שזו לא העת לדיבורים דביקים כאלה על אחדות לאומית ועל מסורות, כאשר כל אחד יודע – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, רק שנייה. אני מבקשת שקט. אני מבקשת שקט. חבר הכנסת גפני. חבר הכנסת גפני, אני מדברת אליך. חבר הכנסת טמקין, גם עכשיו אתה לא מדבר?

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני. אני מבקשת לאפשר לדוברת לדבר. בבקשה. אתם ממשיכים עם זה?

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין — — —

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת טמקין, קראתי אותך לסדר.

בנימין טמקין (מרצ):

רק אני מדבר?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין. כן, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חברי הכנסת שיושבים כאן במליאה, כל אחד ואמונתו, כל אחד וגישתו, ולכל אחד הזכות להגן וללחום למען יישום השקפותיו, אבל זה מקומם ומרגיז כאשר שומעים וכאשר רואים את ההצבעה של חברי הכנסת — —

פיני בדש (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פיני בדש.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — שבחיי היום-יום שלהם, בעולם המושגים שלהם ובהשקפותיהם הם אנשים חילונים, הם מנהלים אורח חיים חילוני, והם חושבים שיש זכות לאנשים חילונים במדינת ישראל לנהל אורח חיים כפי שהם מבינים שזה אורח החיים שלהם — לבוא לכאן ולהתחיל לדבר בזכות ההגבלות הדתיות, כי החוקים שהונחו לפנינו הם עוד תרומה למצב של הכפייה הדתית במדינת ישראל.

כל חוק כזה כשלעצמו נראה כאילו אינו מזיק, אבל, חבר הכנסת לס וחברי כנסת אחרים, אתם בעצמכם יודעים שאלה חוקים של כפייה דתית. בית-המשפט העליון קבע זאת, שמדובר בכפייה דתית, כאשר ניסו למנוע את ייבוא הבשר הלא-כשר.

חברי הכנסת, אנחנו מדברים במפורש בחוקים האלה על התנגשות בין חירות הפרט, בין חופש האזרח, לבין — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת לס ואורון, אני מבקשת להפסיק את זה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — אנשים שיש להם השקפה דתית ורוצים ומנסים לכפות את השקפתם על הציבור החילוני.

אומרים לי: יש סטטוס-קוו — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת להפסיק את זה, חבר הכנסת אורון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

רבותי חברי הכנסת, הסטטוס-קוו במדינת ישראל – עד היום אפשר לייבא מוצרי בשר, הסטטוס-קוו עד היום –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת להפסיק את הדיבורים. חבר הכנסת בדש.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

– מאפשר לייצר, במדינת ישראל, מוצרים לא-כשרים, מאפשר לצרוך במדינת ישראל, תודה לאל, מוצרים לא-כשרים, וכאשר בית-המשפט העליון קבע מה שקבע בנושא של ייבוא הבשר, והתקבלה אז הצעת חוק עוקפת בג"ץ, היום באים ומציעים עוד הצעות חוק עוקפות בג"ץ. זה כל הרעיון, זאת כל המחשבה, לכן יש התנגשות בין ההכרעה של בג"ץ לבין החוקים האלה.

אמרו בדיון הקודם, שהצבעה אז בנושא ההוא של חוק-היסוד חיונית להצלת הממשלה, והצלת הממשלה היא הצלת תהליך השלום, ואני מוכרחה לומר שכמה חברי כנסת כשרים וטובים לקחו את הנושא הזה ברצינות, במיוחד חברי כנסת שעניין השלום בוער בעצמותיהם, הם לקחו את הנושא הזה, הקשיבו לטענה הזאת, ואני רוצה לומר שאני הייתי אחת מהם. היום אני, פה, בפניכם, חברי הכנסת, מביעה חרטה עמוקה על אותה הצבעה שלי, משום שמה למדתי באותה הצבעה? – ש"ס לא חזרה לממשלה. למה שהיא תחזור? – היא יכולה לסחוט עוד כמה חוקים; היא יכולה לסחוט עוד כמה נושאים שקשורים בכפייה דתית. למה היא צריכה לחזור? אז כפי שאומר הסיפור הידוע, גם קיבלתי מלקות, גם אכלתי בשר פיגולים, ובסופו של דבר גם יגרשו אותי מהעיר. לכן, מי שהיום מנופף בעניין הזה של ש"ס – אני מציעה, בכנות, ללמוד את הלקח. זה לא רציני –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת גוז'נסקי, את צריכה לסיים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

– זאת עבודה בעיניים על חברי הכנסת הכנים והישרים שרוצים באמת את תהליך השלום.

רבותי חברי הכנסת, הצבעה בעד החוקים האלה לא משרתת את השלום, היא משרתת רק את הכפייה הדתית. לכן אני קוראת להצביע נגד. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת גוז'נסקי. חבר הכנסת שאול יהלום מציע להסיר את הצעתם של חברי הכנסת דיין וקצב מסדר-היום.

אני מבקשת שקט. אני מבקשת שקט. חבר הכנסת פורת.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול אני מברך את כל חברי הכנסת, למעט כמה מהם, שיושבים כאן וממתינים להצבעה בעד ארבעה חוקים שבאופן עקרוני בוודאי יש בהם הרבה חיוב, והם ראויים, אף שייתכן שהרבה סיבות כאן למה שנקרא – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

רק רגע, חבר הכנסת יהלום; רק שנייה. אני מבקשת מכל חברי הכנסת לשבת ולהפסיק לדבר. חבר הכנסת דראושה, חברת הכנסת גוז'נסקי, חבר הכנסת סאלח טריף, כולכם לשבת ולא לדבר יותר. חבר הכנסת בא-גד – לשבת. חבר הכנסת פנחסי – לשבת. אני מבקשת להפסיק לדבר.

שאול יהלום (מפד"ל):

אף שייתכן מאוד שהסיבה, נניח, של החוק של חבר הכנסת אלי דיין עצמו היא לא כל כך בנושא של כשרות הבשר אלא יותר סיבה קואליציונית, כדי לאפשר את צירוף ש"ס לממשלה – אבל מתוך שלא לשמה בא לשמה.

השאלה שאני עומד לשאול כאן – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

– – – לבחור דתי כמו חבר הכנסת אלי דיין? – – – למה?

היו"ר א' סלמוביץ:

אפשר להפסיק את זה? אני מבקשת להפסיק.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אבל השאלה שאנחנו צריכים לשאול את עצמנו, חבר הכנסת דיין – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

זה בלתי אפשרי, יש פה זמזום. אני מבקשת שקט.

שאלו יהלום (מפד"ל):

השאלה שאנחנו צריכים לשאול את עצמנו, ובאמת, את עיקר השאלה אני מפנה לש"ס, משום שש"ס היא זאת שדורשת את החוק – לכן חבר הכנסת אלי דיין מציע והקואליציה נענית לו – השאלה – – –

קריאות:

— — —

שאלו יהלום (מפד"ל):

לעניות דעתי, בלי ש"ס לא היה חבר הכנסת אלי דיין מגיש את החוק שלו – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

— — —

קריאות:

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת להפסיק את זה. חבר הכנסת גפני.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה יודע מה?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רביץ.

שאול יהלום (מפד"ל):

ממש לשם שמים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת להפסיק את זה. מה קורה פה?

שאול יהלום (מפד"ל):

לכן השאלה שלי באמת מופנית בעיקר לסיעת ש"ס, והשאלה שאני מעמיד לפניכם, חבר הכנסת דרעי ושאר חברי ש"ס, היא, האם, אכן, כשאתם מעמידים את החוק הזה כאחד משלבי הסולם של הכניסה לקואליציה, האם החוק הזה באמת עומד לתקן משהו? אני טוען: לא; ואני אגיד מדוע. אתם הולכים

להיכנס לממשלה, כשהממשלה הזאת, ב-4 במאי, בקהיר, חתמה על הסכם שנקרא הסכם קהיר, עם האוטונומיה, ובסעיף החקלאות של ההסכם – אני מחזיק בידי את ההסכם – מדובר על כך שהאוטונומיה יכולה ומורשית – –

היו"ר א' סלמוביץ:

זה בלתי אפשרי.

שאול יהלום (מפד"ל):

– – להכניס בשר טרף.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני לא מסכימה. חבר הכנסת יהלום, אם לא יהיה שקט, אני אפסיק את הישיבה. אני מבקשת מחברי הכנסת, מכולם, לשבת. אני לא רוצה לקרוא שוב בשמות. אני מבקשת לאפשר לנואם לשאת את דבריו. אני מתכוונת לכולם.

שאול יהלום (מפד"ל):

תודה, גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, זה עדיין לא בסדר. לא. אפשר להפסיק את זה? אתם רוצים שנצא להפסקה? – זה מה שנעשה. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת גפני, נכון אמרת, ועשית רעש גדול שאני הצטרפתי על בשר צנון ועל המכרז הבלתי-חוקי. מה היתה כל הכמות של הבשר הצנון? 300 טונות. והנה ההסכם אומר, שהשנה מורשית האוטונומיה להכניס למדינת ישראל 6,000 טונות; ובעוד שנתיים – ללא הגבלה, ללא שום הגבלה של בשר. והרי כולנו יודעים שערפאת אינו שוחט שחיטה כשרה. הוא שוחט דברים אחרים, אבל בשר הוא בוודאי לא שוחט שחיטה כשרה.

אז תגידו לי אתם, אני שואל אתכם, סיעת ש"ס: לאיזו ממשלה אתם הולכים להצטרף? מצד אחד לכאורה היא תאסור ייבוא בשר מברזיל, מארגנטינה, מאיטליה ומצרפת, ומצד שני הבשר הטרף יציף את כל מדינת ישראל ללא הגבלה, בשר טרף למהדרין מן המהדרין.

אלי דיין (העבודה):

אתה טועה. יש לי חדשות בשבילך – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת אלי דיין, לאחר שבדקתי עם יועצים משפטיים, הכניסה של סחורות מהאוטונומיה לא נקראת ייבוא, כשם שהוצאת סחורות שלנו לאוטונומיה לא נקראת ייצוא. ברגע שאתה עוצר ייבוא, זה ממדינה ריבונית. וכל עוד הקדוש-ברוך-הוא עוזר לנו, והממשלה הזאת, השמאלנית, אינה מחליטה על הקמת מדינה פלשתינית, אז זו לא מדינה ריבונית. לכן המושגים של ייבוא וייצוא אינם מיושמים על סחורות שעוברות לשני הכיוונים, מישראל לאוטונומיה ומהאוטונומיה לישראל.

אז ילמדו אותי חבר הכנסת אלי דיין וכל חברי סיעת ש"ס הנכבדים: מה אתם מועילים במניעת ייבוא של בשר מאירופה או מדרום-אמריקה, כאשר כמות יותר גדולה, ללא הגבלה, ופי כמה יותר זולה, תיכנס מבית-המטבחיים של ערפאת? איזה חוק זה?

אברהם בורג (העבודה):

אפשר לסגור את הפרצה ולהקים מדינה פלשתינית.

אלי דיין (העבודה):

אם אתה לא רוצה להביא בשר טרף מהאוטונומיה, תקים מדינה פלשתינית.

אריה דרעי (ש"ס):

אני אשיב לך בשאלה. תשאל את חבר הכנסת הרב יצחק לוי למה הוא הגיש את הצעת החוק הזאת ולמה אתה הולך להצביע בעד. אני מבין שאתה תוקף את הסכם אוסלו, אבל אתה מנצל את הבשר הטרף – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת דרעי, הרב יצחק לוי הסביר לך למה טעינו כולנו כשהצבענו לפני כמה חודשים, והנה התברר שהממשלה רימתה לא אותנו, אותך, כי אתה היית מועמד לכניסה לממשלה כבר אז. הוא אמר לך מה קרה שהצבענו, והנה הממשלה עקפה אותנו על-ידי בשר צנון, על-ידי חלקים ועל-ידי בשר מעובד. כל מה שאני אומר לך זה – – –

אריה דרעי (ש"ס):

— — —

שאול יהלום (מפד"ל):

בוודאי. אתה יודע מה? תגיד לי מחר להצביע עבור סטייק מצרפת, אני אצביע בעד חוק כזה. כל מניעה היא חשובה. אבל אתה לא מצביע בעד החוק כמוני. אתה מצביע בעד החוק כדי להיכנס לממשלה. זה מה שאני מסביר לך, שזה כיסוי, שביד ימין תעצור וביד שמאל תייבא כמות גדולה פי שלושה. זאת הנקודה. כולנו צריכים להצביע בעד. בירכתי בתחילת דברי.

גברתי היושבת-ראש, החוקים האלה, החיוביים כשלעצמם, אם הם כיסוי למישהו להיכנס לממשלה, שבפתח האחורי, מהאוטונומיה, תחסל את כל היתרונות של החוקים – שידעו שזה כיסוי ואין בזה שום מהות, ובשר הפיגולים ימשיך להציף את המדינה, אם לא מארגנטינה, אז מערפאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שאול יהלום.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה על כל אחת מהצעות החוק האלו בנפרד.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – מוצרי בשר מעובדים לא כשרים), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת יצחק לוי, והעברתה לוועדת הכלכלה להכנתה לקריאה ראשונה. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 48

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 13

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – מוצרי בשר מעובדים

לא כשרים), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

48 תומכים, 13 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת הכלכלה להכנתה לקריאה ראשונה.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – ייבוא בשר שאינו קפוא), התשנ"ה–1994, של חבר הכנסת משה גפני, והעברתה לוועדת הכלכלה להכנתה לקריאה ראשונה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 47

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 14

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – ייבוא בשר שאינו קפוא),

התשנ"ה–1994, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

47 תומכים, 14 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת הכלכלה להכנתה לקריאה ראשונה.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – איסור ייבוא בשר טרף), התשנ"ה–1994, של קבוצת חברי כנסת, שאותה הציג חבר הכנסת שלמה בניזרי, והעברתה לוועדת הכלכלה להכנתה לקריאה ראשונה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 46

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 14

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – איסור ייבוא בשר טרף),

התשנ"ה–1994, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

46 תומכים, 14 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת הכלכלה להכנתה לקריאה ראשונה.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – איסור ייבוא בשר טרף), התשנ"ה–1994, של חברי הכנסת אלי דיין ומשה קצב, והעברתה לוועדת הכלכלה להכנתה לקריאה ראשונה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 47

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 14

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק ייבוא בשר קפוא (תיקון – איסור ייבוא בשר טרף),

התשנ"ה–1994, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

47 תומכים, 14 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת הכלכלה להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק ההסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (תיקון סעיף 16), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת ש' אביטל)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא שעל סדר-היום, הצעת חוק א'תרעד, הצעת חוק ההסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (תיקון סעיף 16), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת שמואל אביטל. בבקשה, הנמקה מן המקום.

שמואל אביטל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברות וחברי הכנסת, הצעת החוק הזאת באה לתקן עוול שנגרם לחקלאים שהם זכאים באגודות שלהם, ובמסגרת חוק-גל מטיילים עליהם חלף ערבות על מנת שיצאו מהסבך שבו נמצאים בעיקר החייבים. התיקון הזה בעצם יאפשר להם לקזז את הזכות שלהם על חשבון חלף הערבות, ובכך, במידה צנועה, למתן את העוול שנגרם להם.

הממשלה מסכימה להצעה הזאת, ואני מציע להעביר אותה לוועדת הכלכלה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אביטל. אני מזמינה את סגן שר החקלאות להשיב על ההצעה.

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

גברתי היושבת-ראש, הממשלה אינה מתנגדת להעברת הצעת החוק של חבר הכנסת שמואל אביטל לדיון בוועדת הכספים. תודה.

שמואל אביטל (העבודה):

אני מציע להעביר אותה לוועדת הכלכלה.

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

גם לוועדת הכלכלה אנחנו מסכימים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, גם אם יש היגיון, הייתי אומר אפילו היגיון מבורך, בהצעת החוק שיזם חבר הכנסת שמואל אביטל, אני מבקש לשאול הפעם לא במסגרת דיון בוועדה אלא במסגרת דיון במליאת הכנסת. אדוני סגן השר, אולי תואיל להזכיר לנו מי הם הבעלים של האימפריה הכלכלית הנקראת "תנובה"? אינני רוצה להזכיר כרגע את "המשביר המרכזי" וגורמים אחרים – – –

שמואל אביטל (העבודה):

זה אותו דבר.

דוד מגן (הליכוד):

כי לגבי "המשביר המרכזי" יש חילוקי דעות אם הונו נאמד במיליארד או בפחות. אבל לגבי "תנובה", אדוני סגן השר, אין ויכוח שהונה נאמד בכמה מיליארדי שקלים. ומאחר שלא ביקשתי עדכון מדויק להיום, בוודאי לא אנקוב במספר, אלא אמסור את ההערכה ששמעתי לפני חצי שנה.

מדוע לא תינקט פעולה להפריט את "תנובה", למכור אותה לציבור, להעביר את הערכים הכספיים בגין המכירה לחברי המושבים, שהם הבעלים של "תנובה", לפחות ב-50%, או ליתר דיוק, לפי מיטב זיכרוני, הקיבוצים 60%, והמושבים – – –

שמואל אביטל (העבודה):

חבר הכנסת מגן, בוא נציע הצעת חוק על העניין הזה ונראה להם פעם אחת. למה לנאום על זה במסגרת הזאת?

דוד מגן (הליכוד):

אני מעלה באוזני הכנסת שוב את הרעיון, ואני מבקש מחברי הכנסת לשקול שוב את הרעיון להפריט את "תנובה", והתקבולים שיתקבלו בגין ההפרטה יועברו לבעלים, והבעלים הם הקיבוצים וחברי המושבים.

גברתי היושבת-ראש, אני מקבל את האתגר שהציב בפני חבר הכנסת שמואל אביטל להציג הצעת חוק נפרדת.

שמואל אביטל (העבודה):

במשותף.

דוד מגן (הליכוד):

במשותף, בהחלט. אבל הייתי חייב להביע, בטרם ההצבעה על הצעת החוק שבה תומכת הממשלה, את הרעיון הזה. ואני מקווה שבעקבות הדיון וההערה שלי היום אכן תיוולד הצעת חוק משותפת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק ההסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (תיקון סעיף 16), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת שמואל אביטל, והעברתה לוועדת הכלכלה להכנתה לקריאה ראשונה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

נגד – אין

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק ההסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (תיקון סעיף 16),

התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

18 תומכים, אין מתנגדים, שני נמנעים.

חיים דיין (צומת):

אני מבקש להוסיף את קולי בעד הצעת החוק.

היו"ר א' סלמוביץ:

ההצבעה שלך לא נקלטה. אתה בעד. אם כך, עם חבר הכנסת חיים דיין – 19 תומכים, אין מתנגדים, שני נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה בקריאה טרומית והיא מועברת לוועדת הכלכלה להכנתה לקריאה ראשונה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר א' סלמוביץ:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

גברתי היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית – הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 8), שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט; וכן הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון), התשנ"ה-1994, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגנית מזכיר הכנסת.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא שעל סדר-היום: שאלות ותשובות לסגן שר הביטחון. אני מזמינה את סגן השר לדוכן להשיב על שאלות.

הנשק שממנו נורתה שרית פריגל

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר הביטחון ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

פורסם כי הנשק שממנו נורתה שרית פריגל היה, על-פי הידוע, קלצ'ניקוב שאיננו מוכר לכוחות הביטחון, וההערכה היא כי הובא מיריחו. נמסר לי כי המידע יצא מהשב"כ.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע נכון?

2. אם כן – מה ייעשה לבדיקת העניין?

3. האם נעשה ניסיון לזהות את הנשק על-פי הבדיקות שנעשו לנשקים לפני שהוכנסו לארץ?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. אין ברשותנו מידע שעל-פיו הנשק שבו נורתה שרית פריגל, זיכרונה לברכה, הובא מיריחו.

3. בדיקות המחלקה לזיהוי פלילי היו בתחום טיפולה של משטרת ישראל.

שמירה על הרב לוינגר בחברון

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר הביטחון ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

לפי ידיעה שהתפרסמה ב"מעריב" (3 באוקטובר 1994), נפצע חייל צה"ל בעת ששימש, עם חיילים נוספים, כשומרו האישי של הרב לוינגר המתגורר בחברון, בשל כוונות להתנקש בחייו.

ברצוני לשאול:

1. האם נשקל להורות לרב לוינגר לעזוב את חברון ולמנוע סיכון חיילים?

2. מה היא עלות השמירה על לוינגר?

3. האם יש אזרחים נוספים הנהנים משמירה דומה?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. ביתו של הרב לוינגר הוא באתר אברהם אבינו שבחברון. על מערכת הביטחון מוטלת החובה לדאוג לביטחונו. האבטחה הניתנת לרב לוינגר נקבעה כיוון שלפי מידע ספציפי, הקיים זה זמן רב, יש לגורמי פח"ע כוונה ורצון לפגוע בו אישית. אבטחה מעין זו ניתנת כאשר יש מידע על היותו של פלוני מטרת פיגוע וכל עוד האיום קיים. בפועל, אין כיום אבטחה כזאת אלא לרב לוינגר בלבד.

אין פעילות האבטחה נמדדת בעלות כספית, אלא בשיקולי הצורך הביטחוני.

סיוע צה"ל לראש השב"כ הפלשתיני

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר הביטחון ביום ו' בחשון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

ב"מעריב" מ-3 באוקטובר 1994 נמסר, שצה"ל מסייע לראש השב"כ הפלשתיני, ג'יבריל רג'וב, בעוד הלה קרא למשתפי פעולה לרצוח חיילי צה"ל.

ברצוני לשאול:

1. הנכונות טענות קציני צה"ל, שלפיהן מתקיימים מארבים ליליים ללכידת אופוזיציונרים לרג'וב ומוטלות על צה"ל משימות לבקשתו?

2. הרשאים אנשי רג'וב להסתובב עם נשק כ"כוח ידידותי"?

3. האם נכון שרג'וב הבטיח למשת"פים שירצחו חיילים ויימלטו ליריחו – פתיחת דף חדש?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. התשובה שלילית.

3. לפי מיטב ידיעתנו, התשובה שלילית.

סיוע צה"ל לשב"כ הפלשתיני

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שר הביטחון ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

בעיתון "מעריב" מיום 3 באוקטובר 1994 פורסם, כי חיילי צה"ל ביצעו פעילות עבור השב"כ הפלשתיני, וכי ראש השב"כ הפלשתיני הבטיח פתיחת דף חדש למשתתף פעולה שירצח חייל ישראלי.

ברצוני לשאול:

1. האם יש הסכם בין ישראל לפלשתינים בנושא עבודת השב"כ הפלשתיני?

2. אם כן – אבקש לקבלו, ואם לא – על בסיס מה פעל ג'יבריל רג'וב כפי שפעל?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. חיילי צה"ל לא פעלו בשום מקרה בשביל או בעבור המודיעין המסכל הפלשתיני.

אין שום הסכם בין ישראל למודיעין המסכל הפלשתיני לגבי פעולות הממ"ס הפלשתיני מול משתפי פעולה. נהפוך הוא: ישראל הזהירה פעמים אחדות את הישות הפלשתינית ואת הממ"ס הפלשתיני מפני טיפול במי שחשודים על-ידם כמשתפי פעולה.

עיכוב ישראלים בכניסה לרצועת-עזה

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר הביטחון ביום י"ג בחשוון התשנ"ה (18 באוקטובר 1994):

לאחר שב-24 בספטמבר 1994 מנעו, במשך ארבע שעות, מקבוצה של 150 נשים ישראליות, ואני בתוכם, את הכניסה לרצועת-עזה, ולאחר שגם ישראלים אחרים, שביקשו לבקר ברצועה, נתקלו בעיכובים דומים מצד הצבא והמשטרה, ברצוני לשאול:

1. האם תבוטל "הוראת השעה" מ-17 במאי 1994, המנוצלת על-ידי שלטונות הצבא לעיכוב ישראלים המבקשים לבקר ברצועת-עזה?

2. מאחר שצה"ל כבר אינו מוסמך להכריז על אזורי הממשל העצמי הפלשתיני כעל "שטח סגור", מדוע אין שלטונות הצבא והמשטרה מסתפקים בידוע הישראלים לגבי המצב ברצועה, במקום להטיל עליהם חובה לקבל אישור, שכלל לא ברור היכן ניתן לקבלו?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1-2. להערכתנו, המצב ברצועת-עזה עדיין אינו מאפשר תנועה חופשית של ישראלים. עדיין קיימים איומים רבים על חייהם, ולכן אין כרגע מקום לביטול הוראת השעה.

במקביל ישפר צה"ל את כלל הסידורים על מנת להקל על מי שמורשים להיכנס.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחברת הכנסת גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני סגן שר הביטחון, אני שמחה לשמוע שאתם תשקלו דרכים להקל. הכוונה שלי לשאול, כיצד ניתן, בסידורים הקיימים וביחסים ביניכם לבין הרשות הפלשתינית, לדאוג לכך שאזרחים ישראלים שמזמנים על-ידי הרשות, או רוצים להיכנס בידיעת הרשות הפלשתינית, לא יעוכבו. כי אני כתבתי

את השאילתא בעקבות מקרה שבו באה משלחת של קרוב ל-150 נשים, והיא עוכבה במחסום במשך שלוש שעות בחום לוחט וכו', כאשר בסופו של דבר את ההסדר שהושג ניתן היה להשיג שלוש שעות קודם לכן. נדמה לי שזה אינטרס שלנו, שהדברים יהיו מתואמים ויסייעו להגיע להידברות ולדו-שיח בין שני העמים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

הכוונה היא בהחלט לנסות להגיע להידברות מרבית. אבל, עדיין ביטחונם של האזרחים מוטל עלינו, ואנחנו חייבים לוודא שבכל תנאי אנחנו נוכל להתערב ולוודא את ביטחונם. ואני מקווה שההסדרים האלה יימצאו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה.

תיקון האמנה הפלשתינית

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר הביטחון ביום י"ג בחשוון התשנ"ה (18 באוקטובר 1994):

סגן יושב-ראש המל"פ – המועצה הלאומית הפלשתינית – סלים אל-זענון אמר בריאיון עיתונאי, כי הרוב במל"פ מתנגד לתיקון האמנה הפלשתינית לפני הקמת "המדינה הפלשתינית".

ברצוני לשאול:

1. האם הגיע הדבר לידיעת משרדך והאם הוא נכון?

2. אם כן – האם אין הכרזה זו מצדיקה השעיית השיחות עם אש"ף עד למילוי חובתם זו על-פי הסכמי אוסלו וקהיר?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. יושב-ראש אש"ף התחייב בהסכם אוסלו לתקן את האמנה הפלשתינית. יושב-ראש אש"ף, העומד בראש הרשות הפלשתינית, מעולם לא התכחש להתחייבותו, והוא יודע שעליו לקיים את ההסכם כלשונו. אין אני סבור שעלינו להגיב על הצהרה זו או אחרת של אנשי המועצה הלאומית הפלשתינית.

2. לאור האמור לעיל, התשובה שלילית.

לינת חיילים על הרצפה

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר הביטחון ביום י"ג בחשוון התשנ"ה (18 באוקטובר 1994):

פורסם ב"מעריב" מיום ד' במרחשוון התשנ"ה (9 באוקטובר 1994), כי עשרות חיילים בבית-הספר הטכני של חיל האוויר ישנים על רצפת המועדון, ללא מקלחת וללא מדים להחלפה.

ברצוני לשאול:

1. על אף תגובת דובר צה"ל, האם מצב זה היה אכן בלתי נמנע?

2. מה ייעשה כדי שמקרים כאלו לא יישנו?

3. האם נכון כי 500 חיילים נמצאים במצב דומה?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. שיאי אכלוס לפרקי זמן קצרים, מול רמת אכלוס ממוצעת, שאליה מותאם נפח האכלוס הרגיל בבסיס, אינם מצדיקים השקעה ייחודית בתשתית הלינה. משום כך היתה לינת חיילים על רצפת המועדון, בפרק הזמן הקצר שהדבר נעשה, בלתי נמנעת.

2. מקרים דומים עלולים לכן להתרחש גם בעתיד. וכאמור, לתקופה קצרה אין בכך משום מעשה שלא ייעשה. חיילינו הקרביים ישנים לעתים על הקרקע באוהלי סיירים, בשקי שינה.

3. לאחר שהסתיים תהליך הקליטה בבסיס, כרגע לא מצויים עוד חיילים במצב דומה.

מעורבות סוריה ואירן בפיגוע בארגנטינה

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שר הביטחון ביום י"ג בחשוון התשנ"ה (18 באוקטובר 1994):

ביום שני, כ"ח בתשרי התשנ"ה (3 באוקטובר 1994), פורסמה בעיתון "הארץ" ידיעה, שלפיה נעצר אזרח סורי בחשד שביצע את הפיגוע בבניין הקהילה בארגנטינה.

ברצוני לשאול:

1. האם סוריה מעורבת בפיגוע בבניין הקהילה היהודית בארגנטינה?

2. האם נכונות הידיעות שפורסמו, שלפיהן ממשלת ישראל מבקשת להסתיר את חלקה של סוריה בנושא?

3. האם לאירן חלק בפיגוע?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1, 3. החקירה בעניין הפיגוע בבניין הקהילה בארגנטינה מתנהלת על-ידי הרשויות המשפטיות של ממשלת ארגנטינה.

2. אין לדבר שחר.

מסרים פוליטיים בסדרות חינוך של המדרשה התורנית

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר הביטחון ביום י"ג בחשוון התשנ"ה (18 באוקטובר 1994):

נמסר לי, כי בתאריכים 21-22 בספטמבר 1994 קיימה המדרשה התורנית של צה"ל סדרת חינוך לצוערי קורס טיס. נודע לי, כי בסדרה הועברו מסרים פוליטיים חד-כיווניים, כגון יצירת אידיאליזציה להשתלטות יהודים על אדמות ערבים ברובע המוסלמי. האווירה הכללית היתה דתית, עם כיוון פוליטי מסוים מאוד.

ברצוני לשאול:

1. מי אחראי למסרים המועברים במסגרת סדרות החינוך של המדרשה התורנית?

2. האם כגוף צה"לי אין היא אמורה לייצג את הקונסנסוס בעם ולשמור על העדר נטייה פוליטית כלשהי?

3. האם יש מקום לגוף כמו המדרשה התורנית בצה"ל?

סגן שר הביטחון מ' גור:

הרב הראשי לצה"ל מודיעני:

המדרשה התורנית קיימת מאז הקמת צה"ל ותפקידה הוא לתת ידע על היהדות ועל ההשקפה הדתית במקורות.

אין המדרשה נוגעת כלל בהשקפות פוליטיות ומקפידה הקפדה יסודית שלא לגעת בדברים שאין עליהם הסכמה כללית. במשך כל זמן פעילות המדרשה, לא הגיעה לאוזנינו שום קבילה בנושא.

לאחר קבלת המכתב שבנדון, הוריתי לעוזר הרב הצבאי הראשי להווי דתי, הממונה על המדרשה התורנית, לבדוק יסודית את המקרה.

בבדיקתו העלה, שההשתלמות במדרשה עברה בצורה מקובלת, ולא נגעה כלל בנושאים שהם מחוץ לרקע הדתי, מלבד פליטת פה אחת של המדריך בשטח, שאינו שייך לסגל המדרשה ודבריו אינם משקפים כלל את דעת סגל המדרשה או הרבנות הצבאית. פליטת פה זו קרתה כתוצאה משאלה של אחד המשתתפים בסיור בעיר העתיקה.

כתוצאה מהבדיקה הוחלט להעמיד לדין את מפקד המדרשה על אי-זהירות מספקת, שהביאה לתקלה בהעסקת מדריך זה.

כן הוריתי להקפיד בעתיד הקפדה יתירה על ההוראות, שלא להשתמש בשום מרצה או מדריך שאינו מאושר על-ידי.

אי-לכך תשובותי על שאלותיך הן:

1. הרבנות הצבאית הראשית.

2, 3. התשובה חיובית.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי חזן.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני סגן שר הביטחון, מדובר בסדרת חינוך ראשונה לפרחי טיס, לקורס טיס, במשך תשעה חודשים. משום שקצין חינוך ראשי לא היה יכול להעביר את הסדרה – הם נשלחו למדרשה התורנית. יש לי דיווח מפורט מה התכנים של אותה סדרה, והם אינם עולים בקנה אחד עם מה שנאמר בתשובתך.

שאלתי אליך: מדוע סדרת חינוך חייבת להיות מועברת על-ידי המדרשה התורנית, שמעסיקה מרצים שכן מעבירים מסרים שאינם בקונסנסוס הלאומי, כפי שאתה מעיד בעצמך בתשובתך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

תקלות יכולות תמיד לקרות. ננקטו הצעדים המתאימים. ברגע שקיימת המדרשה והיא מאושרת, הרי אין מדרשה שהיא מאושרת לחלק מהאוכלוסייה ולחלק אחר לא, ולכן אנחנו חוזרים לשאלה הראשונה ששאלת בפעם הראשונה, ועל זה ניתנה תשובה ברורה, שמדובר במדרשה העוסקת ביהדות ואיננה עוסקת בשאלות פוליטיות. אם יש תקלה, היא תטופל. אין זאת אומרת שאי-אפשר להעביר סדרות חינוך.

אגב, אם מותר להוסיף, אחרי מלחמת ששת הימים עלתה השאלה הזאת – השאלה של חינוך פוליטי וחינוך לאהבת הארץ – לרמת שר החינוך יגאל אלון, זכרו לברכה, וראש הממשלה גולדה מאיר, זכרה לברכה, והשאלה הבסיסית הזאת בעצם לא קיבלה תשובה עד היום. האם אפשר לחנך חינוך בסיסי של אהבת הארץ, של אהבת העם, בלי שזה קשור לתפיסה פוליטית הצמודה לכך? אינני רוצה להתיימר לתת תשובה, זה יותר מדי מסובך. אבל מה שברור הוא, שאפשר ללמד את תולדות היהדות בלי לקבוע לזה קשר ישיר ואפילו עקיף עם השקפות פוליטיות ישירות.

עיכוב בהעברת אשקוביות ליישוב ברוכים

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שר הביטחון ביום י"ג בחשוון התשנ"ה (18 באוקטובר 1994):

פורסם כי עוכבה העברתן של שמונה אשקוביות שנועדו ליישוב ברוכים בצפון רמת-הגולן, לקראת הקמת יישוב קבע חדש, בטענה כי זהו עניין פוליטי.

רצ"ב תצלום כתבה מ"ידיעות אחרונות" מיום 11 באוקטובר 1994.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים הנ"ל נכונים?
2. מדוע ועד מתי יעכב משרדך את העברת האשקוביות שנועדו ליישוב חדש בגולן?
3. כיצד יפתור משרדך את בעיית הדיור של המשפחות שנותרו ללא מקומות מגורים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, להלן תשובתי על שאלותייך:

2-1. נכון שהעברת האשקוביות עוכבה. היישוב הוגדר בהקמתו כיישוב קיבוצי, ואין גוף בשם התנועה הקיבוצית שקיבל אחריות למקום.

3. ביישוב משפחות מספר. כל המשפחות המתגוררות במקום גרות בבתים.

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, אבל מדובר בשמונה משפחות של עולים חדשים. ונזכר מצוקת הדיור ובהתחשב בעובדה שהאנשים האלה מחוסרי דיור, אני שואלת: האם בדרך זו קולטים עלייה? אני קראתי בעיתון את תגובת יהודה וולמן, ראש המועצה, והוא טוען שאין להם שום פתרון לעולים האלה.

מעבר לזה, רציתי לדעת האם עיכוב העברת האשקוביות האלה, מעבר לדברים שציננת, מעיד על איזו מדיניות שכדאי לחשוף אותה בפני הציבור.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מדיניות הממשלה הזאת בקשר להתיישבות בשטחי יהודה, שומרון, עזה – עזה היא עכשיו כבר סיפור אחר – ורמת-הגולן, נדונה פה פעמים רבות. הנושא הזה הוא נושא ייחודי, והסיבה לכך שהאשקוביות לא הועברו קשורה אך ורק בכך שלא היה מי שיקבל אחריות למקום. בכל זאת, אנחנו מדברים פה על ציוד לא קטן.

אשר לקליטת העולים, אני אבדוק את העניין ואתן לך תשובה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

שחרור מחבל לרצועת-עזה

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר הביטחון ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

בתאריך 1 ביולי 1993, במהלך ניסיון השתלטות של מחבלים שהסתיים במעשה רצח, נורה, נפצע ונלכד המחבל סאלח עות'מן, חבר בחוליית המרצחים שביצעה את הפיגוע. על-פי פרסומים בעיתונות, המחבל הנ"ל מתגורר כיום ברצועת-עזה וחבר בארגון הטרור "חמאס".

ברצוני לשאול:

1. כיצד הגיע המחבל מחזקת שירותי הביטחון הישראליים למעמד של מחבל משוחרר ברצועת-עזה?

2. על-פי אילו הליכים הוא שוחרר ממקום מעצרו?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. סאלח עות'מן שוחרר ממעצרו והועבר לאשפוז בבית-החולים "שיבא" לאחר שהיה מאושפז תחת שמירה צמודה בבית-החולים "הדסה" בירושלים מאז הפיגוע. ההחלטה לשחררו לרשות הפלשתינית נקבעה לאחר התייעצות עם גורמים רפואיים שחיוו דעתם כי מצבו הגופני החמור מונע כל אפשרות לנקיטת צעדים משפטיים נגדו – ללא הכרה, הוא משותק בחלקי גופו.

2. שחרורו נעשה על-פי ההליכים החוקיים הנדרשים בדיון.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני סגן השר, האם אותם גורמים רפואיים שנתנו עדות מודים בטעותם, והאם הם ממשיכים לייעץ לזרועות הביטחון לשחרר מחבלים שלאחר מכן מופיעים במלוא הדרם, בפעילות מלאה, כמחבלים המוצהרים כמחבלים בארגוני טרור כמו ה"חמאס"? אני רוצה להזכיר לכבודו, שאנחנו מכירים עוד אחד מראשי ארגוני ה"חמאס" שיושב על כיסא גלגלים ויש לו נגיעה די הדוקה בפעולות טרור והשפעה עליהם.

אפרופו העניין הזה, אולי תוכל להתייחס אקטואלית, האם למערכת הביטחון יש יד ורגל בביקורו של אחמד טיבי אצל יאסין מתוך מגמה להביא לסולחה ולאיחוד השורות בינו לבין יאסר ערפאת, ובכפוף לעסקה הכוללת את הצד הישראלי, שבמסגרתה ישוחרר אחמד יאסין ויצטרף לתוכנית כזאת או אחרת עם ערפאת?

סגן שר הביטחון מ' גור:

נתחיל בשאלה האחרונה. אני פשוט לא יודע, ולכן אינני יכול לתת לך תשובה. אני אבדוק את זה. אינני יודע אם אפשר יהיה לתת את כל הפרטים או לא, כי אני לא בקיא בהם, אבל אני אבדוק במגמה לתת לך תשובה.

אני יכול לומר לך כשר הבריאות לשעבר, שברפואה לא הכול מושלם. אי-אפשר לקחת התחייבות מרופאים – – – אבל כיוון שהנושא הזה בכל זאת בולט בייחודו, אני אנסה את הבלתי-אפשרי, לבדוק גם את הצד הרפואי, כי בדרך כלל אין זה מענייננו להתערב בקביעת דעה מקצועית. אני אנסה, ואני אתן לך תשובה.

מיכאל איתן (הליכוד):

צריך למנוע תקלות כאלה בעתיד.

סגן שר הביטחון מ' גור:

הרי לא סתם פתחתי ואמרתי, אני אומר לך, כשר הבריאות לשעבר ישבתי כל יום על תיקים רפואיים עם טענות כלפי ממצאים רפואיים כאלה או אחרים. לכן, אני לא יכול להבטיח את הדבר הזה. אבל אני אבדוק ואגיד לך את מה שניתן.

הערך "אהבת הארץ" בהכשרת קציני צה"ל

חבר הכנסת מ' קצב שאל את שר הביטחון ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

בהנחיות שבהן כלולה טבלת מרכיבי הפיקוד ודמות הקצין, שהופצו למפקדים בבסיסי הדרכה להכשרת קציני צה"ל, הושמט לאחרונה הערך "אהבת הארץ" בטבלת הערכים.

ברצוני לשאול:

1. האם האמור לעיל נכון?

2. האם יש הצדקה להשמטה?

3. מה ייעשה כדי להבהיר שאומנם על המפקדים להקנות את אהבת הארץ בעת הכשרת קציני צה"ל?

סגן שר הביטחון מ' גור:

3-1. זה שנים, למעשה מיום היווסדם, מתנהלת בבסיסי הדרכה והכשרת הקצינים המפקדים של צה"ל פעילות חינוכית שבמרכזה עיסוק לימוד הקצין המפקד וערכיו. פעילות זו פשטה ולבשה צורה, סגנון ודרכי הדרכה. לעתים היתה הפעילות מסתיימת ביום עיון מרוכז שבמרכזו פנל של מפקדים בכירים ואנשי אקדמיה, לעתים בסדנאות של הצוערים עצמם, שתוצאתם רשימת ערכי המפקד. לאחרונה נעשה הדבר בצורה מרוכזת בבית-הספר המרכזי למנהיגות של חיל החינוך, שם מועברות סדרות לקורסי הפיקוד והקצונה. מכאן שקשה לדעת לאיזו טבלת רשימה מתייחס השואל.

אין רשימה מחייבת בצה"ל. מתנהלת בצה"ל עבודה, בהנחיית ראש אכ"א, לגיבוש הקודקס האתי לצבא. העבודה שהסתיימה הוצגה לפורום מטכ"ל ואמורה לקבל את אישורו הסופי של הרמטכ"ל. קודקס אתי זה, הנקרא "רוח צה"ל", ישמש המקור לחינוך ולהטמעת הערכים והנורמות בקרב מפקדי צה"ל וחיליו. בקודקס זה זוכה ערך הנאמנות למולדת למקום הראוי לו.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת משה קצב, בבקשה.

משה קצב (הליכוד):

אדוני סגן השר, דף ההנחיות מצוי בידי. השאלה שלי היא: האם בדף ההנחיות הנוכחי, שמגדיר את טבלת מרכיבי התקדמות הקצין, למכשירים את עצמם לקצונה בצה"ל, האם בטבלה הזו, בין יתר הערכים, מופיע ערך אהבת הארץ? לפי מה שאני ראיתי, בטבלה החדשה זה לא מופיע. אם זה תוקן – אני בא על סיפוקי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני רוצה בכל זאת להתמקד בתשובה שניתנה, לא כדי להיות צמוד אליה, אלא מפני שלפי דעתי היא נכונה בעיקרה. כל סוגיית הקביעה של דמות המפקד, דמות המנהיגות, הערכים של מנהיגות, זה נושא שזוכה לתשומת לב רבה בכל הצבאות, הספרות מלאה בו, ויש בו מגוון של דעות. יש אפילו לא מעט מפקדים אשר טענו לא אחת שאין טעם לדבר על הערכים המרכזיים, הדמות, אלא אילו פעולות צריך לעשות אדם כדי שייחשב מפקד טוב, ייחשב מנהיג טוב. לכן, בתקופות שונות, הייתי אומר באותה תקופה, אפילו אצל מפקדים שונים, היו הדגשים אחרים.

כרגע אתה שואל אם הדגש של אהבת המולדת מופיע באופן קבוע כאחד הפרטים האלה. אני אבדוק ואגיד לך אם יש לגבי הערך הזה התייחסות מיוחדת.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אפשר להעיר משהו, אדוני סגן השר?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מציע שבסוף התשובות.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה לא ניתן בזמן השאלות, אני מצטערת.

הערך "אהבת הארץ" בהכשרת קציני צה"ל

חבר הכנסת ר' זאבי שאל את שר הביטחון ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

עד לאחרונה כלל הדף עם הערכים הנדרשים מקצין, לצוערים בבה"ד-1, גם את הערך "אהבת הארץ". במהדורה האחרונה הוכנסו שינויים בדף הזה, כמו מחיקת הערך "אהבת הארץ".

ברצוני לשאול:

1. האם השינוי הזה הוא על דעת משרד הביטחון?

2. מה היו הנימוקים להכנסת השינוי הזה?

3. האם ייעשה שינוי לסטטוס קוו אנטה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

3-1. בעצם נתנו אותה תשובה, אם אני לא טועה, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

זו אותה שאילתא ואותה תשובה. אני מבקש שאלה נוספת.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה. לא רשום אצלי שזה מתייחס לאותו נושא. בדרך כלל מציינים את זה פה, אבל הפעם לא ציינו.

משה קצב (הליכוד):

עכשיו השאלה הנוספת תהיה הרבה יותר חכמה.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, יצאה טבלת מרכיבי פיקוד, היא ניתנת באופן קבוע לחניכים בבה"ד-1, שבו מכשירים את הקצינים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ממתי?

רחבעם זאבי (מולדת):

באופן קבוע, כל השנים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ממתי?

רחבעם זאבי (מולדת):

כל השנים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

בתקופה שלי – לא.

רחבעם זאבי (מולדת):

בשנים האחרונות. הרי שנינו נחשבים ענתיקות. בשנים האחרונות, באופן קבוע, נותנים לקצין טבלת מרכיבי פיקוד, ויש לי הטבלה שהיתה עד השנה, ויש לי הטבלה שנעשתה השנה, והיו בה כמה שינויים – ויכולים להיות שינויים. גם בעקרונות המלחמה, אתה ורמטכ"לים אחרים הכנסתם שינויים, אבל אף אחד לא העז לשנות ערך עליון של אהבת מולדת, ולא מפני שהמלה "מולדת" מוצאת חן בעיני בתוקף משהו. "אהבת הארץ" נקרא לזה, "אהבת מולדת". בין אשתקד לשנה זו שינו כמה דברים: במקום "דבקות במשימה" הכניסו "אחוזה" – אפשר להתווכח. אני בטוח שלך יש השקפה, לי השקפה, מהניסיון המצטבר שלנו, אבל אפשר להתווכח על זה. "אהבת מולדת" גרעו, פשוט גרעו.

בכלל, היו עד אשתקד תשעה עקרונות, השנה יש עשרה עקרונות, ובעשרה גרעו את "אהבת מולדת". דובר צה"ל נשאל על כך, ודובר צה"ל השיב שזה היה שינוי מתודי טכני. אלה מלים שבאות לכסות על דבר שלא צריך להיעשות. מה זה "שינוי מתודי טכני"? מגדילים מתשעה לעשרה, מוחקים אחד, וזה אומר שלמעשה הוסיפו שניים, ומחקו את "אהבת הארץ". זה כל כך חשוב לצבא-הגנה לישראל,

למנהיגות שאתה מייצג אותה, המנהיגות הביטחונית, לרמטכ"ל, לצבא, לכולנו, שהקצינים יראו את זה בראש מעייניהם.

אני מציע לך לבקש על זה הסבר הרבה יותר אמיתי ממה שכתבו לך בתשובה הזאת, מפני שדובר צה"ל כבר התייחס לזה וענה שזה שינוי מתודי טכני. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת זאבי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מציע, ברשותך, שלא נתייחס למה שכן אמר או לא אמר דובר צה"ל, אלא נתייחס לנושא עצמו. במקרה הזה אנחנו מסכימים. יכול להיות שאילו היינו עורכים את הדף הזה, היינו בכלל מחלקים את זה לתחומים שונים, ו"אהבת הארץ", "אהבת המולדת", היתה שייכת לאיזה תחום מרכזי, שאיננו קשור דווקא לערכים אחרים שיוצרים מנהיגות או יוצרים רוח קרב באותה יחידה.

את הנושא הזה אני מוכן בהחלט לבדוק, מה ראו להוריד את זה; אם זה היה שם, מה ראו להוריד את זה. אני יכול להניח שזה קשור לתשובה שאני נתתי קודם לחברת הכנסת חזן, ולכן אני באמת אבדוק את העניין בעניין, מכיוון שאם אומנם נתקלו בקשיים פוליטיים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

ב"אהבת הארץ"? בעניין זה יש קונסנסוס גם עם – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני משתתף אתך כרגע בחשיבה מה יכול היה להביא לכך. אולי אנחנו ענתיקות, אבל גם האלופים של היום אוהבים את המולדת. זאת אומרת, מישהו ישב וחשב, היתה לו בוודאי איזו מחשבה, ואני מנסה להיכנס כרגע ולתהות מה בעולם שבו אנחנו חיים יכול היה להביא קצין, מפקד, מי שאחראי לעניין, להתמודד עם השאלה הזאת.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה אזרח.

סגן שר הביטחון מ' גור:

יכול להיות שמכיוון שסוגיה זאת מעוררת אולי ניואנסים של וכחנות פוליטית, מישהו החליט להקל לעצמו את החיים ולהוריד את העניין. את הניואנסים האלה אני אבדוק.

שאול יהלום (מפד"ל):

מדובר באזרח.

היו"ר א' סלמוביץ:

רגע, רגע.

רחבעם זאבי (מולדת):

הם שינו מ"מוסר לחימה" ל"טוהר הנשק" – מקובל עלי – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי, אפשרתי לך, אבל אין שאלה על שאלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

– – – אבל במקום "אהבת הארץ" הם הכניסו "נציגות". הורגני הרוג אם אני יודע מה זה "נציגות".

שאול יהלום (מפד"ל):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, זה בלתי אפשרי, אין פה שאלה נוספת של חבר כנסת נוסף.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אבל אם דנים בדבר – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

לא דנים פה, הוא משיב על שאלות.

גנבת רובה מבית-הספר לקצינים

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר הביטחון ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

פורסם כי חולה-נפש התחזה לחייל, חדר לבית-הספר לקצינים וגנב רובה.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן – מה הן הפעולות שננקטו ומה הם הלקחים שהופקו מהאירוע הנ"ל?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. הידיעה נכונה. בתאריך 12 בספטמבר 1994 נגנב כלי נשק מחדר מגורים בבית-הספר לקצינים. נערכה חקירת מצ"ח בנושא, אשר נסתיימה. תיק החקירה הועבר לעיון ולחוות דעת הפרקליטות הצבאית. הקצין שממנו נגנב הנשק וקצין המבצעים, שלא תדרך כראוי את השוטר התורן, הועמדו לדין. הקצין שנגנב נשקו הורחק מתפקידו למשך כחודש וחצי, ולאחר שהתקבלו תוצאות חקירת מצ"ח נשפט למחבוש בפועל ולמחבוש על-תנאי.

אגב, ביום 21 בספטמבר 1994 התייצב אזרח עם הנשק וטען כי מצאו בתחנת הסעה בצומת-השרון. בהמשך הודה כי הוא זה שחדר לבסיס וגנב את הנשק.

2. ננקטו צעדים משמעותיים גם נגד הקצין שהכניס את הגנב לתוך הבסיס ברכבו, היות שלא התריע כי אינו מכיר את החייל. הגנב התחזה לחייל חיל האוויר.

רועננו, הובהרו והוחמרו הוראות הטיפול בנשק; בוצעו ביקורות תכופות לבדיקת ההיתכנות לגנבות נשק נוספות.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

נכבדי סגן השר, בדברי תשובתך חסרה חוליה אחת: מה עשו עם הגנב? קצין המבצעים והקצין – שמענו, ואני חושב שנלמדו הלקחים המתאימים וננקטו הפעולות הנכונות. אבל מה קרה עם הגנב?

בעוד שבועיים-שלושה שבועות תדון ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת חוק בהצעת חוק שהגשתי עם חברים אחרים ובה אנחנו מבקשים, נוכח הגל הגואה של גנבות נשק בבסיסי צה"ל ובמקומות אחרים, שעבירה של גנבת נשק ומסחר בו והעברתו לגורמים עוינים תהיה שקולה למעשה בגידה, ומכאן גם תיגזר הסנקציה המשפטית. מה דעתך בעניין?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אתה לא מתאר לך שאני אתן לך תשובה כך, כלאחר-יד, בנושא כזה. כמובן, כשהנושא יעלה אצלנו נצטרך לחשוב עליו באופן יסודי.

אני מודה שכל הסוגיה הזאת, מה עשו עם הגנב, זה העסק שאותי פחות עניין. אבל אם זה כל כך מטריד אותך, אני אבדוק מה עשו עם הגנב. מה שחשוב הוא מה אנחנו עושים עם המערכת שלנו, כדי למנוע את המעשים, אבל מה השופט קבע לגנב – – –

דוד מגן (הליכוד):

על זה אין ויכוח. על סדר הטיפול ועל הלקחים אין ויכוח, אבל מעניין מה נעשה עם הגנב.

סגן שר הביטחון מ' גור:

בסדר. אני אבדוק ואני אגיד לך.

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן שר הביטחון ישיב על שאילתא מס' 3767, של חבר הכנסת משה פלד.

סגן שר הביטחון מ' גור:

איזו?

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו חוזרים שאילתא אחת אחורה, שאילתא מס' 3767.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חוזרים אחורה?

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, משום שחבר הכנסת פלד נעדר ברשות והוא ביקש שאנחנו נאחר את השאילתא שלו.

ליקויי אבטחה במחסום ארז

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר הביטחון ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

הבוקר שודרה ידיעה, שחיילי צה"ל מקיימים בדיקת מסמכים מדגמית בלבד בעת יציאת פועלי עזה לעבודה; זאת, נוכח אירועי פח"ע בשבוע שעבר ואיומיהם של אנשי ה"חמאס" להמשיך בפיגועיהם.

ברצוני לשאול:

איזה הסבר ניתן לבדיקה שטחית זו?

סגן שר הביטחון מ' גור:

הבעיה במחסום ארז היא בשעות הבוקר המוקדמות, שבהן אלפים רבים יוצאים לעבודה בישראל בפרק זמן קצר ביותר. כל היוצאים נבדקים ניירות ובדיקה במכשור מגנטי, כמקובל בכל מעבר בין-לאומי. המכוניות אומנם נבדקות, אולם לא באותה צורה אשר תבטיח לחלוטין מניעת הברחות כלי נשק לישראל.

במקביל נבנה מעבר חדש, אשר יאפשר רמת בדיקות גבוהה יותר. במעבר מושקע כסף רב, והבנייה כבר החלה.

צריך לזכור, כי במקביל נבנית מערכת אלקטרונית לאורך הרצועה, ואף היא תתרום למאמץ בסגירת כניסות מהרצועה לישראל ולהיפך.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת פלד.

משה פלד (צומת):

כבוד היושבת-ראש, סגן השר, השאלה הזאת נהייתה אקטואלית ודחופה בעיקר נוכח הפיגוע האחרון שהיה בעפולה, כשגם המחבל הזה, שנכנס לעפולה ורצח את החיילת ליאת גבאי, זיכרונה לברכה, עבר במחסום במוכאבלה; הוא עבר מג'נין ונכנס לעפולה. יש בעיה רצינית בבדיקה המדגמית, שאיננה מקיפה את כל הנכנסים במחסומים.

נדמה לי שאי-אפשר לפתור את הבעיה באמירה: שעות הבוקר לחוצות ומוכרחים להעביר את כולם בזמן קצר. זה מביא לפיגועים וזה יביא להמשך הפיגועים. לכן, אני חושב שצריך למצוא פתרון כלשהו לעניין המעבר בשעות הבוקר, שימנע פיגועים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת משה פלד, אלוף-משנה משה פלד, אתה יודע טוב מאוד שיש הרבה תחומים צבאיים שבהם אין תשובה של מאה אחוז. אתה יודע טוב מאוד, שכל אחת מהתוכניות שלנו, של הצבא, עומדת למבחן המערכת הדמוקרטית כולה, שבתוכה אנחנו חיים. זה לגיטימי, וכך זה צריך להיות. מאז הגנרל מק'ארתור אין דבר כזה שגנרלים מחליטים לבד, או שאנשי צבא קובעים לבד את דמות הצבא ודרך ההתנהגות.

פה אנחנו ניצבים מול מכלול בעיות, ואתה, כקצין, יכול להבין בדיוק כמוני, שמצד אחד אתה רוצה לבדוק את הכול, אבל מצד שני אנשים גם צריכים להגיע לעבודה. אני אומר: להגיע לעבודה, עם כל

מה שכרוך בעניין הזה. יש קשיים שבהם צריך להכיר. מה עוד, שנינו יודעים שבכל הסדר שלא יהיה שאלת המעורבות של שני עמים היא שאלה פתוחה, כמו שירושלים שלנו היא עיר פתוחה. הרי אתה לא מציע כל יום וכל לילה לסגור את העיר ולבדוק את כל כלי הנשק.

אינני אומר שהגענו לשיא האמצעים. לכן אנחנו מנסים כל פעם לעלות במדרגה של השילוב בין מה שהאנשים והטכנולוגיה יכולים לעשות. אבל אנחנו צריכים להיות כנים עם עצמנו ולדעת שבתנאים האלה של חיים משותפים זה ליד זה וזה בתוך זה יש תחומים שבהם התשובה המלאה היא די קשה. אבל אני מקווה, שעם הסידורים החדשים, לפחות התוצאות תהיינה יותר טובות.

מעורבות חיילים בהברחת סמים מלבנון

חבר הכנסת י' שפי שאל את שר הביטחון ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

העיתון "Foreign Report" טוען, בהסתמכו על דוח סודי של משטרת ישראל, שחיילים בצה"ל מעורבים בהברחת סמים מלבנון.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. האם נחשפה בעבר מעורבות של חיילים בהברחת סמים מלבנון?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. הדוח המוזכר בעיתון "מעריב", המסתמך על ה"Foreign Report", אינו מוכר למשטרה הצבאית.

המשטרה הצבאית עורכת פעולות מניעה ומפעילה מודיעין גלוי וסמוי על מנת לאתר מקרים של שימוש, של אספקה ושל הברחת סמים, גם בגבול לבנון. הפעולות מבוצעות גם בשיתוף משטרת ישראל.

2. בעבר אירעו מקרים בודדים שבהם נתגלתה מעורבות חיילים בהברחת סמים מגבול לבנון.

היו"ר א' סלמוביץ:

יש לך שאלה נוספת?

יעקב שפי (העבודה):

לא.

מדיניות משרד הביטחון לגבי שחרור חייל בשל פציעה

חבר הכנסת ס' שלום שאל את שר הביטחון ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

הגיע לידיעתי עניינו של חייל שנפצע בעת שירותו בצה"ל ושוחרר זמנית לאחר הטיפול, בפרופיל 24 זמני. נאמר לחייל, כי בסמכות ועדה רפואית להחליט אם יאלץ להחזיר את תקופת החלמתו או ישוחרר. נוסף על כך נאמר לחייל, כי אם יתנדב לשרת בתוך תקופת החלמתו, כדי לסיים את שירותו בסמוך למועד המתוכנן, ינכו לו את תקופת ההתנדבות מהיתרה החייבת.

ברצוני לשאול:

1. האם המצב המתואר הינו מדיניות משרד הביטחון?

2. אם כן – האם חייל המשוחרר זמנית בנסיבות פציעה ומעוניין להתנדב כדי לסיים את יתרת שירותו, מבטח רפואית על-ידי הצבא?

3. מדוע לא יינתן שחרור גורף לחיילים הנפצעים במהלך תקופה הקרובה לסיום תקופת שירותם הצבאי?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. המצב המתואר אינו מדיניות משרד הביטחון. לפי סעיף 6(ד) לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], מ-1986, מי שנמצא בלתי-כשיר ארעית לשירות, ובבדיקה חוזרת נמצא כשיר לשירות, ניתן לקרוא לו להשלמת מלוא השירות הסדיר שבו הוא חייב לפי החוק.

עם זאת, הלכה למעשה, עד 1 בספטמבר 1994 הועמד חייל המיועד לחזור לשירות בפני ועדה למוחזרי שירות, שהחליטה בכל מקרה לגופו ולאחר שמיעת החייל מה יהיה אורך תקופת השירות שהוא אמור להשלים.

החל מ-1 בספטמבר 1994, לפי החלטת ראש אכ"א לא ייקרא יוצא צבא, שנמצא בבדיקה חוזרת, להשלמת יתרת השירות, והתקופה המנויה לצד המבחן הרפואי, שמכוחו נמצא בלתי-כשיר ארעית לשירות, תנוכה מחובת שירותו.

2. חייל המשרת כמתנדב הינו חייל לכל דבר ועניין וזכאי לטיפול רפואי מטעם צה"ל ולזכויות לפי חוקי השיקום, כמו כל חייל אחר. עם זאת, מן הראוי לציין כי לא כל חייל יכול להתקבל כמתנדב, והדבר תלוי במצבו הרפואי ובאפשרות שיבוצו בתפקיד שבריאותו לא תיפגע בו.

3. מדיניות צה"ל הינה, כי חייל הנמצא בלתי-כשיר ארעית לשירות, כשנותרה לו יתרת שירות סדיר הקצרה ממחצית השנה, אינו מוחזר להשלמת שירותו הסדיר.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת סילבן שלום.

סילבן שלום (הליכוד):

אני מודה לסגן השר על התשובה, שעונה על חלק גדול מהתהיות שעלו בעקבות הפרשה הזאת. אבל אני רוצה להבין מה עומד מאחורי האבחנה בין מצב שבו אדם שנקבע לו פרופיל 31, והוא נמצא בתקופה של חופשה מאונס, התקופה כולה נחשבת לו כתקופת ג', ולעומת זאת אדם ששוחרר באופן זמני בפרופיל 24, הוא דווקא זה שצריך בסופו של דבר, בצורה מסוימת, אם נקבע על-ידי רשויות הביטחון, לחזור ולשרת. נראה לי שיש כאן מצב שהוא לא סביר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אבל שמעת שראש אכ"א החליט לשנות את העניין.

סילבן שלום (הליכוד):

כן. קודם כול אני מודה על התשובה, ואמרתי מראש שהיא מספקת אותי ברוב הדברים. אבל אני מבקש הבהרה בעניין התקופה שהוא ישב בבית. האם מדובר בניכוי כל התקופה או בניכוי חלק מהתקופה? יכול להיות אדם עם פרופיל 24, שישב שנה וחצי מזמן השירות. האם גם אז תנוכה כל התקופה הזאת מתקופת שירותו, או האם זה רק מספר מסוים של חודשים שמעבר לו לא מנכים את כל התקופה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

הזכרתי בדברי התשובה, שעל מנת לתת תשובה צודקת יותר על שאלה זאת, אף שמותר לחייל על-פי החוק להחזיר את כל התקופה, מתייצב החייל בפני הוועדה. החייל משמיע בפני הוועדה את רגשותיו, את מחשבותיו, את היסוסיו; הוועדה מחליטה עד כמה להישמע לו, ואז היא מחליטה אם להחזיר את הכול, או לא להחזיר את הכול. המטרה של הוועדה היא בדיוק לתת תשובה על השאלה ששאלת, באופן פרטני לכל בן-אדם על-פי בעיותיו.

סילבן שלום (הליכוד):

תודה.

ליקויי אבטחה במחסום ארז

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר הביטחון ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

נמסר לי, שהשמירה הביטחונית והביקורת במחסום ארז לקויות וניתן לעבור ולהעביר מוצרים ללא חשש מבדיקה ביטחונית.

ברצוני לשאול:

1. האם נקטו שלטונות צה"ל את האמצעים המתאימים כדי שהשמירה והביקורת ישופרו?

2. מה ייעשה כדי להבטיח פיקוח הדוק יותר על מעבר אנשים, סחורות ורכב?

3. אילו דרכים יינקטו בנושא זה?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הבעיה במחסום ארז הינה בשעות הבוקר המוקדמות, שבהן אלפים רבים יוצאים לעבודה בישראל בפרק זמן קצר ביותר.

כל היוצאים נבדקים ניירית ובבדיקה במכשור מגנטי, כמקובל בכל מעבר בין-לאומי. המכוניות אומנם נבדקות, אולם לא באותה צורה אשר תבטיח לחלוטין מניעת הברחות כלי נשק לישראל.

3-2. במקביל נבנה מעבר חדש אשר יאפשר רמת בדיקות גבוהה יותר. במעבר מושקע כסף רב והבנייה כבר החלה. צריך לזכור כי במקביל נבנית מערכת אלקטרונית לאורך הרצועה, אשר אף היא תתרום למאמץ בסגירת כניסות מהרצועה לישראל ולהיפך.

מדיניות צה"ל לגבי קליטת מתנדבים נכים

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר הביטחון ביום כ"ט בחשוון התשנ"ה (3 בנובמבר 1994):

ב"ג'רוסלם פוסט" מ-21 באוקטובר 1994 התפרסם, כי בחורה בת 20, נכה ומוגבלת בתפקודה, שסיימה בהצטיינות את בחינות הבגרות ועמדה במבדקים הרפואיים והפסיכוכיניים של צה"ל – אגף כוח אדם מסרב לקבלה כמתנדבת, אף שמפקד אחת מיחידות חיל האוויר בירושלים הסכים לקבלה כפקידה ביחידתו.

ברצוני לשאול:

האם יש לצה"ל מדיניות בנוגע לקליטת מתנדבים נכים? אם כן – מה היא?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על-פי חוק שירות ביטחון, מי שנמצא על-ידי הוועדה הרפואית כבלתי-כשיר רפואית לשירות יפוטל משירות ביטחון. מי שפוטל משירות ביטחון יכול להגיש בקשת התנדבות, הטענה בדיקה ואישור מיוחד.

רשויות צה"ל פועלות, בכל הנוגע לגיוסם של מועדים לשירות, בהתאם למדיניות הנקבעת על-פי צורכי הצבא, לרבות גיוסם של מתנדבים. בקשות ההתנדבות נבדקות על-ידי מינהל גיוס בצה"ל, שהוא הגורם המוסמך לאשר גיוסם של מתנדבים.

כל בקשת התנדבות נבחנת באופן פרטני, מתוך שיקול של היבטים מספר, כגון – מצבו הרפואי של המתנדב והשלכותיו על שירותו בצבא; מידת התאמתו האישית לשירות על-פי מכלול נתוניו; והאפשרות של צה"ל לשבץ אותו בתפקיד אשר יצדיק אישור התנדבותו – בהתאם לצורכי הצבא.

הצעירה הנזכרת בכתבה אכן פטורה משירות מאחר שנמצאה בלתי-כשירה רפואית לשירות. היא הגישה בלשכת הגיוס בקשת התנדבות לשירות, שנבחנה באופן ענייני, אך לצערנו, נוכח מכלול נתונה, שאינם עונים על הקריטריונים הנדרשים לגיוס מתנדבים, לא ניתן להיענות לבקשתה.

עוד נציין, כי הסכמתו של מפקד יחידה כלשהי לקבלה כחיילת מתנדבת ליחידתו, נעשתה שלא כדין ולא בהתאם לסמכותו. רק מינהל גיוס בצה"ל רשאי לאשר גיוסם ושיבוצם של מתנדבים, וכאמור בבקשתה לא אושרה על-ידי הגורם המוסמך.

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן השר ישיב על שאילתא מס' 3827. אדוני השר, יש פה שתי שאילתות, שאני מבקשת שתשיב עליהן כאילו מחווה מצדך, משום שחברי הכנסת חזרו. חנן פורת כבר כאן, ועולה שאילתא שלו מס' 3827. אני מבקשת, אם אפשר, להשיב לאחר מכן גם על שאילתא מס' 3638, שכבר קראתי – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

כבר עברנו את זה.

היו"ר א' סלמוביץ:

עברנו, אבל בינתיים הוא חזר. יש גם שאילתא של חברת הכנסת חזן, אם תסכים להשיב עליה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני כבר לא – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר. אני מדברת כעת על שתי שאילתות של חבר הכנסת חנן פורת: האחת מספרה 3827, והשנייה, הקודמת – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

טוב, נגיע אליו.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר.

רישום התושבים היהודים בחברון במדריך הטלפון

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר הביטחון ביום כ"ט בחשוון התשנ"ה (3 בנובמבר 1994):

התושבים היהודים בחברון אינם מופיעים במדריך הטלפון. בתשובה על פנייה נמסר על-ידי חברת "בזק", כי המינהל האזרחי התנגד לרישום מספרי טלפון של התושבים היהודים בחברון במדריך הטלפון לאזור חיוג 02.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הנימוקים להתנגדות המינהל האזרחי?

2. מה ייעשה בנדון?

סגן שר הביטחון מ' גור:

2-1. המינהל האזרחי פנה בעבר לחברת "בזק", ביום 15 בדצמבר 1993, וביקש לרשום את תושבי חברון היהודים במדריך הטלפון של "בזק" באזור חיוג 02 וברישומי מודיעין 144. לפנייה זו צורפו שמות בעלי הטלפון ומספריהם. מתברר שמספרים אלה כבר כלולים ברשימת מודיעין 144.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת חנן פורת.

חנן פורת (מפד"ל):

אני בחנתי את הדברים האלה, אדוני סגן שר הביטחון, עם התושבים היהודים בחברון, והתברר שמספריהם אינם כלולים במדריכי הטלפון. השאלה אינה רק לגבי 144, השאלה היא לגבי הרישום בתוך ספר הטלפונים. כדאי שאדם שרוצה לחפש את מספר הטלפון של פלוני-אלמוני שגר בחברון, תהיה לו האפשרות למצוא אותו כמו כל אדם שגר בכל מקום בארץ.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לכן אמרתי שהמינהל האזרחי פנה לחברת "בזק" וביקש את זה.

חנן פורת (מפד"ל):

ו-?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מקווה שזה יינתן.

חנן פורת (מפד"ל):

הייתי מבקש מאוד, אם כך, לא כשאלה אלא כמשאלה, שתעקוב אחרי הביצוע. כי לפי מיטב ידיעתי, עד כה לא נעשה הדבר, ואתה מבין את המצוקה שחשים אנשים ששמותיהם אינם מופיעים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני בהחלט מבין. זה ייבדק.

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 3638, ראה לעיל.)

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת חנן פורת.

חנן פורת (מפד"ל):

אני מבין שאין על כך מידע ודאי, אם כי היה על כך פרסום בתקשורת, בעיתונות באותם ימים, שלא הוכחש ולא בוטל על-ידי מערכת הביטחון.

אני רק רוצה לדעת על כך, מאחר שלפי מיטב ידיעתי לפחות, העובדה שהיא נורתה בקלצ'ניקוב, עובדה זו לא הוכחה, והבדיקה הבליסטית הוכיחה זאת – האם נעשה משהו לבדיקת העניין כדי לוודא או להפריך את השמועות האלה, שיש להן כמובן השלכות מאוד משמעותיות?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא מדבר על השמועות. אנחנו עושים כל מאמץ, מבחינה מודיעינית ומבחינה מבצעית, לאתר כל כלי נשק שמשישו נורה בו, גם על מנת לדעת מה קרה במקרה הייחודי הזה, אבל גם על מנת שמבחינה מודיעינית נוכל לדעת מי, היכן ומתי השתמש באותו כלי נשק. כך שאנחנו עושים בעניין הזה כל מאמץ.

שימוש צה"ל בג'יפ בעל פגמים טכניים

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר הביטחון ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

בעשור האחרון אירעו כמה תאונות קטלניות כתוצאה משימוש בג'יפ M-151 אף שנמצאו בו פגמים טכניים מרובים.

הגיעו אלי ידיעות, כי הג'יפ עדיין נמצא בשימוש צה"ל.

ברצוני לשאול:

1. האם אכן נמצא הג'יפ בשימוש צה"ל?

2. האם ג'יפ זה עדיין נמצא בשימוש צבא ארצות-הברית?

3. האם נעשו תיקונים טכניים כדי למנוע תאונות נוספות בג'יפ?

4. מדוע אין צה"ל מורה על הפסקת השימוש בג'יפ זה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. ג'יפ M-151 נמצא בשימוש צה"ל זה שנים רבות, כפי שהיה בצבא ארצות-הברית.

2. הג'יפ הוצא משימוש צבא ארצות-הברית והוחלף ברכב מודרני ויקר יותר המכונה "האמר".

3. לאורך שנות השירות של הג'יפ בצה"ל, מעבר לתיקונים טכניים שוטפים המבוצעים בו במסגרת אחזקתו, בוצעו גם שיפורים רבים בתחום הבטיחות, אך כמובן אין בהם כדי למנוע באופן מוחלט תאונות דרכים.

יש לציין, שתאונות קשורות בכל משפחת הרכב, ובוודאי בכלי רכב המיועדים לסיור ונעים גם בדרכים שאינן סלולות.

4. צה"ל מודע להתיישנות משק הג'יפים M-151, ולכן הוחלט להיכנס לרענון הדרגתי של משק זה באמצעות ג'יפי "סופה" תוצרת הארץ וג'יפי "האמר".

לאור ההיקף הגדול של משק זה – אלפי ג'יפים מצויים במערך – והתקציב הדרוש לרענונו, ימשיך הג'יפ לשרת עוד זמן רב.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי חזן.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, הג'יפ M-151 היה מעורב או אחראי לכמה תאונות קטלניות. הג'יפ הזה איננו בטוח. לדאבוני הרב, כבר נהרגו חיילים כתוצאה משימוש בג'יפ הזה. צבא ארצות-הברית הפסיק להשתמש בג'יפ גם משום שאיננו בטיחותי.

אני מחזיקה בידי מכתב שבו נאמר, בין היתר, ממקור צבאי מוסמך, שכל הזמן משקיעים בג'יפ הזה עבודה, בודקים ומפיקים לקחים כדי להמשיך את השיפורים מבחינה בטיחותית. אבל עשר שנים כבר ידוע שהג'יפ הזה איננו בטיחותי, ואפילו נותנים הכשרה מיוחדת בנהיגה לנהגים כדי למנוע, חס ושלום, עוד תאונות, אבל התאונות חוזרות ונשנות.

שמחתי לשמוע שבהדרגה יפסיקו להשתמש בג'יפ, אבל אני שואלת: האם בכלל מותר להשתמש בג'יפ הזה, בהתחשב בנתונים שיש לנו גם מהארץ וגם מצבא ארצות-הברית?

סגן שר הביטחון מ' גור:

לפי דעת המומחים שלנו, הנסיעה בג'יפ הזה אפשרית, ובהתאם לכך גם מקבלים הנהגים את הלימודים והתדרכים המתאימים. עם זה, כמובן, אני חוזר ואומר, גם נעשים שיפורים בלתי פוסקים וגם הוחלט על הצטיידות ברכב חדש. אבל צריך לומר את האמת, חברת הכנסת חזן, שצה"ל הוא צבא גדול וחזק, וכאשר מגיעים למצב שציוד מתיישן, זו בעיה כספית נוראית.

יצא לי להיות הרמטכ"ל אחרי מלחמת יום הכיפורים, בתקופה של התעצמות ענקית. עברו הרבה שנים, חלק גדול מהציוד הזה הזדקן, לא רק אנחנו. החלפתו היא עניין של תהליך, והיא עולה הון עתק. לכן אנחנו לא יכולים באופן שרירותי, בבת-אחת, לחסל ציוד. אני רוצה להזכיר לך, שאני מדבר על ציוד שיצא לשדה הקרב. כך שבניהול משק של צבא בעוצמתו של צה"ל צריכים להביא בחשבון את כל הגורמים האלה ולעשות את הנדרש, אבל אי-אפשר לצפות שמשק כמו שלנו יוכל להחליף בבת-אחת את כל הציוד, את כל הציוד הקרבי שיש טוב ממנו, ועם זה יוצאים לשדה, ואני גם מוכרח לומר לך שעם זה מנצחים לעתים קרובות, תלוי איך הצבא נוהג.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלתא מס' 3857. חבר הכנסת איננו – לפרוטוקול.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, לשאלתא של חבר הכנסת המר יושב משמעות ציבורית רחבה מאוד. אולי תסכים שסגן השר ישיב על השאלתא?

היו"ר ד' שילנסקי:

אם סגן השר רוצה, אני לא מתנגד. זה תלוי ברצון החופשי שלו.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה הוויכוח בין הימ"מ לסיירת. הוא מעניין את הציבור כולו.

ויכוח בין סיירת מטכ"ל לבין הימ"מ

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר הביטחון ביום ז' בכסליו התשנ"ה (10 בנובמבר 1994):

בעקבות הפריצה להצלת נחשון וקסמן, השם ייקום דמו, התפרסם בתקשורת ויכוח בין סיירת מטכ"ל ובין הימ"מ – יחידה מיוחדת ללוחמה בטרור – בשאלה מי יכול היה להצילו.

כמו כן, נמסר על פריצת הימ"מ לבית, שהצליחה או נכשלה.

ברצוני לשאול:

1. האם אין נזק מורלי וביטחוני בוויכוח?

2. מה נעשה להפסקת התחרות התקשורתית הזאת במערכת הביטחון?

3. מה ייעשה כדי למנוע תופעות כאלו?

סגן שר הביטחון מ' גור:

3-1. דובר צה"ל ודובר המטה הארצי במשטרת ישראל פרסמו כצעד חריג הודעה משותפת לכלי התקשורת, על מנת לשכך את סערת הרוחות בעניין.

בחירת היחידה לביצוע חילוץ של סמל נחשון וקסמן, זיכרוננו לברכה, היתה עניינית, ללא כוונה לפגוע בשיתוף הפעולה שבין צה"ל לבין משטרת ישראל, אשר הינו אחד מן הנכסים החשובים של מערכת הביטחון במלחמה נגד הטרור. החוק שאני עומד להביא עוד מעט לבית יוכיח עד כמה שיתוף הפעולה הזה חיוני.

הרמטכ"ל הביע את הערכתו העמוקה לעבודה המקצועית של היחידה למלחמה בטרור של המשטרה. הזמנת הפרסומים המגמתיים בתקשורת מנעה יצירת אווירה עכורה בין צה"ל למשטרה.

כיוון שנעניתי לפנייה שלא להעביר את השאילתא ישירות לפרוטוקול אלא להתייחס אליה, אני רוצה לחזור ולהדגיש, שזה אחד הנכסים החשובים של היחידות הלוחמות והיחידות הקרביות בצה"ל, שהן נאבקות לא על הזכות לנסוע הביתה, אלא על הזכות לבצע מבצע, בייחוד מבצע בעל משמעות אנושית וציבורית, כמו מבצע חילוץ של וקסמן, זיכרוננו לברכה. אני מקווה שאת הערך הזה אנחנו נדע לשמר בצה"ל, למרות כל הוויכוחים הפוליטיים שיכולים לעניין את הציבור. הערך הזה אסור לו שייפגע.

עבודות בשבת בגשר שיח' חוסיין

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר הביטחון ביום ז' בכסליו התשנ"ה (10 בנובמבר 1994):

למרות הבטחת סגן שר הביטחון בכנסת ביום י"ד בחשוון התשנ"ד, 19 באוקטובר 1994, כי הוטל איסור מפורש על עבודות בשבת בגשר שיח' חוסיין, נמסר לי כי עובדים יהודים עבדו שם גם בשבת, י"ז במרחשוון.

ברצוני לשאול:

1. האם ניתן היתר עבודה בשבת?

2. אם כן – האם מדובר בנושא של פיקוח נפש?

3. האם ננקטו צעדים כדברי סגן השר?

4. מה ייעשה כדי למנוע חילולי שבת?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. נמסר לנו מצד גורמי משרד הביטחון, משרד התחבורה ומע"צ, כי לא היתה עבודה בשבת.

נוסיף, כי בדיון שנערך בעת הקמת הגשר במשרדי המועצה האזורית בקעת בית-שאן, בנוכחות ראש המועצה והקבלנים, חזר נציג משרד הביטחון והטעים, כי אין לבצע כל עבודה באתר מכניסת השבת ועד לצאתה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר, חבר הכנסת רפי אלול מצביע בפני, שלבה הטוב של חברתי אסתר סלמוביץ, הטוב והרחב, אפשר לו בשתי שאליות חזרה. לא הרבה.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש שתי שאליות הנושאות אותו מספר: בעמוד 35 ובעמוד 38, שתי השאליות נושאות את המספר 3862.

סגן שר הביטחון מ' גור:

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 3826, ראה לעיל.)

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רפי אלול.

רפאל אלול (העבודה):

אני מודה לסגן שר הביטחון על התשובה.

השאלה הזאת מעלה כאן שאלה נוספת די כבדה, ואני מניח שלסגן שר הביטחון יש תשובה עליה – איך צה"ל מתייחס לגיוסם של אנשים עם כל מיני ליקויים. דיברתי עם האנשים, וזה שהם מתגייסים לצבא ועושים אפילו עבודה מונוטונית, אבל הם חלק ממערך צה"ל, זה פותר להם ולסביבה הרבה מאוד בעיות. האם צה"ל מוכן לשקול בעבודות מסוימות מאוד לקבל אנשים כאלה לגיוס?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא חושב שיש טעם לחזור על מכלול השיקולים שמנתי. הדבר הזה נתון לשיקול דעתם של המומחים לעניין במינהל הגיוס. אני לא מציע שפה נפרוץ באופן חופשי לתוך מערכת התקנות הזאת. צריך לזכור, שכאשר אנחנו מגייסים אדם, אנחנו אחראים לו בכל התחומים. לכן אני לא מציע לאיש להיחפז; יש לתת לאנשים הממונים מתוך מיומנות שהם יחליטו מי כן ומי לא.

חילול שבת בעבודות להכנת טקס השלום בערבה

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר הביטחון ביום ז' בכסליו התשנ"ה (10 בנובמבר 1994):

נמסר לי על-ידי קצין בחיל ההנדסה המשרת באזור הערבה, כי לקראת השבת שעברה, י"ז במרחשוון התשנ"ד, הופרדו ביחידתו החיילים הדתיים מאלה שאינם דתיים, לצורך ביצוע עבודות הקמת אזור הטקס לחתימת הסכם השלום בערבה, תוך חילול שבת.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. האם התקבל היתר לכך מהרבנות הצבאית בגלל פיקוח נפש?

3. האם לא ניתן היה לדחות את הטקס ביום, כדי למנוע חילול שבת?

4. האם אין להתחשב ברגשותיהם של מיליוני יהודים שומרי מסורת, אשר גם בשמם נחתם ההסכם?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. הדברים אינם נכונים.

2-4. להלן דיווח מהרב הראשי לצה"ל: "עם קבלת מכתבך, בדקתי את העניין, ולהלן התייחסותי: מפקד האוגדה שבאחריותו היה להכשיר את אזור הטקס לחתימת הסכם השלום בערבה הורה חד-משמעית, שאין בשום אופן לעבוד בשבת או לעסוק בהכנה כלשהי בשבת בשטח האמור. גם מבחינת הזמן לא היה צורך בכל פעילות בשבת שקדמה לטקס, בשבת י"ז במרחשוון, 21-22 באוקטובר 1994.

"בבדיקה עם קצין שלישות פיקודי אשר בדק את העניין, דווח לי, שביום שישי, 21 באוקטובר 1994, בשעות הערב, התקבל באוגדה דוח מבצעי על-אודות מוקשים שנסחפו על-ידי הגשמים ונמצאו על דרך הביטחון. מפקד האוגדה הנחה לסלק מוקשים אלה מחשש לפגיעה בחיילים המבצעים בט"ש ביחידה. כוח של היחידה לסילוק פצצות מקצין הנדסה ראשי הגיע למקום ופינה את המוקשים ביום שבת, 22 באוקטובר 1994. במכתבו מדגיש קצין השלישות, שלאירוע זה לא היה קשר להכנות לטקס החתימה. הרב הצבאי הפיקודי אישר בשיחה אתי, שאכן בדק את הדבר באופן יסודי וקבע, שהיו הוראות מחמירות בדבר הפסקת כל פעילות הקשורה בהכנות לטקס החתימה בשבת."

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, מי אני שאתמודד עם אמינותו של קצין בצה"ל, בפרט אם הוא רב צבאי. אני מקבל את הדברים, אף שגם את הידיעה שאני קיבלתי, קיבלתי מקצין בצה"ל שמשרת ביחידה שעשתה את המלאכה שם. אבל אינני רוצה להלין על זה.

אני רוצה לשאול אותך, אדוני השר, חברי חבר הכנסת הרב שפירא שאל שאילתא. הוא לא נמצא, לא ענית עליה. אבל בשאלה הנוספת אני רוצה לשאול גם על מדיניות הצבא בכלל. השאילתא היא, ואני גם העליתי אותה בהזדמנות מעל במת הכנסת, לגבי הצבת הגשר שיח' חוסיין – קיבלנו עדויות של אנשים מוסמכים, שאכן כן, עשו עבודה בשבת.

אני שואל: האם יש הוראה חד-משמעית, שאין לעשות בשבת שום עבודה שאיננה כרוכה בפיקוח נפש ויש לקבל היתר מיוחד מהרבנות הצבאית לעשות עבודות מסוימות בשבת? ואם אין היתר כזה, אכן באמת לא עושים זאת? אם יתברר שקצין מקומי יעשה זאת, האם הוא ייקרא לסדר?

סגן שר הביטחון מ' גור:

מובן שקיימת הוראה כזאת כל השנים; לפי מיטב הכרתי וידיעתי היא נשמרת, ואם יש חריגים הם מטופלים ככאלה, אבל הם מטופלים בכל החומרה.

בקשר למה שקרה או לא קרה בגשר חוסיין, אין לי מושג. אתה אומר ואני אבדוק.

ציון פרופיל 21 בתעודת השחרור מצה"ל

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר הביטחון ביום ז' בכסליו התשנ"ה (10 בנובמבר 1994):

חיילים המשוחררים מצה"ל עקב בעיות רפואיות, מסומנים בתעודת השחרור מצה"ל, על-ידי ציון הפרופיל – 21.

מעבידים רבים אינם מוכנים להעסיק עובדים רק משום שהללו מסומנים בפרופיל 21, גם ללא קשר לדרישות העבודה.

ברצוני לשאול:

מדוע ממשיך צה"ל לסמן את המשתחררים עקב בעיות רפואיות?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

צה"ל אינו מציין את הפרופיל הרפואי, ובכלל זה פרופיל 21, בתעודת השחרור או בכל תעודה רשמית אחרת המופקדת בידי החייל המשוחרר. כל שמצוין בתעודה, במקום המיועד לסיבת השחרור, הינו: "מטעמי בריאות".

משרד הביטחון וצה"ל מודעים לבעיה הנובעת מכך שמעסיקים מסוימים אינם מוכנים להעסיק חיילים משוחררים, שלא מסיבות ענייניות הנובעות ממצבם הרפואי, אלא מחמת ששוחררו מצה"ל מטעמי בריאות. לעתים אף דורש המעסיק מהמועמד לעבודה לציין מה הפרופיל הרפואי הצבאי שנקבע לו, ומסרב לקבל מי שהפרופיל הרפואי שלו נמוך, אף ששירת שירות מלא בצה"ל.

הפתרון למצב זה הינו הטלת איסור על השימוש בפרופיל צבאי לצורך קביעת התאמתו של מועמד לעבודה. הפרופיל הרפואי הצבאי מבטא התאמה בריאותית למילוי תפקידים בשירות הצבאי ותו לא. צה"ל ומשרד הביטחון, עם משרד המשפטים, שוקדים על הצעה ברוח זו.

כבר בשלב זה, תוקן המצב בכל הנוגע לשירות המדינה. לפי הוראתו של נציב שירות המדינה, לא יידרש מועמד לשירות המדינה לציין את הפרופיל הרפואי הצבאי שלו, ופרופיל זה לא ישמש לצורך קביעת התאמתו הבריאותית לעבודה בשירות המדינה.

אבטחת עובדי קרן-הקיימת לישראל בגבול הצפון

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שר הביטחון ביום ז' בכסליו התשנ"ה (10 בנובמבר 1994):

פורסם כי עובדי קרן-הקיימת לישראל נשלחים לעבוד בגבול הצפון ללא נשק אישי, ללא אבטחה וללא מכשיר קשר, דבר המסכן את ביטחונם. רצ"ב תצלום כתבה שהופיעה בעיתון "צפון 1" ביום 21 באוקטובר 1994.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים הללו נכונים?

2. האם, כיצד ומתי יפעל משרדך לשמירה על ביטחון עובדי קרן-הקיימת לישראל בגבול הצפון?

סגן שר הביטחון מ' גור:

2-1. במרחב פיקוד צפון נעים ופועלים גורמים אזרחיים רבים, אשר אינם נושאים נשק או מאובטחים, בין היתר גם נשים וילדים.

אחריות מסירת נשק לאזרחים אשר מזדמנים למרחב באופן אקראי לכל מטרה הינה על משטרת ישראל.

פעילות ועבודה שמתבצעות בצמוד לגדר המערכת מחייבות תיאום מוקדם, ובתיאום זה מוגדרים נוהלי האבטחה על-ידי המפקדה הצבאית המרחבית.

פעילות ועבודה שגרתיות באזור שאינו צמוד לגדר המערכת אינן מחייבות תיאום, ובכל מקרה אחריות האבטחה הינה על הגורם הפועל בשטח באופן עצמאי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, עם כל הכבוד, בכל זאת מדובר בעבודה מאורגנת של קבוצת אנשים העובדים בקרן-הקיימת ומובלים לעבודה על יד הגבול. אין דינם של אנשים אלה כדין אדם יחיד שלוקח את גורלו בידיו. מארגנים קבוצת אנשים, ואני חושבת שהמערכת צריכה לדאוג לביטחונם. הדבר לא נעשה.

יש התרעה של מנהל לשכת התעסוקה בעכו, שמתריע על הדברים האלה וטוען שיש סכנת נפשות, מכיוון שאנשים אלו עובדים בקרבת הגבול. אני חושבת שמן הראוי שתבדקו את הדברים, כי בכל זאת צריכה להיות אחריות של המערכת. אני רוצה לדעת אם יש מישהו שיועמד לדין עקב המחדלים הקשים האלה. תודה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

עם כל הכבוד לחברת הכנסת, הרשי לי לחזור ולקרוא חלק מהתשובה שכבר נתתי: פעילות ועבודה אשר מתבצעות צמוד לגדר המערכת מחייבות תיאום מוקדם, ובתיאום זה מוגדרים נוהלי האבטחה על-ידי המפקדה הצבאית המרחבית.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אבל הדברים לא נעשים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אם המפקדה חושבת שיש טעם לצייד את האנשים, לחמש אותם, היא עושה זאת. אם יש אנשים שיוצאים לעבודה בניגוד לחוק, אף אחד לא יכול לרדוף אחריהם ולא יכול לשרת אותם.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

לשכת התעסוקה שולחת אותם לשם.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מצטער, אינני יודע על איזה מקרה בדיוק את מדברת.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אני מבקשת לבדוק שוב את העניין.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא מתווכח עם העובדות שאת מוסרת. אני אומר לך, שהתשובה לכל קבוצה מאורגנת של עובדים היא בכך שהיא מחויבת בתיאום עם המפקדה, והמפקדה תיתן את הנדרש. אם את אומרת שאנשים עובדים באופן קבוע ואין תיאום, תני לי את הפרטים ונבדוק מי הם.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

תודה.

מש"קיות אימוץ בצה"ל

חבר הכנסת א' גולדשמידט שאל את שר הביטחון ביום י"ג בכסליו התשנ"ה (16 בנובמבר 1994):

בעיתון ב"מחנה" מתאריך 26 באוקטובר 1994 פורסמה כתבה על שלוש מש"קיות אימוץ האחראיות לכל החיילים הבודדים בצה"ל ומתאמות להם משפחות מאמצות. מש"קיות אלה עובדות שעות רבות

ומסתובבות בכל הארץ, וההכשרה היחידה שהן מקבלות, לטיפול במקרים, לעתים קשים במיוחד, היא חפיפה בת חודש.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע הדבר למשרד הביטחון?

2. מדוע לא עוברות מש"קיות אלה הכשרה מקצועית של מש"קיות ת"ש – תנאי שירות?

3. מדוע לא מגדילים את מספר מש"קיות האימוץ בצה"ל, לאור ריבוי החיילים הבודדים הזקוקים לעזרתן?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. מש"קיות האימוץ עוסקות רק בתחום האימוץ ואינן מהוות תחליף למש"קיות הת"ש. על כן, אין צורך בהכשרה מקצועית של מש"קיות ת"ש.

3. מש"קיות האימוץ מטפלות בכמה עשרות חיילים מבין החיילים הבודדים. זאת מכיוון שמרבית החיילים המוגדרים כבודדים אינם זקוקים לשירות זה או אינם מעוניינים בו. מעבר לכך, כל חייל בודד מטופל על-ידי מש"קית ת"ש ביחידתו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רפאל איתן תמיד ישנו כשמשיבים על שאלתא שלו.

העברת מידע רפואי על-ידי משרד הביטחון

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר הביטחון ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

מצ"ב מסמך המצביע על כך שמשרד הביטחון מעביר מידע בריאותי, האמור להיות סודי, למשרד התחבורה.

ברצוני לשאול:

1. האם העברת מידע זו מקובלת על משרד הביטחון?

2. האם צה"ל נמצא מעל חובת הסודיות הבריאותית, הקיימת על מנת להגן על מקבל הפטור?

3. האם נשקל להפסיק את העברת המידע?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1-3. להלן תשובה מהפרקליטות הצבאית הראשית.

מידע רפואי מועבר מצה"ל למכון הרפואי לבטיחות בדרכים, בהתאם לחוק. סעיף 12(ב) לפקודת התעבורה [נוסח חדש], התשכ"א-1961, קובע, כי רופא המטפל באדם שמלאו לו 16 שנים והוא מאבחן אצלו מחלה וסבור כי אותו אדם עלול בנהיגתו לסכן את עצמו או את זולתו מחמת אותה מחלה, ידווח על המחלה לרשות שקבע שר הבריאות. שר הבריאות קבע לעניין זה את המכון הרפואי לבטיחות בדרכים במשרד התחבורה.

מוסיף הסעיף שבחוק וקובע, כי הרשות הרפואית רשאית להשתמש בידיעות על מחלה, כאמור, המצויות במערכת הביטחון על כל שלוחותיה, וכל הוראה שבדין שאוסרת מסירת ידיעה כאמור לא תחול על מסירת ידיעה לפי הוראות סעיף זה.

מכוח סמכות זאת לדרוש מידע פנה משרד התחבורה לצה"ל וביקש העברת מידע למכון הרפואי לבטיחות בדרכים בנוגע לחיילים המחזיקים ברשיון נהיגה ואובחנו כחולים במחלות מסוימות, או לוקים בליקויים בריאותיים מסוימים העלולים להשפיע על כושרם לנהוג.

העברת המידע אושרה תוך שנקבעו סידורים להבטחתו ובהתאם לתקנות הגנת הפרטיות (תנאי החזקת מידע ושמירתו וסדרי העברת מידע בין גופים ציבוריים), התשמ"ו-1986.

תעמולה פוליטית בקבר רחל

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר הביטחון ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

בביקור קבוצה בקבר רחל בתאריך 1 בנובמבר 1994 נמצא על גב עמוד נוסח התפילה חומר תעמולה פוליטית של אגודת ישראל.

ברצוני לשאול:

1. כיצד מאפשר משרד הביטחון הפצת חומר תעמולה פוליטית באתר לאומי שצה"ל מופקד על שמירתו?

2. מה ייעשה לגבי האחראים להפצת החומר?

3. כיצד יפעל משרדך למניעת התעמולה בקבר רחל ובאתרים אחרים – אם נדרש?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. מתאם הפעולות באיו"ש וחבל-עזה דיווח לי:

תפעולו המעשי של קבר רחל הינו באחריות המשרד לענייני דתות באמצעות המרכז הארצי לפיתוח מקומות קדושים, לכן הועברה השאילתא לאחראים במשרד הדתות.

עם זאת, בביקור שערך קמ"ט דתות (במינהל האזרחי איו"ש) בקבר רחל הסתבר לו, כי העובדים מטעם המשרד לענייני דתות אינם מתירים הפצה של חומר מעין זה באתר, ועם איתורו מסלקים הם אותו מהאתר.

יש להניח שהחומר הנ"ל הושאר על-ידי מבקר באתר, ללא אישורם וידיעתם של העובדים.

פעילות חב"ד במחנות צה"ל

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר הביטחון ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

לפני שנים מספר הוחלט על איסור פעולת חב"ד במחנות צה"ל, מהסיבה שחב"ד הוגדרה כגורם פוליטי. בימים אלה נמסר על חידוש פעילותה של התנועה בתחומי הצבא.

ברצוני לשאול:

1. האם חודש האישור המתיר לחב"ד לפעול במתכונת כלשהי בתוך מחנות צה"ל?

2. אם כן – מה היא הסיבה לכך?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. לאחר שקיבלתי הצהרה בכתב מיושב-ראש העמותה של צעירי אגודת חב"ד, שעמותה זו היא "גוף א-פוליטי, ואינו עוסק בארגון הפגנות פוליטיות כנגד או בעד הממשלה", הנחיתי לחדש ההסדר שהיה קיים משך שנים רבות לאפשר לאנשי חב"ד לבקר במחנות צה"ל בפורים ובחנוכה ולהביא אוזני המן או סופגניות לחיילינו, וזאת בליווי נציג הרבנות הצבאית.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

אדוני השר, אחסוך לך את הטרחה לרדת מהדוכן ולעלות חזרה. אני מבקש ממך להישאר כאן להציג את הצעת החוק, הסעיף הבא.

הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 8), התשנ"ה–1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 8), התשנ"ה–1994, בקריאה ראשונה. יציג את הצעת החוק סגן שר הביטחון, והנה הוא כבר כאן.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אומנם אנחנו מעטים כאן, אבל אני מקווה שלחוק הזה תינתן התמיכה הדרושה על מנת שנעביר אותו, מפני שהוא נוגע בעניין שבהסכמה כללית ויש חשיבות רבה בהעברתו מוקדם ככל שניתן.

אני מתכבד להגיש לקריאה ראשונה את תיקון מס' 8 לחוק שירות ביטחון. הממשלה רואה חשיבות מיוחדת בתיקון זה, כשדומני שתוכנו עומד בקונסוס הלאומי, ולדעתנו בזכות זה עליו לזכות בהסכמה רחבה.

הצעת החוק ודברי ההסבר מונחים על שולחן הכנסת. אדגיש רק דברים אחדים. שתי נקודות מרכזיות נראות לנו ראויות להדגשה. ראשית, שירות חיילים וחיילות בקהיליית הביטחון הלא-צבאית, ובמשימות ביטחוניות לאומיות כמו החינוך, העלייה וקליטתה, הבריאות ועוד. נתעורר הצורך המשפטי, כפי שנסביר בהמשך, לקבוע בחוק את המצב הקיים בפועל מאז שחר ימי המדינה, ומשקף את חזונו של ראש הממשלה ושר הביטחון הראשון, דוד בן-גוריון, זיכרונו לברכה, אשר ראה את צה"ל כנושא בשליחות לאומית ביטחונית.

שנית, ההתפתחויות המדיניות הביאו לגידול ניכר במטלות המבצעיות המוטלות על משטרת ישראל ומשמר הגבול. לשם כך מוצע לאפשר שירות חיילים וחיילות בשירות סדיר כשוטרים בתפקידי ביטחון, בדומה למה שנעשה במשמר הגבול. אף נושא זה טעון חקיקה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הכוונה גם להכוונת תנועה בדרכים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

בשלב זה, לא.

בנוסף, יש תיקונים בעלי אופי שוטף, כמו עריכת בדיקות רפואיות מוקדמות למועמד לשירות ביטחון, בשל שינוי בשיטת המיון בצה"ל ועריכת מיונים צבאיים מוקדמים. אלה תיקונים המתייחסים לסעיפים 4, 5 ו-8 לחוק, כמופיע בהצעה ובדברי ההסבר.

אתרכז, כאמור, בשני הנושאים המרכזיים לפי סדרם בהצעת החוק.

אנו מציעים לאפשר שירות חיילים וחיילות בשירות סדיר במשטרה. במשך שנים רבות, כידוע, מגויסים יוצאי צבא לשירות סדיר במשמר הגבול, ואין חולק על העבודה המעולה שהם מבצעים ביחידות משמר הגבול כחלק אינטגרלי ממכלול הביטחון והגנת המדינה. עד כה היה מוגבל שירות זה לגברים בלבד. מוצע להרחיבו גם לנשים.

בנוסף, וזה הנושא העיקרי, ידוע לכול הגידול הניכר במטלות המשטרה, בייחוד בתחום ביטחון הפנים, נוכח מימוש הסכמי השלום. נתעורר הצורך בהגדלת כוח האדם של המשטרה, במתכונת דומה לזו הקיימת במשמר הגבול. ואכן, ועדה בראשות סגן הפרקליט הצבאי הראשי בחנה את הנושא וקבעה, כי גיוס חיילים וחיילות בשירות סדיר למשטרת ישראל ייתן מענה הולם על צרכי ביטחון אלו.

יודגש כי מדובר ביחידות משטרה שעיקר פעילותן קשור בביטחון המדינה ותושביה – אני משיב לך, אדוני היושב-ראש – קרי, תפקידים שעיקרם ביטחוניים. אנו מבקשים לאשר הצעה זו, שתהא בה משום תרומה חשובה לביטחון.

נקודה שנייה, שירות חיילים וחיילות בקהיליית הביטחון ובמשימות ביטחוניות-לאומיות. ארשה לעצמי לפתוח בציטוטים אחדים מדברי דוד בן-גוריון, המזכירים לנו את היותו של צה"ל צבא העם, על כל המשתמע מכך, צבא שמעצביו קבעו לו משימות לאומיות שאותן ראו כחלק מהמרקם הביטחוני.

בהרצאה שנשא ב-1951, המופיעה בספרו "ייחוד וייעוד", אמר בן-גוריון: "קליטת עולים אינה כרגיל מתפקידיו של צבא. אולם ביטחון ישראל אינו ביטחון של אומות אחרות. בלי קליטת עלייה, בלי הנחלת הלשון לעולים, בלי הכנסת העולים לערכי האומה ולחזונה בעבר ובעתיד, בלי השרשתם בעבודה – – – לא ייתכן ביטחוננו".

בהרצאתו "צבא ומדינה" דיבר בן-גוריון על כך ש"עקרון האיכות הגבוהה" מטיל "על צה"ל תפקידים חינוכיים שאין לכל צבא אחר". בפגישה נוספת עם אנשי רוח, ב-1961, אמר: "צבא אינו מין דבר כזה שמוכרח להיות כמו בכל הארצות – זה, בתנאים מסוימים, שירות לאומי, הוא עושה דברים שבארצות אחרות אין עושים".

כך משרתים לאורך כל השנים חיילים וחיילות במסגרת מערכת הביטחון על זרועותיה השונות, מחוץ למסגרת הארגונית הרגילה של צה"ל. כך שירתו ומשרתים חיילות וחיילים בפעילות במסגרת גופים מחוץ לצה"ל, התורמים לביטחון המדינה, לביטחון תושביה ולקידום של יעדים לאומיים-ביטחוניים חשובים אחרים, בהוראה, בחינוך לסוגיו השונים, לרבות ביישובי ספר, בהנחלת ידיעת הארץ ואהבתה – זו עוד תשובה לחבר הכנסת זאבי באשר לאהבת הארץ – בעלייה ובקליטה, בסיוע לסיעוד בבתי-חולים, בהגנת העורף ובמסגרת גופים המסייעים לצה"ל בפעולות התנדבותיות.

דברים אלה ודומיהם, כדוגמת נושא יהודי אתיופיה, החל ממבצע עלייתם המורכב ועד לחינוכם ולהקניית השכלה בסיסית באתרי קליטה בארץ, נעשו ונעשים על דעת כל ראשי הממשלות, שרי הביטחון ומפקדי צה"ל. פעילות זו היא המסגרת שבה פעל צה"ל בכל השנים בקונסנסוס מלא. זהו האתוס הישראלי, זו תשתית ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.

עם חקיקת חוקי היסוד החדשים, רואה הממשלה כנכון וראוי לעגן את הפעילות הזו במסגרת חוק שירות ביטחון. פעילות זו תוגדר כ"פעילות מוכרת", וקביעתה תהא על-ידי שר הביטחון בצו באישור הממשלה וועדת החוץ והביטחון של הכנסת, קרי, שלבי אישור המיועדים להבטחת בדיקה ופיקוח על הנושא.

הפעילות המוכרת נחלקת, לפי ההצעה, לשניים: הסוג הראשון קשור לקהיליית הביטחון לענפיה, קרי, משרדי ממשלה שעניינם הישיר הוא הגנה על המדינה ועל ביטחונה. הסוג השני הוא פעילויות במסגרת הארגונית של משרד ממשלתי או של גוף ציבורי ובפיקוח משרד ממשלתי, ותכליתה השגת יעד ביטחוני-לאומי בתחומים אלה: עלייה וקליטה, חינוך, בריאות, הגנת העורף ופעולות התנדבותיות למען חיילי צה"ל. פעילויות אלה יאושרו אם שוכנע שר הביטחון, בשים לב לנסיבות הזמן והעניין, כי אם לא תיעשה הפעילות הזאת בידי יוצאי צבא בשירות סדיר, לא יהיו מושגים היעדים כנדרש. זאת ועוד, שירות סדיר בפעילויות אלה מן הסוג השני ייעשה רק בהסכמתם של החייל או החיילת.

תיקון זה ייצור אפוא בסיס משפטי מפורש לשירות בכל התפקידים הללו. הוא תואם את חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו וחוק-יסוד: חופש העיסוק, שכן שירות זה נועד לתכלית ראויה, הוא בהתאם לערכיה של מדינת ישראל, ו"שסתומי הביטחון" הקבועים בו מבטיחים כי הוא אינו ב"מידה העולה על הנדרש".

תיקון נוסף המוצע כאן הוא תיקון לפקודת סדרי השלטון והמשפט. סעיף 18 בפקודה מתיר לממשלה להקים כוחות מזוינים, שיהיו מורשים לעשות את כל הפעולות הנדרשות והחוקיות לשם הגנת המדינה. כדי להסיר ספק משפטי שנתעורר בדיונים שבאו בקשר לשיגור אנשי המשטרה להאיטי, מוצע להרחיב את תחולת ההוראה ולהוסיף, כי מטרת הכוחות המזוינים היא השגת יעדיה הביטחוניים-הלאומיים של מדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנו מייחסים חשיבות רבה לתיקון זה. אין חולק על כך שהשירות בצה"ל נחשב בחברה הישראלית לערך לאומי, והוא, כידוע, מסגרת שוויונית המהווה לרבים רבים "כרטיס כניסה" אישי לחברה.

הוא הדין באשר למשימות צה"ל. השירות המסור של חיילים וחיילות בכל זרועות מערכת הביטחון, ההוראה בבתי-הספר ממטולה ועד אילת – אגב, לרבות ביישובים כמו אבו-סנאן, בעינה, נג'ידאת, ג'ת הגלילית, ריחאניה, דליית-אל-כרמל, חורפיש ויישובים רבים נוספים במגזר הלא-יהודי. שירות בכל אחת מפעילויות אלו והאחרות שנמנו בהצעה הוא יסוד מוסד בחברה הישראלית.

אם ישאל השואל, מדוע לא להטיל משימות מסוג החינוך על אזרחים בלבד, התשובה מצויה בדמותו של צה"ל וביעדיו, כפי שהתעצבו לאורך תולדות המדינה. ואגב, יש חיילות רבות המבקשות לעסוק בתחומי החינוך, קליטת העלייה וכיוצא בזה.

ולבסוף, בכל "שסתומי הביטחון" שנקבעו כדי להבטיח את "המידה הראויה", מדובר בצילום מצב קיים ולא בתוספת משימות חדשות.

אני מבקש להעביר את ההצעה לדיון בוועדת החוץ והביטחון להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו נכנסים לדיון. נקצה מסגרת של חמש דקות. מי שאיננו כשאני קורא בשמו מפסיד את רשות הדיבור. חבר הכנסת אלי גולדשמידט איננו, מפסיד; חברת הכנסת נעמי חזן איננה, מפסידה. חבר הכנסת בא-גד ישנו ומקבל רשות דיבור. אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי, אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת מיכאל איתן, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת חיים דיין. אני מודיע שאני סוגר את הרשימה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן שר הביטחון, ודאי שאתמוך בחוק. אני חושב שהוא חוק טוב, אבל אני לא יודע למה הוא הגיע כל כך מאוחר.

ברשותך, כמה תיקונים. אני לא יודע מה ההסתתרות והחשש מללכת באופן גלוי. אני מציע לשנות את השם, ובמקום "הצעת חוק שירות ביטחון" לכתוב "הסבת חילום של חיילים לצרכים נדרשים". למה מסתתרים מאחורי "תיקון מס' 8"? אפשר לקרוא לזה בשם המפורש.

אם המדינה נזקקת למילוי צרכים אחרים – ולוואי שנגיע לשלום אמיתי והצבא יוסב להיות חיל שלום שיעסוק רק בדברים של שלום ושל רווחה, בבריאות וחברה, אין כל ספק שזה דבר נפלא. לכן, אני גם לא מבין את סעיף 7(ב): "צו לפי סעיף קטן (א) יהיה לתקופה שלא תעלה על שלוש שנים". אני מציע לתקן, וזה יהיה לצמיתות.

ממה אנחנו חוששים? לממשלה יש כוח ואנחנו נותנים לממשלה את האפשרות, תוך כדי חילום של חיילי צה"ל, להחליט אם מעדיפים את צבא-הגנה לישראל או משמר הגבול או משטרה או שירות לאומי, או כפי שאנחנו היינו בזמננו בנח"ל, חיל חקלאי. למה להגביל את זה לשלוש שנים? ניתן לממשלה את האחריות. הממשלה אחראית מספיק כדי לדעת.

יש פה גם סעיף נפלא, שבו נאמר: "אלא אם כן נתן יוצא הצבא את הסכמתו לכך". ברגע שנותנים לחייל אפשרות להתנגד או, יותר מזה, דורשים את הסכמתו, אני חושב שהממשלה חופשית להחליט בהתאם לצרכים.

לכן אני מקבל את התיקון בהתלהבות ומציע להוריד את ההגבלות. ואני מזכיר שגם בתורה כתוב: "כי תצא למלחמה על איבך – – לא יחבל רחים", יש כל מיני הגבלות, אבל נותנים אפשרות לגייס את החייל לצרכים רבים.

אני מברך את זה כשלב לקראת צבא השלום שיקום.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת עובדיה עלי – איננו; חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו; חבר הכנסת חיים דיין – ישנו; ואחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, במעמד זה אני יכול לומר שהיום אני אולי מתחיל לנשום קצת לרווחה; אותם חברים שמשרתים במשטרת ישראל יודעים מה המשימות ומה המטלות המוטלות עליהם יום-יום.

אני יודע שבמערכת הזאת מנסים כל פעם לשנות שעות עבודה, מלמדים את האנשים איך להתמודד עם בעיית כוח האדם, איך להתמודד עם בעיית ההוצל"פ – ההוצאה לפועל – איך להתמודד עם בעיית הסיור, איך להתמודד עם הגנבות החקלאיות, איך להתמודד עם הזיהוי הפלילי והחבלה, איך להתמודד עם נושא אבטחת המתקנים ועוד. פעולתה של משטרת ישראל רחבה מאוד, ועדיין לא הגעתי לנושא של אבטחת בתי-ספר, לנושא התנועה. אני חושב, שאם החוק הזה יעבור, הוא ייתן רווחה גדולה גם לשוטרים שנמצאים שם היום.

אבל נשאלות כאן גם שאלות, וזה לא רק הנושא של גיוס אותם חיילים סדירים למשטרת ישראל. הבעיה היא גם אחרת: מה קורה עם ההצטיידות של משטרת ישראל. אני יודע שיש שם ציוד ישן ובלאי, וצריך לצייד אותם חיילים שאמורים להיכנס לשירות סדיר במשטרת ישראל.

ונשאלות עוד שאלות: מה יקרה עם אותם חיילים סדירים שיצטרכו לעמוד במסגרת של עבודה בשכר במקום אותם שוטרים שמקבלים שם משכורת.

היו"ר ד' שילנסקי:

סגן השר אמר והדגיש בתשובה על שאלת ביניים שלי, שזה רק לצורכי ביטחון; אפילו לצורכי תנועה – לא.

חיים דיין (צומת):

אני יודע מה יקרה כשהכול לצורכי ביטחון – – –

קריאה:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה. חבר הכנסת דיין שאל מה יהיה עם חיילים שיעמדו בשמירה במגרש כדורגל. סגן השר היה עסוק ואני עזרתי לו ונתתי את הדוגמה – – –

חיים דיין (צומת):

אני מדבר על עבודה בשכר בכלל, כי אני יודע שברגע שבתחנת המשטרה – – –

דוד מגן (הליכוד):

עניין השמירה במגרש הכדורגל, כמו הוויכוח – – –

חיים דיין (צומת):

אני מדבר בדיוק על זה.

דוד מגן (הליכוד):

הצעת חוק בעניין הזה עברה בשבוע שעבר בקריאה מוקדמת; רוחה של ההצעה, כי משטרת ישראל לא תוכל להעסיק שוטרים לצורכי עבודות פרטיות.

חיים דיין (צומת):

שוטרים סדירים אתה מתכוון.

דוד מגן (הליכוד):

שוטרים ככלל. שכר שיתקבל בעניין הזה יועבר לקופה המרכזית של משטרת ישראל לצורכי רווחה.

חיים דיין (צומת):

כך זה נעשה היום; חצי מזה מקבל השוטר, חצי מזה מקבלת משטרת ישראל. אני חושב שגם כאן נגרמה איזו עוגמת נפש, אבל זה לא הנושא. אני מוכן להתדיין אתך בנושא אחר כך.

אני חושב, אדוני השר, שאולי, כדי להכשיר אנשים לשרת במשטרת ישראל, אולי כדאי להקים פנימיות קדם-צבאיות לשוטרים.

שוטר, ברגע שהוא מתגייס למשטרת ישראל, ההשקעה בו רבה. צריך ללמד אותו איך להיכנס לנושא הסיוור. כששוטר צריך לפעול בשטח הוא צריך לדעת אילו טפסים למלא, איך לבקש ומה הסמכויות שמעניק לו החוק. לפעמים נדרש ממנו לדעת הרבה יותר חוקים ממה שחברי הכנסת בבית הזה צריכים לדעת, כי הוא זה שצריך להתמודד עם החוק, הוא זה שצריך להכיר את הסעיפים, הוא זה שצריך למלא את כתב האישום לבית-המשפט. ואם שוטרים, החיילים הסדירים האלה, לא ידעו למלא אותם דברים, הם לא יוכלו למלא את תפקידם כראוי.

כפי שאמרתי, אני חושב שכדאי להקים פנימיות צבאיות לאותם צעירים שרוצים להתחיל את דרכם במשטרה, ואני יודע שיש אלפים שהתחילו את דרכם גם במשמר האזרחי, ותופסים חלק, ואולי כדאי לתת להם עדיפות בנושא הזה.

נושא השילוב במשטרת ישראל – אולי כדאי להבין קצת על מה אנחנו מדברים, כי יש לי חשש שהסדירים פשוט ינוצלו על-ידי אותן תחנות, לא ניצול לצורך תפקיד אלא ניצול לרעה. ואני יודע איך מתנהגים אל שוטרים חדשים שנכנסים לתפקיד, מטיילים עליהם את כל המשימות הקשות, מכניסים אותם לתורנויות הקשות ביותר. אולי כדאי לשים דגש בנושא הזה, איך לשלב אותם שוטרים צעירים במשטרת ישראל.

אני בטוח שהשילוב בין השוטרים הוותיקים ובין השוטרים החדשים יתרום תרומה רבה הן לביטחון מדינת ישראל, לביטחון הפנים שחשוב לנו בעיקר, לנושא מניעת הגנבות החקלאיות שאנחנו סובלים מהן היום בצורה קשה מאוד בקו התפר, ואנחנו מודעים למה שקורה גם בגליל וגם בקו התפר ובכל הגזרה הזאת מסביב.

אני חושב שהחוק הזה יכול לקבל את הברכה לא רק ממני אלא גם משאר חברי הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – חבר הכנסת יורם לס.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני סגן השר, עם כל המודעות שלי לקשיים שבהם נתקל שירות המדינה, ובין היתר נתקלת בהם המשטרה בגלל מחסור בכוח אדם ומשום שכוח האדם המשטרה נדרש למשימות רבות ושונות, אני מתנגדת עקרונית לכל ניסיון להרחיב את תחולת המושג "שירות ביטחון" לתחומים שאינם ביטחון.

אני שמעתי את דבריך ואני מבינה את ההסברים. אבל אם במדינת ישראל יש עודף חיילים ויש אפשרות להפריש מהכוח המגויס לעבודות בתחומים כמו עלייה וקליטה, חינוך ובריאות, אני חושבת שאין שום סיבה שבעולם שהשירות הצבאי ימשך שלוש שנים תמימות.

אם אכן יש מצב שבו צה"ל כצבא אינו זקוק לכל אותם חיילים וחיילות שמשרתים בו והוא יכול לוותר עליהם, בואו נעשה את המעשה האמיץ, בואו נאמר: השירות הצבאי לא יהיה שלוש שנים, הוא ישוב ויהיה, נניח, שנתיים, מצבת כוח האדם בצבא תקטן, תהיה הולמת את הצרכים הצבאיים הברורים והחד-משמעיים, והאנשים הצעירים שישתחררו שנה קודם לכן, ילכו ויעבדו בחינוך, בבריאות, בעלייה, בקליטה, במשטרה ובכל התחומים החשובים ששם נחוצים אנשים צעירים בעלי מרץ ובעלי רצון להתקדם.

העניין פה עקרוני מאוד. אם ללכת לפי רוח החוק הזה, שמונח בפנינו, הרי אפשר להמשיך ולהמשיך, ושר הביטחון יכניס תחום אחד, ועוד תחום, ועוד תחום, ולכן נגיע? הרי אנחנו מדברים בחוק שהוא חד-משמעי, חוק שירות ביטחון, שמדבר על שירות צבאי.

ההנחה של חוק שירות ביטחון וההנחה של השירות הצבאי, שתנאיו הם תנאים מהקשים, מהלא-נוחים, אלא הם נובעים מהצרכים של הצבא כצבא, לכן חייל נמצא במסגרת של הוראות, פקודות, משמעת צבאית, לכן חייל אינו מקבל שכר, אלא מקבל סכום סמלי כל חודש, וכו' וכו'. כל התנאים האלה קשורים, באופן ברור, עם שירות צבאי במובהק. אבל אם לוקחים ומחילים את התנאים האלה על מי שעובד בבריאות, בחינוך וכו', אנחנו בעצם לוקחים ומחליפים כוח עבודה מקצועי עם שכר שמקובל באותו מקצוע, בחיילים או בחיילות שאמורים לקבל רק את השכר הצבאי, כלומר רק את הסכום המזערי הזה שמקבל חייל. אני חושבת שזה דבר שיוצר מיליטריזציה שמנוגדת לתקופה, ואני חושבת שהכיוון צריך להיות הפוך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, מותר לי לומר משהו?

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, אם את מסכימה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בבקשה.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא על חשבון זמנך. נשארה לך חצי דקה; תקבלי אחרי כן דקה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני ידעתי שהמלה מיליטריזציה תעלה בסופו של דבר בדבריך. תרשי לי. אני חזרתי עם אשתי היקרה, שאת מכירה אותה היטב, מסיור בדרום-אפריקה, כשלהפתעתם של חלק מבעלי השקפות מסוימות אצלנו בארץ זה נראה מוזר שהזמינו אותנו לתערוכת נשק. מי הזמין אותנו? הממשלה הנוכחית השחורה. הזמין אותי שר ההגנה של דרום-אפריקה, ועיקר המסר שהם נתנו היה תמיכה בגוף שהיה בעיניהם עשרות שנים אויב מספר אחת, זה הגוף המרכזי לעשיית נשק ולמכירת נשק.

הנאומים חוצבי הלהבות של הנשיא מנדלה, של שר הביטחון, והטרוניה כלפי העולם שאיננו קונה נשק מדרום-אפריקה, כל אלה העמידו כביכול בהפתעה את האנשים אשר חשבו, שכאשר תעלה ממשלה שחורה לשלטון, מי יודע מה יקרה שם. כשהם עלו לשלטון והם נוכחו לדעת מה צריך כדי שהמדינה תחיה ותתקיים, נשא שר ההגנה, שהיה מלוחמי החופש העיקריים, נאום מאוד מאוד אגרסיבי נגד המדינות שאינן רוכשות נשק מדרום-אפריקה.

אני אומר את זה, כי לאט לך, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, להכניס אותנו לעידן שאנחנו עוד לא שם. כשנגיע לשלום – ניפגש שנינו ונדבר, ונמצא את האיזון. כרגע אנחנו במאבק בדרך לשלום, ואל תאיצי לפגוע במה שעלול להיות מיליטריזם. זה ההיפך המוחלט. זה ניצול מרבי של הנכונות להתנדבות לתת שנים קשות על מנת להיות שותפים במה שנעשה במדינה. לכלול את זה במצב הקיים של תהליך השלום, כמיליטריזם, לפי דעתי זה מוגזם.

הרשיתי לעצמי לספר את הסיפור על דרום-אפריקה, כי זאת הדוגמה הבולטת ביותר לאחריות ממשלתית לאומית עמוקה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מעמיד את השעון על דקה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מודה לסגן השר על הערתו ואני סבורה, שאם נרצה לדון על מה שקורה בדרום-אפריקה, זה עניין מעניין מאוד וחשוב מאוד, אבל הוא לא בדיוק לענייננו. אני חושבת שמצבנו שונה ממצבה של דרום-אפריקה. אנחנו נמצאים בתנאים אחרים, הנושא הוא נושא אחר. הנושא כרגע הוא, שיש מציאות

מסוימת היום בארץ, מאוד מוגדרת, מה זה שירות צבאי, למה הוא ניתן, מה הם תנאי השירות הצבאי וכו'. השירות הצבאי הוארך עד שלוש שנים מסיבות ביטחוניות, והטענה שלי היא: אם הסיבות הביטחוניות אינן דורשות גיוס רב כזה של צעירים ואפשר להפריש כוח אדם מתוך הצבא למשימות אחרות, אפשר, לדעתי, לעשות את זה אחרת – פשוט לקצץ את תקופת השירות הצבאי ולאפשר לצעירים האלה לעבוד בצורה מסודרת בתחומים האלה.

אינני נגד זה שצעירים ילכו לשרת מי במשטרה, מי בחינוך ומי בבריאות, הלוואי שהתחומים האלה יקבלו את הטובים ביותר; אבל זאת ההצעה שלי, לכן אמרתי שלדעתי הצעת החוק שלכם איננה קולעת למטרה שאליה, לדעתי, צריך לשאוף היום. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אחרון המשתתפים בדיון לפני ההפסקה – – –

קריאה:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

מה אני יכול לעשות? להיפך, יש חמישה נואמים, אני מצטער.

אני מבקש מאלה שרשומים לא ללכת, כי בינתיים מבררים אם יהיה מישהו שיבוא לנהל את הישיבה. חבר הכנסת יורם לס, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

מי אחריו?

היו"ר ד' שילנסקי:

אחריו – חבר הכנסת דוד מגן.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, חברי הכנסת, יש לברך על השינוי בחוק שירות ביטחון שמונח בפנינו. לבו של החוק הוא, בעיקרו, בסעיף 7. באותו סעיף 26א(א)(1): "פעילות במסגרת הארגונית של משרד ממשלתי, הקשור במישרין להגנה על המדינה ועל ביטחונה". אני מבין שכוונת הסעיף הזה היא, אולי, לא רק למשטרה, אלא אפילו לארגונים פחות גלויים, כמו השב"כ וארגונים אחרים מצד אחד, והסעיף השני מרחיב באמת ליעדים חברתיים, עלייה וקליטה, חינוך, בריאות, הגנת העורף ופעולות התנדבות.

על כל השינויים האלה יש לברך, זה מבטא הגמשה והתאמה למצב הקיים היום.

צה"ל נקלע למצב שהוא קצת פרדוקסלי. מצד אחד, לצורך פעולות הביטחון השוטף, בעיקר בשטחים, אין גבול לצורך בכוח אדם, כי בסך הכול צריך להעמיד חייל בכל צומת, בכל מחסום ועל כל התנחלות וכל התיישבות.

במישור הרחב יותר, האמיתי יותר, של צה"ל, ברור שאין צורך עוד בכמות החיילים, כפי שהמלחמה הקלסית היתה דורשת. ראינו במלחמת המפרץ איך אפשר לחסל צבא של מיליון אנשים באמצעות נשק מונחה מדויק. האיכות היא שחשובה, ואת האיכות משיגים עם הזמן, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואדם שמשקיעים בו בהכשרה על סוללה של טילי "הוק", אי-אפשר אחרי שנה וחצי של הכשרה, או כמה שזה נמשך, אני לא יודע בדיוק, אי-אפשר לשחרר אותו מהצבא אחרי חצי שנה של שירות. המערכות המסובכות דורשות הכשרה במשך זמן רב, ואחר כך צריך לקבל את הפירות. לכן קיצור השירות של חיילים המצויים באמת בנקודות החשובות איננו אפשרי.

אני רואה בשינוי הזה ובמסגרת הזאת צעד אולי לכיוון יותר רחב, שיתאים לכלל האזרחים במדינת ישראל, וזה הנושא של שירות לאומי.

במדינת ישראל, היום, אני חושב שאנחנו חוגגים כבר את השנה ה-45 מאז חוק חוק שירות לאומי, שמעולם לא הופעל. 45 שנה שוכב לו חוק ולא פועל. שום דבר לא עשו אתו, ואין ספק, כולנו מייחלים ומתפללים, שכלל שמדינת ישראל תנוע על מסלול של שלום, ופחות ופחות יהיה צורך בחיילים לביצוע פעולות מיותרות של שיטור ומלחמה בילדים שזורקים אבנים, אולי יבוא היום, ויהיה זה אחד מסממני השלום לכל אזרחי המדינה, יהודים וערבים, שיופעל חוק השירות הלאומי ואדם ייתן מזמנו, משנותיו, למען המדינה, מי בנושאי הביטחון הטהורים, מי בנושאי החברה, וביום שבו תקציבי משרד החינוך והתרבות או משרד הבריאות יהיו גדולים מתקציב משרד הביטחון, נדע שיש שלום. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת יורם לו.

חבר הכנסת דוד מגן. אחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע. אם תקצרו אני אודה לכם, כי אנחנו רוצים להשתחרר קצת לפני הכינוס הבא שלנו באודיטוריום.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אני תומך בהצעת החוק, ואילולא הגיעה ההצעה כתיקון מס' 8 לחוק שירות ביטחון, הייתי מציע להגדיר אותה בהגדרת צה"ל צבא העם, הרי מדובר כאן בכמה רעיונות בסיסיים אשר מבקשים לקבל תוקף של חוק. הייתי אומר, רעיונות בסיסיים שהיו בבחינת הסדרים ברורים מאליהם, והיום המערכת המשפטית הצבאית והמערכת המשפטית במשרד הביטחון מבקשות להעניק להם תוקף של חוק.

אני מבין את כוונת הממשלה לשכנע את הכנסת בקבלת הצעת החוק הזו ולתרום את תרומתה ביצירת בסיס משפטי לשירות יוצא צבא בשירות סדיר מחוץ לסד"כ – סדר כוחות כללי – וכלשון החוק המוצע, בפעילות מוכרת.

ומה מציינים ומזכירים בפנינו, מהי פעילות מוכרת: עניין אחד חוזר כחוט השני לאורך כמה סעיפים בהצעת התיקון, במקום בהגדרה של משמר הגבול, 'בוא: במשמר הגבול וביחידות אחרות של משטרת ישראל, שעיקר פעילותן קשורה בביטחון המדינה ותושביה.

אני מבקש, אדוני סגן השר, כדי למנוע ויכוחים בהמשך, כדי למנוע בירורים משפטיים, לקבוע בפירוש: לרבות המשמר האזרחי. ב"דברי הכנסת" תירשם תשובתך ליושב-ראש הישיבה הקודם. חבר הכנסת דב שילנסקי שאל אותך לגבי משטרת התנועה ואמרת: לא, לא כולל משטרת התנועה ולא צריך לציין זאת בחוק, כי הדברים ברורים מאליהם. אבל עניין המשמר האזרחי חשוב מאוד שיוגדר ויכלל בהגדרה במסגרת החוק בסעיף שציין.

כאשר אנחנו מזכירים את החינוך, את הבריאות – הרי בדברי ההסבר בסעיף 7 אנחנו מדברים על יעדים ביטחוניים לאומיים; זו הגדרה חדשה המוצעת היום בחוק, ואתם מסכימים עם דברי ההסבר. זה כולל חינוך, עלייה, קליטה ועוד – בחינוך אני מציע לכלול ולכתוב בלשון החוק: לרבות ספורט.

אני רוצה להזכיר סוגיה, שאומנם לא עומדת ברומו של עולם; לא אחת אנחנו שומעים מרשויות הספורט במדינה שהשירות הצבאי קוטע קריירה ספורטיבית. אנשים מגיעים לגיל 18 כשהם נמצאים במסלול הכשרה, גם לקראת הייצוג הלאומי שלנו – והשירות הצבאי קוטע זאת. יש מקום, אם כבר אנחנו מסכימים להגדרה שצה"ל הוא צבא העם, ואנחנו מרחיבים לשירות הלאומי – לאפשר בעניין הזה את השירות בתחום הספורט.

בנושא בריאות – אני מבקש לציין: לרבות שירות במגן-דוד-אדום ובבתי-החולים. לא כתוב כאן לגבי שירותי הצלה אחרים, ואני מבקש למצוא דרך לציין גם את כיבוי האש.

מוזכר כאן גם עניין השירות הלאומי. אני מאוד מקווה, כי במהלך החקיקה בשלבים הבאים תינתן הדעת על אפשרות של שילוב התיקון הזה עם חוק שירות לאומי, כי מצד אחד אני רוצה להזכיר את חוב"ה – חיילות בשירות המשטרה – הקיימת והממלאה היום פונקציה משטרתית בדמות החיילות המתגייסות, ובצד האזכור הזה אני רוצה להזכיר גם את החיילות המשרתות כשנתיים על בסיס חוק שירות לאומי, ויש מקום לחשוב בוועדת החוץ והביטחון, אני אומר אחרי שיושב-ראש הוועדה נכנס, להרחיב את היריעה ולשלב את התיקון הזה עם חוק שירות לאומי.

בשל מגבלות הזמן, לא ארחיב בשאר הדברים. אני מקווה שתינתן הזדמנות בהמשך לומר אותם ולהזכיר אותם.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דוד מגן.

עכשיו חבר הכנסת טלב אלסאנע. אחריו – חבר הכנסת משה פלד, אחרון הנואמים, ואחר כך הצבעה. גם חבר הכנסת טלב אלסאנע וגם חבר הכנסת משה פלד יקצרו. אנחנו צריכים קצת זמן להיערכות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני ימים מספר פנה אלי צעיר, בן למשפחה שכולה, שאמור להתגייס לצבא. הוא הסביר לי, שבתור בן למשפחה שכולה הוא לא יכול להתגייס לחיל קרבי. אבל הוא מאמין שזה עידן של שלום, ולכן הוא העלה בפני סוגיה שנשמעת מאוד סבירה, ואני רוצה שהמופקדים על התחום הזה ייתנו את דעתם עליה.

במסגרת צה"ל קיימות גם להקות שירה וזמר וגם קבוצות כדורגל. נשאלת השאלה: מדוע בעידן של שלום לא פועלים לשינוי תדמיתו של צה"ל? בזמן המלחמות, בזמן שהיו הרוגים משני הצדדים, גם מהצד הערבי וגם מהצד הישראלי, היו משפחות ששכלו את בניהן והיו אנשים שנהרגו, וכל חייל נתפס בעיני הצד השני כאויב, כלוחם. גם חיילי צה"ל ואנשי משמר הגבול נתפסו כאויבים בעיניהם של צעירים מג'באליה או מסג'עיה או מעזה כשרדפו אחריהם. כך הם נתפסים במיוחד כשמדובר בצבא שמייצג את העם. לדעתי, צריך לפעול להקמת איזה מנגנון או גוף אשר יפעל לשינוי התדמית של צה"ל, שתתאים לעידן השלום.

אורי אור (העבודה):

גם בסוריה, גם במצרים, גם בירדן.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גם בסוריה וגם במצרים, בוודאי, בשני הצדדים. במסגרת המלחמות, במסגרת העימותים נוצרו תפיסות בקרב שני הצדדים, ולכן יש לפעול לשינוי התדמית, לשינוי המשימה, בהתאם לרוח הזמן המשתנה. אין ספק שהזמן משתנה, העידן משתנה. עם מצרים יש שלום ויש שלום. למה אין תחרויות כדורגל בין קבוצות משני הצדדים? למה אנשים שפועלים בכיוון של קידום תהליך השלום, קירוב הלבבות, לא יסירו את המחסומים שנוצרו במשך השנים? האנשים האלה הרי הם תורמים. הביטחון

הוא לא רק מי שיורה. מי שתורמים לשלום הם גם חיילים, הם גם תורמים ליצירת ביטחון. לדעתי, יש לתת לתפיסה הזו יותר משמעות.

אם בעידן המלחמות לא היה צורך להרחיב את המשמעות של שירותי הביטחון בצורה כל כך גורפת – לא כן בזמן של שלום. את התקציבים שאמורים להקצות כאן על-פי הצעת החוק יש להעביר לשכונות מצוקה, למשפחות החיות מתחת לקו העוני. לכן אני מתנגד להצעת החוק הזאת. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חבר הכנסת משה פלד, מאוד בקצרה. אף שקראנו בשמו של חבר הכנסת מיכאל איתן והוא לא היה – הוא ידבר אחר כך, הוא הבטיח לי שידבר שתי דקות, אני רוצה לראות איך הוא יעמוד בכך.

מיכאל איתן (הליכוד):

רק מפני שהיתה אי-הבנה.

היו"ר ש' וייס:

עזוב, זה בסדר, לשמוע אותך מרכז את הדברים בשתי דקות – אין שום בעיה.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, סגן השר, חברי הכנסת, אני פותח דברי ואומר שאני בעד החוק, ממש בשתי ידי. הגשתי לפני 45 יום חוק דומה. אין לי בעיות של כבוד. אני מבין שהממשלה מציעה את החוק הזה כחוק של הממשלה. אני גם מבין את סירובו של ראש הממשלה, שבנושא של חוק שירות ביטחון הוא מעוניין שתהיה שליטה מרכזית, ולכן אני מקבל את הסירוב של הממשלה לתמוך בחוק שלי.

אני רוצה לומר שניים-שלושה משפטים. היום יש שתי בעיות קשות בנושא כוח אדם: האחת, מחסור משווע בכוח אדם במשטרה, הן כוח אדם לוחם והן כוח אדם לאכיפת חוקי מדינת ישראל, ומן הצד השני – עודף של כוח אדם מתגייס בצה"ל. לכן, נדמה לי שהחוק הזה פותר נכונה את בעיית כוח האדם, שאם לא היתה נפתרת במסגרת המשטרה, היתה הופכת בעתיד לבעיה חברתית במדינת ישראל. בני נוער שאינם מתגייסים הופכים למוקד מצוקה חברתית, גם בעבודה, גם בלימודים, גם בקבלה למוסדות כאלה ואחרים.

לכן אני תומך בחוק הזה בשתי ידי. אני חושב שהוא חוק טוב וצריך להצביע בעדו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת משה פלד. ועכשיו, שתי דקות לחבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו מדברים כעת על הסטת כוחות נוספים של מתגייסים לטובת מטרות שהן חלק ממה שנקרא מערכת הביטחון. ואני חושב שבהקשר זה, כאשר אנחנו מאפשרים קליטת אנשים נוספים למערכות ביטחון שאינן צה"ליות בלבד, טהורות, כפי שהכרנו אותן עד היום, כמו למשל שב"כ, הגיע הזמן לשאול את אדוני סגן שר הביטחון את השאלה הבאה הקשורה בעניין זה ובעבודתו של השב"כ.

היום או אתמול שמענו שלשב"כ יש קשיים רבים בגיוס משתפי פעולה. כלומר, השב"כ יצטרך לתגבר את כוחותיו, משום שהוא לא יכול לקבל שיתוף פעולה מספיק מצד תושבים ערבים שאולי היו יכולים לעזור לנו. ומדוע אין לנו שיתוף פעולה? בין השאר, משום שאנחנו לא עומדים על ההסכם שיש לנו עם ערפאת. ערפאת התחייב שלא יפגעו לרעה בשום אדם שהיה קשור עם שלטונות ישראל. ובפועל, מה הוא עושה? הוא עצמו ואנשיו פוגעים, מכים, מאיימים, נוקטים אמצעי אלימות, ואפילו גרמו למותם של אנשים שאשמתם היתה שיתוף פעולה עם ישראל. האם ישראל, בכך שהיא לא תובעת מערפאת לקיים את חלקו בהסכם, ואת החלק הספציפי הזה, לא גורמת בסופו של דבר לכך שאין לנו אפשרות לקבל שיתוף פעולה?

גם אם יהיה שלום, גם אם יהיה לנו פה גן-עדן, עדיין יצטרך להיות שיתוף הפעולה הזה. וכדי שנקבל שיתוף פעולה כזה, כדי שלא נצטרך לשלוח עוד ועוד כוחות לשב"כ, ונוכל להסתייע בכוחות מקומיים, הממשלה חייבת לדאוג שהתחייבותיה לאלה ששיתפו אתנו פעולה בעבר יתקיימו ויתבצעו עד תום.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, סגן שר הביטחון מבקש שנעבור להצבעה. אנחנו מצביעים על הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 8), התשנ"ה-1994, קריאה ראשונה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 8

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 8), התשנ"ה-1994,

לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שמונה תומכים, שני מתנגדים, אין נמנעים. אני מודיע שהצעת החוק אושרה בקריאה ראשונה.

חברי הכנסת, אנחנו עושים עכשיו הפסקה. יש לנו ערב של פתיחת האודיטוריום. בתום המסיבה, נקרא לזה, אנחנו חוזרים לכאן להמשך העבודה. יש לנו עוד שלושה או ארבעה חוקים, ואני מזמין אתכם. אנחנו כבר מורגלים בכגון אלה, ואין לנו שום בעיה.

מיכאל איתן (הליכוד):

באיזו שעה זה יהיה?

היו"ר ש' וייס:

מייד כשיסתיים האירוע. ניתן כמה דקות עד שהאורחים שלנו יתפזרו, עשר דקות או שבע דקות אחרי המסיבה. בעוד עשר דקות או רבע שעה אנחנו מתחילים לקבל את אורחינו. ב-21:00 מתחילים את האירוע. אני מעריך שזה יסתיים ב-22:30, בערך. ההערכה שלי היא, שזה יהיה בין 22:30 ל-23:00. אין בעיה, אנחנו עושים את זה ממילא דרך קבע. ולכן אני מזמין אתכם, חברי הטובים, להמשך הישיבה, אחרי שנשמח קצת עם אורחינו ונפתח את האודיטוריום שלנו.

תודה רבה לכם בשלב זה. הפסקה.

(הישיבה נפסקה בשעה 20:15 ונתחדשה בשעה 23:05).

הצעת חוק הרשויות המקומיות (פרסום הסכמי בחירות), התשנ"ה-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

אני פותח מחדש את ישיבת הכנסת אחרי ההפסקה, ואני מזמין את חבר הכנסת אברהם הירשזון להביא את הצעת חוק הרשויות המקומיות (פרסום הסכמי בחירות), התשנ"ה-1994, של חברי הכנסת אברהם הירשזון, דוד מגן ויהושע מצא. בבקשה, כבודו.

דליה איציק (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

זה חוק הרשויות המקומיות (פרסום הסכמי בחירות). זה בעצם דבר שאמור להיות – כך אני מנחש – דומה למה שאנחנו עושים בעקבות החלטת הבג"ץ בכנסת, כאשר יש – – –

אלי דיין (העבודה):

פרסום הסכמים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק זו היא למעשה העתק, בשינויים המחויבים, של הסעיפים 17 ו-18 של חוק-יסוד: הממשלה, ואותו היגיון שהביא לחקיקת הסעיפים האלה במישור הממשלתי קיים גם במישור המוניציפלי. עובדת קיומם של הסכמים בין סיעות ובין מועמדים בבחירות לרשויות המקומיות, ובכלל זה עיריות, חיונית לגיבוש עמדתו של המצביע בבואו להחליט את מי הוא רוצה לראות במועצת היישוב שבו הוא גר. הצעת חוק זו, מטרתה להוציא לאור את כל ההסכמים שעד היום נהנו מצנעה חמימה משום האי-ידיעה, ובאופן זה הוטו תוצאות הבחירות לעתים למורת רוחם של המצביעים הרבים, שהצבעתם אולי היתה שונה בתכלית אילו ידעו מראש על הסכמים אלה.

אדוני היושב-ראש, אני מביא את הצעת חוק הרשויות המקומיות לקריאה ראשונה, בשמי ובשם חברי הכנסת דוד מגן ויהושע מצא. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אברהם הירשזון.

אני מזמין עכשיו להשתתף בדיון את – הראשון איננו, השני איננו, השלישי איננו, הרביעי איננו, החמישי איננו – חבר הכנסת מיכאל איתן. כל השמות עד חבר הכנסת מיכאל איתן קראתי בפניכם.

אני לא מגביל בזמן, אני ממליץ – בין שלוש לארבע דקות פחות או יותר לכל אחד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שמח לחזור אל המציאות. אני חושב שהיה ערב משעשע, ואני חושב שהוא הצטיין בכך שאולי ההישג הגדול ביותר היה, שלמרות הרצון להתבדח, שלפעמים מעביר אנשים גבולות מסוימים, הפעם ידעו לשמור על קו הגבול ועל מידה של איפוק. אני חושב שצריך לשבח את המארגנים ואת מי שהקפידו שהדברים לא יגלשו מעבר למה שמקובל ונעים ומשאיר אחריו טעם טוב בפה ולא איזו הרגשה קשה.

אני רוצה לשבח את המציעים. עם זאת, אני רוצה לציין, כי כאן אנחנו מדברים על הסכמים בכתב, שבהם ערב הבחירות למועצה מדובר על בחירת ראש הרשות המקומית, על כינונה של מועצה ברשות מקומית, על צירוף חברי מועצה לאחר כינון המועצה, על מינויו של סגן ראש המועצה וכיוצא באלו. אני הייתי מבקש מהמציע, אולי בדברי התשובה, להסביר לנו מה טעם מצאו המציעים דווקא הסכמים שנוגעים לנושאים אלה. אולי ההסכמים היותר פסולים הם אלה שעושים אותם ערב הבחירות, לא רק לגבי הנבחרים – שלגביהם היה רצוי שציבור הבוחרים באמת ידע אילו הסכמים יש אצל המפלגות לפני תהליך הבחירות, על מנת שהם ידעו בעצמם מה הם בוחרים באמת – אבל יש שורה ארוכה של הסכמים לגבי ממלאי תפקידים ביצועיים ברשויות המקומיות. מה דינם של הסכמים מסוג זה?

אני שמח מאוד שהחוק הולך בכיוון חיובי. הייתי מציע שבדיני הוועדה תורחב התחולה, ותינתן הדעת גם לגבי תחומים נוספים של הסכמים מוקדמים באשר למינוי בעלי תפקידים. אני חושב שהרבה יותר חמור כאשר סיעות עושות הסכמים ביחס לתפקידים שצריכים להיות civil service בתוך המועצה, ואני מקווה שהדבר יבוא על תיקונו.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת מיכאל איתן.

אני מזמין עכשיו את הנואמת הבאה, חברת הכנסת דליה איציק, והיא כנראה אחרונה בדיון בחוק זה. אחריה – חבר הכנסת שלמה בוחבוט, אם יהיה נוכח. אם לא, נעבור להצבעה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני באה לברך אתכם, חברי הכנסת אברהם הירשזון, דוד מגן ויהושע מצא. חבל מאוד שלפני הבחירות האחרונות לרשויות המקומיות הצעת החוק הזאת לא באה כדי למנוע אולי אותם קלקולים שהיינו עדים להם בבחירות אלה.

לצערי הרב, כמי שחוותה חוויה מאוד לא נעימה של הסכמים מכוערים ומקולקלים שנעשו בירושלים – אולי אילו ידעו תושבי ירושלים על ההסכמים האלה מראש, מי יודע, אולי חלקם לא היו יושבים בבית והיו באים להצביע, ואולי כאלה שהצביעו היו מצביעים אחרת – אני אומרת: טוב מאוחר מאשר לעולם לא.

נדמה לי שזה חוק כל כך חשוב, כל כך נחוץ, עד כי אתה תמה ומרים גבה איך זה שעד עכשיו חוק כזה לא חוקק. אני באה לברך אתכם ובאה לומר שאני תומכת בחום בהצעת החוק הזאת.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחברת הכנסת דליה איציק.

אני מבין שיש כאן הסכמה כללית, מקיר אל קיר.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה בקריאה ראשונה. הצעת חוק הרשויות המקומיות (פרסום הסכמי בחירות), התשנ"ה–1994, של חברי הכנסת אברהם הירשזון, דוד מגן ויהושע מצא. כפי שהבנתי יש כאן תמיכה רחבה, ואנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (פרסום הסכמי בחירות), התשנ"ה–1994, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מודיע על התוצאות: שישה תומכים, בעצם פה-אחד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני מברך את היזמים ובטוח שהם יקדמו את כל התהליך עד תומו. אני קובע שהצעת חוק הרשויות המקומיות (פרסום הסכמי בחירות), התשנ"ה-1994, אושרה בקריאה ראשונה ועוברת כמובן לוועדת הפנים להמשך טיפול.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע כי הונחה היום על שולחן הכנסת, הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 8), התשנ"ה-1994, שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה לסגנית מזכיר הכנסת.

הצעת חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות) (מס' 2), התשנ"ה-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

עכשיו יציג בפנינו חבר הכנסת הירשזון את הצעת החוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות) (מס' 2), התשנ"ה-1994, בקריאה ראשונה, של חברי הכנסת אברהם הירשזון, דוד מגן, שאול עמור ויעקב שפי. מספר ההצעה 2331.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מביא הצעה זו לקריאה ראשונה בשמי ובשם חברי הכנסת דוד מגן, שאול עמור ויעקב שפי. הצעת החוק הזאת באה לתקן את סעיף 2 לחוק סדרי מינהל (החלטות

והנמקות), התשי"ט-1958. הסעיף קובע, כי עובד ציבור שנתבקש להשתמש בסמכות שניתנה לו על-פי דין יחליט בבקשה וישיב בכתב למבקש בהקדם אך לא יאחר משלושה חודשים מיום קבלת הבקשה. סעיף קטן (ב) מאפשר מתן תשובה במשך זמן ארוך יותר אם העניין הוא בגדר אחת הסיבות המפורטות בסעיף. אולם על עובד הציבור להודיע למבקש לא יאחר משלושה חודשים מה הטעם שעל-פיו נמנע מלהשיב במועד.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מאז 1958 ועד היום ההתפתחות הטכנולוגית היא עצומה, ואנחנו חושבים שמן הראוי להגביל את הליכי הביורוקרטיה הזאת בחודש וחצי, ולא להשאיר אותם על שלושה חודשים. אני גם הגשתי הצעות חוק קודמות שמדברות על קיצור הזמנים, על יחס עובד הציבור לאזרח. אני חושב שבהחלט האזרח חייב, יכול ורשאי לקבל תשובה בפחות זמן מאשר נקבע בחוק שחוקק ב-1958. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת הירשזון.

חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה. אני לא קובע את הזמן, תדבר לפי התחושה שלך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק הזאת מזכירה לי שפעם, כשדיברו על כך שאולי אפשר יהיה לעבור לשישה או לחמישה ימי עבודה בשבוע, אמרו: לעבור לשישה ימי עבודה או לחמישה ימי עבודה בשבוע, בבת-אחת? – שיתחילו לעבוד יום אחד, יומיים, שלושה ויגיעו לחמישה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אתה אומר: לא להזדרז.

מיכאל איתן (הליכוד):

כן, לא להזדרז.

ובכן, ידידי חבר הכנסת הירשזון, הצעת החוק הזאת היא בהחלט במקומה. אבל יש לי רושם עז שהצעת החוק הזאת תישאר אות מתה על נייר ואיש לא יקיים אותה. אני רוצה לומר לך, שאשמח מאוד אם במקביל להצעת החוק הזאת יתקיים איזה בירור במשרדי הממשלה, במנגנוני הממשלה ובנציבות שירות המדינה, ואנחנו נוכל לקבל את קיום החוק הנוכחי. אני רוצה שתלך לציבור הרחב, חבר הכנסת הירשזון, ותגיד להם שהם צריכים לקבל לא יאחר משלושה חודשים תשובה סופית

מפורטת, כפי שהמצב היום. אם אתה רוצה לקצר, בוא תדאג קודם כול שייתנו תשובה בתוך שלושה חודשים.

אני פונה אליכם, חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש. רק השבוע קיבלתי תשובה על שאילתא שהגשתי לפני שנה וחצי. קיבלתי עליה תשובה רק עכשיו. מה אתם מדברים אתי פה על שלושה חודשים? זה שיא המהירות. אתם רוצים לקצר בחודש וחצי? – שיעמדו קודם כול בשלושה חודשים.

מובן שאצביע בעד הצעת החוק. אבל אני אומר עוד הפעם: אין טעם לחוקק חוקים שבינם לבין המציאות אין שום קשר. אני מבקש מחבר הכנסת הירשזון לזמן אותי לדיון במהלך החקיקה, ואני מבקש ממנו לזמן לדיון אתי את האחראים לביצוע החוק במנגנון הממשלה, על מנת שהקיצור לא יהיה תיאורטי בלבד, אלא שהוא יהיה מלווה גם בתגובה מעשית של הממשלה, כך שהאזרח באמת יוכל לקבל את השירות הזה שהוא אכן ראוי לו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת מיכאל איתן.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

דליה איציק (העבודה):

האם אני רשומה?

היו"ר ש' וייס:

את לא רשומה כאן, אבל לעומת זאת לחוק הבא ארשום אותך. יש לנו עוד חוק אחד.

חברת הכנסת דליה איציק, האם את רוצה להצטרף באיזו הערה לחוק הזה?

דליה איציק (העבודה):

אפשר?

היו"ר ש' וייס:

בוודאי. אחרי זה נעבור להצבעה. אני חושב שחבר הכנסת איתן טען כאן טענה מאוד כבדה. טוב היה אילו אפשר היה ליצור איזה מנגנון של ענישה אוטומטית על אי-תשובה, כמו למשל חובה להיענות לבקשה; היינו יוצרים מנגנון של מעין ענישה אוטומטית. תחשבו על זה. אני לא יכול להיות מעורב בחקיקה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך. גם לי, כמוך, חבר הכנסת מיקי איתן, יש אותה תחושה, ומתוקף היותי חברת מועצת עיר וסגנית ראש עיריית ירושלים, אני מכירה את נושא המבקרים טוב מאוד; אגב, גם מבקרים חיצוניים וגם מבקרים פנימיים.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת איציק, זה עדיין חוק בעניין החלטות והנמקות. החוק הנוגע למבקרים הוא החוק הבא.

דליה איציק (העבודה):

כן, כן.

חוסר ההתייחסות של הרבה מאוד גופים למבקרים ולדוח שלהם הוא חמור מאוד. אני לא רואה איך אנחנו בעצם מכריחים אותם נותני תשובות לקצר את התהליך באמת. גם אילו נתנו לנו בתוך חצי שנה תשובות, היינו אומרים: דיינו; בוודאי שלושה חודשים, לפי מה שאתה מציע.

גם אני אצטרף להצעת החוק הזאת, מפני שלהצעות חוק יש גם איזה ערך דקלרטיבי-הצהרתי, שאולי ידרבן, אולי יכריח לחשוב ולתת תשובות מיידיות. אבל צריך בהצעת החוק הזאת, חבר הכנסת הירשזון, לחשוב איך אנחנו מכריחים אותם גורמים לתת תשובות מיידיות.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחברת הכנסת דליה איציק.

חברי הכנסת, נעבור להצבעה על הצעת חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות) (מס' 2), התשנ"ה-1994, קריאה ראשונה, של חברי הכנסת אברהם הירשזון, דוד מגן, שאול עמור ויעקב שפי. אנחנו מצביעים בקריאה ראשונה, ולאחר מכן ההצעה תעבור לדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה להמשך טיפול.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות) (מס' 2), התשנ"ה–1994, לוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע שאכן הצעת החוק הזו אושרה בקריאה ראשונה, והיא תעבור לוועדה לענייני ביקורת המדינה להמשך טיפול.

הצעת חוק הביקורת הפנימית (תיקון) (הודעה על הגשת דין-וחשבון), התשנ"ה–1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני מזמין את חבר הכנסת אברהם הירשזון, שכבר מזמן לא הזמנו אותו, להביא בפנינו את הצעת חוק הביקורת הפנימית (תיקון) (הודעה על הגשת דין-וחשבון), התשנ"ה–1994, בקריאה ראשונה, של חברי הכנסת אברהם הירשזון, דוד מגן ויעקב שפי. בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תרשה לי להעיר לפני כן הערה אחת.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

רשמתי את הערותיהם של חברי הכנסת שהתייחסו להצעות החוק הקודמות. אכן, נעשה כמיטב יכולתנו בהכנה לקריאה השנייה והשלישית למצות את כל האפשרויות כדי לקיים את דבריכם. רשמתי גם את בקשתו של חבר הכנסת מיקי איתן לבוא לדיון שיתקיים בהצעת חוק לתיקון סדרי המינהל, ואכן כך יהיה.

היו"ר ש' וייס:

ברשותך, אני רוצה להוסיף לפרוטוקול גם את חבר הכנסת שאול עמור, שאף הוא שותף לחוק הזה. שמו נשמט.

אברהם הירשזון (הליכוד):

כן, כן.

אדוני היושב-ראש, כפי שנהגתי בשני החוקים הקודמים, אציג גם את החוק הזה בקצרה.

אדוני היושב-ראש, אני מביא את הצעת חוק הביקורת הפנימית בשמי, בשם חבר הכנסת דוד מגן, בשם חבר הכנסת שאול עמור ובשם חבר הכנסת יעקב שפי.

סעיף 6(א) לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992, קובע כי מבקר פנימי יגיש לממונה דין-וחשבון בכתב על ממצאיו. סעיף 6(ב) לחוק קובע לאמור: "(ב) בנוסף על האמור בסעיף קטן (א) יגיש המבקר הפנימי כל דין-וחשבון שלו – (1) במשרד ממשלתי הממלא שבו אין השר הממונה על המשרד ממונה על המבקר הפנימי לפי סעיף 5(א) – לשר הממונה; (2) בגוף ציבורי אחר – למנהל הכללי".

מוצע לתקן את החוק ולקבוע שהודעה על הגשת הדוח, לגבי גוף ציבורי שהוא משרד ממשלתי, מפעל או מוסד של המדינה, או מפעל, מוסד, קרן או גוף אחר שהממשלה משתתפת בהנהלתו, תועבר לידיעת הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שבמקרה הזה בפירוש באנו גם לענות על דבריהם של חברי הכנסת שהתייחסו לחוקים הקודמים ודיברו על שינויים מסוימות. אין לי ספק שהוועדה לענייני ביקורת המדינה לא תוכל למצות ולבקר את כל הדוחות שיוגשו לה. אבל אם גם בחתך מסוים נמצא את הנושא הזה וידעו שהדוח הוא לא דוח פנימי שנשאר ברשות, אני חושב שתועלת רבה יכולה לצמוח מכך לעוצמתם של המבקרים הפנימיים.

היו"ר ש' וייס:

האם אתם לא הופכים בעצם את המבקרים הפנימיים למבקרים חיצוניים, ואז כל הסיפור הוא כאילו דיון של מבקרת המדינה?

אברהם הירשזון (הליכוד):

לא, הם נשארים להיות מבקרים פנימיים, אבל עצם זה שהדוחות שלהם יכולים אכן לעבור גם לוועדה לענייני ביקורת המדינה, בהחלט לא נותנת לקבור דברים בתוך הרשות, ומעמידה אותם לדין ציבורי שיכול להיות בנושא הזה, ויכולים להזמין אותם לוועדה לענייני ביקורת המדינה כדי למסור דוח על מה שנאמר.

היו"ר ש' וייס:

לו אני הייתי חבר בוועדה לענייני ביקורת המדינה לא הייתי תומך בחוק הזה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

יש לי רושם שהיית – – –

היו"ר ש' וייס:

זו בעצם פעם ראשונה שהמחוקק מתערב ממש בתוך המינהל. זה מסוכן מאוד. טוב. סליחה שהבעתי את עמדתי.

אברהם הירשזון (הליכוד):

תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מיכאל איתן. אחריו – חברת הכנסת דליה איציק.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הפעם, ידידי חבר הכנסת אברהם הירשזון, לא אוכל להצטרף ולהביע תמיכה בהצעת החוק. אולי צריך לשכנע אותי, אבל עוד לא ירדתי לעומקה של הצעת החוק. יש לה שתי בעיות כבדות וקשות. הבעיה הראשונה, זו הבעיה שאני חושב שאנחנו קצת לוקים בה –

עודף ריכוזיות, עודף ביורוקרטיה. יבואו משאיות עם מסמכים ודוחות, ולא יהיה איפה להניח אותם, ומי בכלל יסתכל עליהם. זה יהיה צחוק.

אחר כך, אלה שכותבים דוחות – וכל אחד מתייחס לדוח שלו כאילו הוא תורה מסיני וזו יצירה אלמותית. דרך אגב, שמעתי היום שיר אלמותי.

היו"ר ש' וייס:

לאיזה אתה מתכוון? היו לנו שלושה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הראשון. היה אחד שהוצג כשיר אלמותי.

אחר כך הוא יבוא הנה, יראה במחסנים פה ערמות מכוסות אבק, איש מחברי הוועדה לא יציץ, לא יקרא, לא יפתח את זה אפילו. ומה זה כן ייתן כשישבו שם? – א. יגידו: מה אתם רוצים מאתנו, הדוח שלנו כבר נשלח לוועדה לענייני ביקורת המדינה, כאילו ישבו שם ובדקו ונתנו לזה גושפנקה נוספת. זה לא סתם דוח, זה דוח שכבר קיבל גושפנקה, שעבר לוועדה לענייני ביקורת המדינה, ואם אף אחד לא העיר עליו, הרי הוא – כזה ראה וקדש.

נקודה נוספת שהיא לא פחות חמורה: אתה צריך להבין, שבמערכת שבה יש איזו ביקורת פנימית, הביקורת הפנימית איננה ביקורת דסטרוקטיבית; היא ביקורת שמנסה להתמודד עם בעיות והמטרה היא לתקן דברים. לפעמים ידיעה שדוח נשאר בתוך מערכת מסייעת. זה לא בהכרח גורם נזק, אנחנו לא צריכים לחשוב בהכרח שיש שם תמיד ניסיונות רעים, וכי כולם מנסים להשתיק שערוריות ומי-יודע-מה. בדרך כלל שערוריות ודברים פסולים מאפשרים לדברים למצוא דרכם החוצה חרף כל מיני מחסומים.

מצד שני, יש גמישות מסוימת שצריך לתת למנכ"ל שמקבל דוח ביקורת פנימי, לדעת שדברים מסוימים הוא מקבל, והם עדיין נמצאים במערכת. כאן אתה מוציא אותם החוצה. ואם אתה שואל אותי, יכול מאוד להיות שכתוצאה מזה תפגע בביקורת הפנימית, כי כשמבקר פנימי מוציא דוח שהוא יודע שהוא הולך לתוך המערכת, הוא יכתוב אותו אחרת מאשר כשהוא יודע שזה דוח שמבחינתו ישכב אחר כך בכנסת וכל העולם יוכל לנתח אותו, להעביר עוד ביקורת וכל היוצא בזה.

לכן, אני מודה ומתוודה שאני רואה כרגע את התמונה באופן שלילי. אם אתה בדברי תשובתך תשכנע אותי, אהיה מוכן לשנות את דעתי. אחרת אצביע נגד הצעת החוק.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברת הכנסת דליה איציק, בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרחה לומר, חבר הכנסת מיכאל איתן, שאני שמעתי אותך עכשיו בקשב רב ולא הבנתי את דבריך. מהצד האחד אתה חולק עלינו בתכלית המחלוקת כשאנחנו מדברים על כך שחבר הכנסת צריך שיהיה לו כאן מנגנון כדי שיהיה סיפק בידו לעקוב אחרי כל אותם דברים שאנחנו לא מספיקים לעקוב אחריהם וכל אותן ערמות שאתה בצדק ציינת כאן, מפני שאין לנו שום יכולת להתמודד אתן, כי יש לנו עוזר פרלמנטרי שאפילו לא מצליח להשיב תשובות לקהל הרחב שפונה אלינו.

אם היית מצטרף אלינו, יכול להיות שהצעת החוק הזו היתה מקבלת טיפול אחר, ואולי באמת יכולנו להתייחס לביקורות הפנימיות. אבל אם הצעת החוק הזאת חסרה, איך אנחנו שומרים על המבקרים הפנימיים? עוד ועוד מבקרים פונים ואומרים שהם לא יכולים לתת ביקורת בלתי תלויה, שהם צריכים להחניף למבוקרים כי הם תלויים בהם. והשאלה הזאת צריכה להידון בבית הזה בהרחבה ובאופן רציני ומעמיק, כי אני רוצה שתדעו שבחלק מהרשויות מקומיות, אבל בחלק נכבד מאוד, מבקרים כל הזמן טוענים שהם לא יכולים לכתוב ביקורת אמיתית מפני שהם תלויים בחברי הרשות המקומית והם צריכים להיות מאוד מאוד אמיצים, גם אם אי-אפשר להדיח אותם, או גם אם ההדחה שלהם היא פרובלמטית; די שתהיה נבל ברשות התורה, די שתצר את צעדיהם, די שלא תיתן להם כוח אדם, די שלא תיתן להם מנגנון כדי שהביקורת שלהם לא תהיה ביקורת של ממש.

חסרה לי כאן השמירה עליהם. אני מאוד הייתי רוצה לראות בגלגולו של החוק את השמירה על אותם מבקרים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חבר הכנסת הירשזון, אני רוצה לשאול אותך שאלה. אנחנו קבוצה קטנה – ואני רוצה גם את הקשבתו של חבר הכנסת מיכאל איתן. חברת הכנסת דליה איציק, אנחנו צריכים להתייעץ פה בצוותא. אני עושה הצבעה ניסיונית. לפני שאני עושה הצבעה, אני רוצה לברר מה תהיינה התוצאות ואחר כך להציע לך הצעה, חבר הכנסת איתן, כי לא הייתי רוצה שהרכב מאוד מקרי יכריע.

חבר הכנסת איתן, איך אתה עומד להצביע?

מיכאל איתן (הליכוד):

להתנגד.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת דליה איציק?

דליה איציק (העבודה):

בעד.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת יעל דיין?

יעל דיין (העבודה):

להימנע.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הירשזון?

אברהם הירשזון (הליכוד):

בעד.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מיכאל איתן ואני עומדים להתנגד, זה תיקו, תיקו זה לא עובר. לכן אני רוצה להיות "פיייר", בכל זאת עמלתם על כך. אין לנו קביעה ברורה לחלוטין שחייבים לסיים את הדיון בקריאה הראשונה בהצבעה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אולי תשאל את חבר הכנסת דב שילנסקי שנכנס עכשיו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דב שילנסקי, יש לנו כאן דילמה. אתה גם היית – – – אנחנו נהיה "פייר" גם בלי חבר הכנסת דב שילנסקי, כי הוא לא היה בתוך העניין וזה לא יהיה הוגן. אני רוצה לשחק את המשחק עד הסוף.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אבל הוא משפטן.

היו"ר ש' וייס:

לא, העסק לא פשוט, האמן לי. בואו נשחק את זה "פייר".

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

לא כדאי. תשמע בקולו של חבר הכנסת מיכאל איתן הפעם, זה עניין מאוד רציני. אני חושב שאני הוגן מספיק בזה שאני לא נוהג כפי שנהגו בעבר חלק מהיושבים-ראש, בעיקר מהסגנים, ואני לא כופה הצבעה עכשיו. לא נצביע עכשיו, לטובתך. נביא את זה בפעם אחרת רק לסיכום ולהצבעה, אולי אפילו בהשתתפות של עוד כמה חברי כנסת. אני ממליץ על כך, כי אחרת ההצעה נופלת.

לגבי הממשלה יש קביעה. אני לא רוצה להפלות את חברי הכנסת לגבי הממשלה. מכיוון שלגבי חברי הכנסת יש פה מצב לא ברור ולא נהיר, אני לא רוצה להפלות. אנחנו נמצאים כרגע בדיון די חשוב, תקנונית.

חבר הכנסת הירשזון, בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברת הכנסת דליה איציק ענתה על חלק גדול מדברי, ואני רוצה לומר לך, חבר הכנסת מיכאל איתן, הרבה מאוד מבקרים, ודווקא מרשויות קטנות, לא גדולות, פנו אלי ואמרו לי: אנחנו תלויים ברשות שאנחנו עובדים בה, ולכן איננו יכולים להתבטא באופן חופשי.

היו"ר שי' וייס:

מבקר פנים לא יכול להתבטא באופן חופשי?

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני, פנו אלי.

מיכאל איתן (הליכוד):

כעת יהיה יותר גרוע. אתה מקשה את מצבם.

אברהם הירשזון (הליכוד):

חבר הכנסת מיכאל איתן, תן לי שנייה אחת.

אני בהחלט מסכים עם דבריה של חברת הכנסת דליה איציק, שצריך גם למצוא את הקטע, איך להגן על אותם מבקרים. אבל יכול להיות שבנוסח שנביא לקריאה שנייה ושלישית נאמר באמת שלא צריך לקבל את כל הדוחות. אפשר להגיד שהוועדה לביקורת המדינה תוכל לדרוש במקרים מסוימים דוחות. אבל את זה אפשר לתקן בהכנה לקריאה השנייה ולקריאה השלישית, ואם תשתתף – –

מיכאל איתן (הליכוד):

הייתי תומך בשתי ידי לו היה כתוב שוועדת ביקורת המדינה רשאית לדרוש כל דוח. אבל כאן זה הפוך – אתה מטיל חובה אוטומטית; עליהם לשלוח לך דוחות.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני אומר לך שאני מוכן להתייחס לנושא הזה בין הקריאה הראשונה לקריאה השנייה והשלישית.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה עובד עלי.

אברהם הירשזון (הליכוד):

לא. כמה פעמים בחיים עבדתי עליך, חבר הכנסת איתן?

מיכאל איתן (הליכוד):

אף פעם אחת לא. אני רק לא רוצה שזו תהיה הפעם הראשונה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני אומר לך, אני מוכן להתייחס ברצינות לנושא הזה, ואני אזמן אותך לישיבה כדי לטעון את טיעוניך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם כן, אני אמנע.

היו"ר ש' וייס:

חברים, אנחנו, אם כן, נערוך את ההצבעה. אני לוקח לעצמי את הרשות להגיד עוד מלה. אני חושב שהחוק הוא ממש חמור. זו מהפכה מוזרה במינהל הציבורי של ישראל, עם נטייה מופרזת למעורבות כמעט ברוטלית של הכנסת במינהל הציבורי בישראל, בניגוד לכל תורות המינהל שאני מכיר בכל מדינה שבעולם.

אני מצביע הפעם ממש בשתי ידי נגד.

אני עושה הצבעה ניסיונית, ברשותך, עוד הפעם. אני לא רוצה להכשיל אותך, זה לא "פייר". נעשה את זה עכשיו ידנית. חברים, מי תומך, בקריאה ראשונה, בהצעת חוק הביקורת הפנימית (תיקון) (הודעה על הגשת דין-וחשבון), התשנ"ה-1994, של חברי הכנסת אברהם הירשזון, דוד מגן ויעקב שפי? מי תומך? – 2. מי מתנגד? – זה היה ניסיוני. אני נותן לך fair play.

מיכאל איתן (הליכוד):

אנחנו כבר גמרנו את ההצגה.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת איתן. הודעתי, אני לא רוצה להפיל לו את ההצעה.

חבר הכנסת הירשזון, עכשיו אני מפנה אליך בקשה. אני לא חוזר פעם שלישית.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני בעד. עשית הצבעה ניסיונית.

היו"ר ש' וייס:

אני לא יכול בצורה כזאת. גמרנו.

דב שילנסקי (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דב שילנסקי, עם כל הכבוד והחברות. הייתי פה פעמיים מאוד הוגן, ואני חושב שזה לא הוגן כרגע להפוך את התוצאות, חבר הכנסת הירשזון, עם כל החברות. פעמיים עשינו הצבעה ניסיונית לטובתו, כי בעצם יכולנו להפיל את החוק, ולא עשיתי זאת. הנוהג על-פי שני תקדימים שעשו כאן סגן יושב-ראש הכנסת עובדיה עלי וסגן יושב-ראש הכנסת וירשובסקי בעבר, בכנסת הקודמת – בעצם קובעים שלחבר הכנסת אין זכות כמו לשר לדחות הצבעה. אני אומר – יש, משום שזה לא ברור.

תבואו עם זה עוד הפעם בהזדמנות שנקבע בסדר-היום, ניתן משחק הוגן לעניין הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

רק הצבעה?

היו"ר ש' וייס:

רק הצבעה.

אני מודה לחברי הכנסת. אני קובע שאנחנו סיימנו את הישיבה היום.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה עם ההצעה של גמול?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא'ביא את ההצעה בקרוב – מחר או מחרתיים. הוא ביקש לשחררו. זה יהיה בשבוע הבא.

חברים, הישיבה הבאה של הכנסת תתקיים ב-6 בדצמבר 1994 בשעה 15:00. תודה רבה. לילה טוב.

הישיבה ננעלה בשעה 23:34.